

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Publicación 30

A Xunta demora a execución da sentencia de paralización do encoro do Úmio

6

O produtivismo da agricultura belga causa da contaminación dos produtos avícolas

17

Paco Feixóo:

"O investimento do emigrante que regresa ten unha alta porcentaxe de fracaso"

9

Hebe Bonafini:

"Os países ricos nunca se sometem as sentencias dos tribunais internacionais"

22

Repasso pola actualidade dos folclores do mundo

32

10 DE XUÑO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 886 • 200 PTA

Os comicios do 13 de Xuño dan paso a unha nova época política

As eleccións do cambio

ANDRÉS PANARO

Domingo García-Sabell
PASEATA ARREDOR DA MORTE

Dignidade, sabedoría e coñecemento nunha profunda e rigorosa reflexión sobre un dos últimos tabús da nosa sociedade.

galaxia

O borrador do acordo de paz non menciona á OTAN

- Iugoslávia consegue un pacto ben más xeneroso que o de Rambouillet.
- A ONU será o único garante do cumprimento
- As forzas de paz terán misiones civís e de seguridade, pero non militares.
- A Alianza só aportará o 50% da forza que se despregue en Kosovo
- Dos cincuenta mil soldados que entrarán en Kosovo 10 mil serán rusos e 15 mil de países non alineados.
- Soldados iugoslavos seguirán viviendo as fronteiras de Kosovo.
- O acordo só exige o desarme completo do ELK.

(Páx. 19 a 21)

Murguia, o principal precursor do nacionalismo, será homenaxeado o próximo Dia das Letras

(Páx. 25)

Galiza-Indonésia

Hai poucos días a TV amosaba afoute como funcionarios indonésios educaban no voto a unha remota tribu dunha das 13.000 illas do arquipélago. Dábanlle ao xefe un mangado de votos, e sobre unha pequena cachoupa vexetal tapada cunha sábana, explicábanlle que naquela improvisada cabina podía cubrir en segredo o seu voto.

Pois un alarde dese calibre ainda non chegou a Galiza, onde o vindeiro 13 de Xuño, máis unha vez e van dúas de consultas eleitorais, o secreto de voto vai ser masivamente violado. Os sobres que se están a repartir polos partidos previamente ás eleccións deben seguir un modelo oficial, mais o Partido Popular, especializado en presións diversas ao eleitor, antes e durante o proceso dos comicios, reparte un sobre manifestamente diferente que lle permite controlar —agás nunha picaresca á que nunha democracia non se pode incitar ao cidadán— quen son aqueles que o votan e quen non.

Unha democracia devalúase moi gravemente se non se arriban mecanismos que garantan a libre expresión política. Non paga a pena botar as mans á cabeza a posteriori asegurando que o Partido Popular pon "toda a sua maquinaria caciquil a funcionar". Trátase de que o principio constitucional que garante a emisión dun "voto libre, directo e secreto" sexa real, e perseguido como delito grave a vulneración dese direito. Por iso non se entende que as Xuntas Eleitorais, ante a denuncia da presencia masiva de sobres dierenciados do PP, estexan considerando por riba desta irregularidade a vontade de emitir o voto.

Chegará o día en que os partidos progresistas acorden blindar o proceso electoral contra estas adulteracións? Ou haverá que seguir petando ano tras ano nas conciencias ou traendo funcionários indonésios a amosar nos parlamentos do estado como se emite democraticamente o voto?♦

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:
Promociones Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.

VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.

CONSELLERO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.

VOGAIS:
Alberto Ansede,
Xosé M. Doballo,
Antón Fernández,
Manuel Vilga, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.

SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Director:
Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Tena,
Xan Carballo, Manuel Vilga,
Horacio Vixande,
Arantxa Estévez, Carme Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantinos.

EDICIONES ESPECIAIS:
Xosé Henrique Acuria.

DESEÑO DE MAQUETA:
Xosé Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Seoane.

BARCELONA:
Iria Varela.

PORTUGAL:
Gonçalo Nuno.

SANIDAD:
María Alonso.

CULTURA:
Xoán M. Estévez,
César López Pazos,
Manuel Vilga, Lope Gómez,
Óscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé M. do Castro Eirota,
Xesús González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.

LECRER:
Andrés Luza.

Fotografía:
Andrés Panaro.
Xosé Maria,
Voz Noticias.

Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Camiro,
Carlos Silvar, Gonzalo Vilas,
Suso Samartín.

Publicidade:
Carlos Martínez Muñoz

Xefa de Administración:
Blanca Costas

Subscriptions:
Lola Fernández Puga

Vendas:
Xosé M. Fdez. Abraldes

Redacción e Administración:
Rúa do Príncipe 22, baixo.
36202 Vigo
Apartado 1371, 36200 Vigo

Edición Electrónica:
www.anosalterra.com

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 86 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
antpc@arrakis.es

ADMINISTRACIÓN, SUBSCRIPTIONS E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*

Imprenta:
E.C. C-3 1958

Depósito Legal:
C-963-1977

ISSN:
0213-3105

Non se mantén
correspondencia sobre
orixinais non solicitados.

Está permitida a reproducción
sempre que se citar
procedencia.

O público asistente aos mitines do BNG, PP e PSOE difire bastante. No BNG, na foto en Carballo, os homes son maioritarios, algo que non pasa no PP e no PSOE.

A. PANARO

O BNG fala da 'transición galega' e o PP xubila a moitos dos seus alcaldes

A xeneración formada despois da morte de Franco chega aos concellos

♦ A. EIRÉ - H. VIXANDE - A. ESTÉVEZ - P. CASTRO

Os cambios xa chegaron. Moitos alcaldes do PP non repiten no partido, foron xubilados, pola idade ou pola sua traxectoria política. Listas alternativas apreséntanse nos concellos no que antes non había oposición. Unha nova xeneración, forxada no debate político e nas assembleas universitarias chega aos municipios.

Estas eleccións van levar a Galiza a unha transición que non se deu nos anos setenta", afirma desde hai tempo Xosé Manuel Beiras, que tamén chama nesta campaña á "loita social pacífica para conquistar os concellos". Algunas optimistas van más alá e falan de que estes comicios poden representar na Galiza un cambio semellante a 1931, cando caeu a monarquía en España despois dos comicios municipais. Reclaman "mayorías progresistas, nucleadas polo nacionalismo, que rachen coa historia negra do caciquismo" e afirman que o tempo é chegado.

O PP, que nun primeiro momento tentou tirarlle toda trascendencia a estes comicios, tamén entrou a analisar as suas consecuencias a xeito de mensaxe contundente aos seus eleitores. A máxima repetida en todos os seus actos é a de frear o cambio que pode representar o BNG, poñendo o seu ascenso coma un aguado de todos os males. "O mal maior" ou "o desastre" en palabras de Fraga Iribarne.

Esta mensaxe do PP está adu-

biada con frases tan paveras como a de Xosé Luis Baltar en Ourense: "ganar as eleccións para facerlle un regalo a Don Manuel Fraga". Noutras ocasións, ade-

más do apoio para Fraga, para non "facerlle o feo de que perda as eleccións en Vigo", segundo o candidato Corral, tamén está o de consolidar a Aznar na Moncloa. Presidencia do Governo central que o PSOE tenta recuperar partindo dos municipios ainda que o pulso mediático entre PSOE e PP vai a estar nas eleccións europeas. Os concellos van ser os resor-

tes para unha nova confrontación, o número de escanos en Estrasburgo o índice de acepción social. Pero na Galiza a dinámica está entre o PP e BNG.

O interese deste comicio para

o PP patentízase tamén coa posta en marcha de todos os resortes da Xunta, legais e paralegais, para apoiar aos can-

didatos populares. O presidente Fraga converte o seu cárrego en candidato Fraga, sen separación de funcións, como denuncia o BNG en todos os mítines. Pero non só é Fraga, senón que todos os conselleiros, até Xosé Antón Orza, que non está afiliado, viraronse na obriga de entrar de cheo na campaña e patear Galiza en inauguracións, entrevistas con colectivos e actos.

Ese mesmo medo a que o BNG mude tanto as cousas co seu ascenso "que o rompa todo", idea dos populares repetida diariamente en díazas de intervencións, entrevis-

ciones, lleaos a proponerle ao PSOE unha alianza "por España". Se primeiro foi Xosé Cuiña quien realizou o convite, este foi logo ratificado por Manuel Fraga. Por se fose pouco, máis tarde veu Álvarez Cascos para darlle o visto e prácet de Madrid. O pacto do PP con Francisco Vázquez na Coruña, reforza esta idea.

Pero o ascenso do BNG preocupa tanto ao PP que o mesmo vocero do Governo, Josep Piqué, ao remate dun consello de ministros, acusa aos socialistas de traición a España por pactar co BNG na Galiza. Desde aquelas, diversos líderes do PP de España utilizan, todos os días, nos seus actos esta idea para atacar a Felipe González. Un argumento que, hai uns meses, semellaria inimaxinábel.

Xa comezou o cambio

"Vota a Xosé Luis, o alcalde", anúncia o actual rexedor de Cerdedo. "Vota o PP, pídecho o teu alcalde", é o lema de moitos rexedores ourensáns. O alcalde

pasa á páxina seguinte

Ven da páxina anterior de Dozón, Adolfo Campos, apreséntase nas fotos da campaña no seu despacho de alcalde. Para moitos rexedores do PP a alcaldía perténcelles por dereito. Algunos viñeron ostentando desde o franquismo, outros recibírona por trasmisión dos que verdadeiramente mandan na zona, outros son simples delegados do "poder" da Deputación e transmitido desde Madrid.

Pero, más alá dos resultados, das frases da campaña e das análises más ou menos partidistas/electorais, o cambio xa comezou. Moitos alcaldes da dereita e múltiples concelleiros tiveron que deixar o seu posto por razões de idade, como o caso de Lamazares en Rodeiro ou de Regal en Chantada. Outros moitos alcaldes vitalícios, como o de Ponteareas ou O Vicedo tiveron tamén que deixar o seu posto nas listas do PP ao que lle apareceron nu-

merosas listas alternativas polo lavado de cara ao que se viu obrigado.

Porque o primeiro cambio xa se produciu nas fileiras populares cando decidiron xubilar a moitos dos seus representantes municipais no último congreso para facerlle frente ao ascenso do BNG. Con outros non o conseguiron, pero o cambio no PP está a levar a unha auténtica contención interna. O mesmo PSdG-PSOE non só está a falar de "refundación" senón que nas suas fileiras se están a dar uns profundos cambios, ainda que estes sexan un pouco produto da crises eleitoral.

Outro dos aspectos visíbeis deste cambio é que, por vez primeira, preséntanse en moitos concellos listas claramente alternativas ao poder local, protagonizadas polo BNG. Esas dúas dúas de concelleiros novos, formados nunha política que non rexeita a confrontación cando é

necesaria (como exemplo pódese citar ao BNG de Ponteareas) vai supor unha vigorización da dialéctica municipal e, ao mesmo tempo, da participación cidadá.

Hai que ter en conta que, desde a morte de Franco xa pasaron case vintecinco anos, ao longo dos cales se ten producido un profundo cambio da sociedade galega, mesmo povoacional. A irrupción dunha nova xeneración que non só non viviu o medo da guerra e a postguerra, senón que se criou políticamente no pos-franquismo, nas mobilizacións e na politicización das aulas universitarias está a marcar a política galega. Este é o perfil maioritario nas listas do BNG, senlleiramente nos seus cabezas de cartel, tanto nas ciudades como nos municipios más pequenos. Por outra banda, a xuventude que comicio tras comicio consegue a sua mayoría de idade permite tamén ese cambio socio-eleitoral.♦

O alcalde de Carballo colocou cartaces á entrada da polémica autoestrada de peaxe.

A. PANARO

O PP xa ten todo feito e Piñeiro reencárñase en Cuiña

Facendo honra ao lema da campaña, *Sigamos mellorando*, os populares non fixeron nengunha proposta no mitin central de Vigo, ao que acudiu o "eterno criador de emprego" Javier Arenas. Ali tamén compareceron o candidato á alcaldía, Xan Corral, o conselleiro de Obras Públicas, Xosé Cuiña, e Manuel Pérez, numero vinte na listas ás europeas. Os asistentes a este acto vireron a un Pérez ben diferente da última vez, cando Corral foi presentado como candidato. Se daquela estaba de máis, agora xa se siente integrado. "Todas as familias teñen problemas pero ante as cuestións fundamentais, todos a una como Fuenteovejuna", berraba ante un público de idade avanzada.

Practicamente todo en infraestruturas está feito polos gobernos do PP e, por esa razón, non se escucha nengunha proposta novedosa. O porto de Vigo e a factoría de Citroën xa funcionan –non queda claro se foi Corral o promotor de ambas–, e o Museo do Mar e o Museo de Arte Contemporáneo son proxectos en marcha. "Unha Europa forte e próspera". Nesta máxima resu-

míuse as explicacións de Manuel Pérez sobre o seu futuro traballo en Europa.

Despois, chegou a intervención da reencarnación de Ramón Piñeiro, como se definiu Xosé Cuiña, que, habilmente, rexeita a confrontación co sector do PP representado por Mariano Raxoi, pero, ao mesmo tempo, interpreta o papel de galeguista diante de Javier Arenas. "Somos galegos por cultura", parafrasea a Piñeiro mentres lle explica ao secretario xeral do PP, altermando galego e castelán, en que consiste o bilíngüismo harmónico. Non ten reparos en referirse a unha tese doutrinal na que se sinala que o PP "é o partido español que mellor encarna o legado de Nós, de Castelao, de Otero Pedrayo, na capacidade de modernización". Máis datos sobre o galeguismo do PP. "Ao señor Beiras levábanlle o chocolate á cama, eu almorzaba toucinio". Finalmente, o delirio. "Eu son enxebre, son un home do país", proclama Cuiña.

"Fraga correxiu a débeda historia con obras como o tramo Rande-Puxeiros e o proxecto Soga-

ma", sinala Cuiña quen anuncia que as caixas de aforro van financiar os primeiros proxectos de Tren de Alta Velocidade.

Arenas sube ao escenario amosando a sus admiración por Fraga e Cuiña. "Moi simpáticos lle resultades ao resto de España", di. Aos xóvenes –no cine Fraga non abondaban–, unha mensaxe: nada de revolución, nem aventuras perigosas de tipo BNG. "Galeguismo san como o de Cuiña. Galego, que se fale moito; todo compatible co proxecto de España. O BNG é profundamente radical, é unha aventura sen certidumes para Galiza", avisa o ex ministro de Traballo. As suas palabras son as de quen non as ten todas consigo. "A vitória do PP en Vigo non vale xa que PSOE e BNG non van dudar en aliarse contra nós. Os socialistas terían que falar con nós, que somos xente que cre na convivencia". Ao final, os simpatizantes que ateigaban o cine atraídos pola presencia de Arenas quedaron satisfeitos e, incluso, desafiando á sua idade, corrian escaleiras abajo para velo máis de perto antes de que se metese no automóbil.♦

Construir o futuro

A función democrática de votar é realizada moitas veces polos cidadáns sen as reflexións axeitadas á trascendencia da operación de escolha que están a desempeñar. A xente más politizada usa unhas referencias ideolóxicas, más ou menos precisas, sobre a opción que escolle e nelas vai xa implícita todo un posicionamento vital. Hai tamén persoas cuxa reflexión ideolóxica é mínima, elexindo unha opción por condicionantes aleatorios ou non ben ponderados. Uns e outros creen que o voto eleixido vai ser mellor para os seus intereses personais e familiares. Unhas veces óllano e curto prazo, outras a un máis longo; unhas veces fixanxe no aspecto material, outras unicamente no anímico e sentimental.

Pero poucos pararán a sopesar como este derecho vai ter unha incidencia directa na súa vida. Incidencia que, no caso dos concellos é palpábel, e até medido nun pequeno prazo de tempo. O voto nas municipais vai incidir directamente na calidade de vida de cada un dos cidadáns dos concellos, tanto na súa dimensión social como individual.

A más importante e decisiva función que teñen os concellos, cando menos a medio e longo prazo, é a ordenación acaida do seu territorio, tanto na previsión de actuacións sobre el como nas actuacións que se fagan para o seu coidado e permanéncia.

Toda actividade humana está condicionada polas características do territorio sobre a que asenta. Pero, á súa vez, a propia actividade vai modificando ese territorio, suporte de todas as actividades (desde o traballo até o lecer). Ao longo da historia, esta modificación realizouse de modo lento. Na actual etapa de desenvolvimeto na que está imersa Galiza, a modificación é cada vez más acelerada, a ritmo de palas excavadoras, formigón ou motoserras.

Acabar un desenvolvimeto harmónico do meio e co medio (sexa este rural ou urbano), é a única garantía de mellorar a calidade de vida e, ao tempo, non hipotecar o futuro. A preservación da identidade do territorio é esencial para o establecemento dun modelo económico, social e territorial autosostido e con perspectivas de futuro. Hai múltiples exemplos de actuación nos concellos para poder ollar un trinque perfecto no que quede reflexada unha idea do posicionamento das distintas opcións ideolóxicas e políticas concorrentes. Non é casualidade o desenvolvimeto de Allariz en oito anos, nem a calidade de vida de Oleiros, nem que A Coruña perda cada anos habitantes que marchan para os concellos limítrofes, nem que Pontevedra se convierta en cheirenta, nem que a Limia se desertice ou en Vigo e Ferrol viven de costas ao mar.

Un medio ambiente ben coidado, un territorio ben ordenado, unhas infraestruturas de servizos, un sistema de comunicacions, unha ubicación de actividades, unha protección de valores naturais e productivos, un contorno harmónico e agradábel..., en consonancia coas necesidades presentes e futuras da sociedade, constitúen a única garantía de desenvolver as tensións e os desequilibrios existentes. Ao mesmo tempo, constitúen a única garantía dunha actividad social e económica en boas condicións, optimizando os recursos produtivos propios, único xeito de acadar un desenvolvimeto económico que poda permitir e asegurar no tempo un aumento do nivel e calidade de vida, que pasa polo dereito a un posto de traballo.

Unha cidade ben deseñada e construída, resultará un lugar atractivo e agradábel para vivir. Pola contra, unha cidade saturada, descompensada, sempre xerará problemas graves por moitos parches e cartos que se invistan na corrección das eivas e defectos estruturais orixinadas por actuacións lesivas, incorrectas ou especulativas sobre o medio.

Ainda que a Ordenación do Territorio, en senso amplio, non sexa competencia municipal, os concellos poden e deben de definir e delimitar con claridade os obxectivos e os criterios de elaboración e coordinación, segundo as competencias, dos proxectos relacionados coa ordenación territorial, na procura da sua integración en ámbitos más amplos. Ainda que, aparentemente non sexa o servizo máis importante que prestan os concellos, ao longo prazo é o máis decisivo.

Estas circunstancias deben de ser analisadas polos cidadáns á hora de realizar a escolha do seu voto. Cada opción política ten o seu proxecto de cidade e tamén as suas relacións, empresariais ou cidadáns, más alá das boas palabras. Pero mesmo a letra dos programas, se queremos pararnos a destripalos, dános unha idea bastante exacta dos intereses que defende cada formación política. E, ao final, acertemos ou non, realizaremos unha elección consciente e responsábel, base de toda decisión democrática.♦

Moitos cidadáns xa aprenderon a gardar o sobre e meterlle outra papeleta

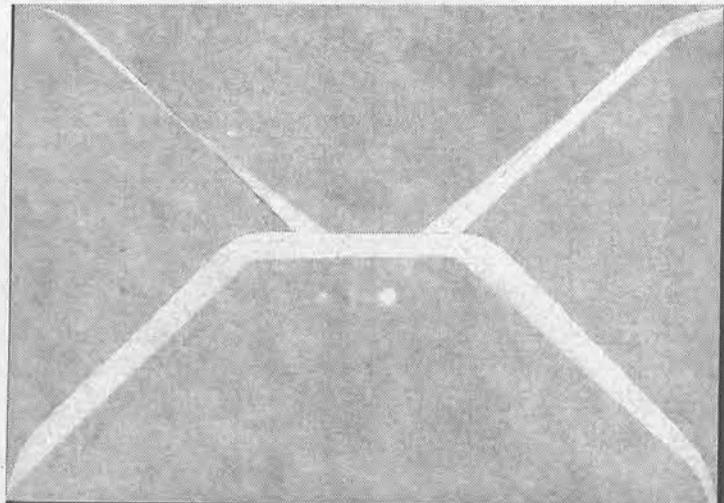
O PP reparte sobres totalmente diferentes aos oficiais

Comentábanos un industrial viñés do Calvário como, nas pasadas eleccións, un axente electoral do PP lle levou os sobres e as papeletas ao seu negocio para el e para toda a familia. Constitue esta moi pouco democrática que se usa case exclusivamente no Estado español. Pero, até aquí non se pode dizer que exista noticia, ao ser a práctica normal. Mais raro é que aos dous días se apresente o mesmo axente electoral no seu negocio a darlle as gráciás por ter votado ao PP decíndolle que "ainda que por aí adiante digan que agora non eres dos nosos, eu sabía que non me podía fallar".

Pois falláralle. Este industrial collera o sobre do PP, tiráralle a papeleta e nel meterá a doutro partido. O que controlou o interventor do PP foi o sobre, pero levou un ból calote. Este troque xa hai moito tempo que o realizan no rural, onde a entrega de sobres e a presión da dereita é moito más forte que nas cidades. É un xeito de defensa.

Pero, ainda así, ao PP semella que lle é rendible distinguir os seus sobres aos das demais candidaturas. Nestas eleccións a diferencia é tal que nen sequer fai falta fixarse. O dobrado do papel co que se confecciona o sobre é totalmente diferente. Mientras os dos outros partidos se pega por afora e remata en pico, os sobres do PP van pegados ao revés, por adentro, e acabán en romo.

A diferenza é tal que a Xunta Eleitoral non llos visou, polo que os sobres debían quedar anulados. Mesmo así, o PP seguiu a repartir neles. Por que? A razón non é outra que, celebradas as eleccións, as Xuntas Eleitorais dan eses votos por válidos, ainda

O primeiro sobre é do PP, o outro é standard. A que son diferentes?

que os demás partidos pidan a anulación, baseándose na "intencionalidade do voto". Quer dizer, teñen en conta que esa persoa efectivamente quixo votar ao PP e votou, sen entrar noutras razones, sen entender sobre se o fixo coaccionada ou non. mais,

para curarse en saúde, o Martes dia 8, a Xunta Eleitoral decidiu dar por válidas todas as papeletas e sobres ainda que se aprecien neles diferencias ostensivas. Deste xeito, as garantías dun voto "personal, secreto e libre" ficán anuladas.♦

A. PANARO

Condicionando o voto

Desde unha posición de poder, os alcaldes populares tratan de aproveitar ao máximo a sua condición como mandatarios municipais para pedir o voto aos grupos de povoación más desprotexidos. Manuel Taboada, alcalde do Pino, remitía unha carta aos veciños da terceira idade, en papel oficial do concello e asinada por el mesmo como alcalde, na que lles anuncia a festa adicada "aos nosos maiores" para o dia 26 de Xuño. Ao tempo, aproveitaba o comunicado para lembrarles as vixes organizadas polo concello.

En todo caso, Taboada especificaba que tanto a festa dos "nosos maiores" como as actividades dirixidas a eles terían continuidade "sempre que o dia 13 de Xuño se renove a confianza depositada por toda a xente deste concello no noso proxecto". Ainda máis, pedia directamente o voto ao remate da carta cun "precisamos o teu apoio e confianza no Partido Popular o dia 13 de Xuño para facer un concello forte e con garantía de futuro".

Ao igual que o edil do Pino, o de Oroso, Uxío Neira García,

celebraba un xantar da Terceira Idade, sufragado con cartos municipais o dia 29 de Maio. Segundo o candidato nacionalista á alcaldía, Manuel Siverio, "aproveitou a festa para dar un mítin do PP a conta dos orzamentos municipais".

Tamén en Boqueixón, o alcalde enviaba, xusto antes de comenzar a campaña, a revista municipal a todos os veciños. Alén de estar ateigada de propaganda electoral, poucos días depois, os veciños recebían outra revista, desta volta do PP, exactamente igual á anterior, co mesmo esquema e só cun lixeiro cambio no lema. Do "En clave de futuro" da publicación municipal pasaba a un "A clave de futuro" na publicación popular.

Tampouco son novos os intentos de presionar aos membros das listas nacionalistas. En campaña e pre-campaña son múltiples as obras que se realizan. No caso de Ames asfaltáronse numerosas pistas e Xosé Fernández, cabeza de lista do BNG sinala que na seu lugar, Ortoniño, remataron a pista a 30 metros da sua casa.♦

Xosé Gabriel Vázquez, director de Sondaxe

'Un inquérito serve para coñecer tendencias, non para outorgar escanos'

• M. VEIGA

A empresa Sondaxe, propiedade do grupo Voz, é autora de numerosos inquéritos, tanto políticos, como sociais e de mercado. Xosé Gabriel Vázquez, o seu director, explica nesta entrevista a importancia e a relevancia destas técnicas.

Que é o que más importa á hora de deseñar un inquérito para que sexa fiábel?

Ademais das variáveis clásicas, como sexo, idade, ocupación ou territorio, é importante, no caso dos inquéritos políticos, o recorde de voto. Existen dificultades engadidas como a falta de datos estadísticos que padecemos en Galiza, por exemplo a definición da redonda do bairro, o seu número de habitantes, etc. En todo caso, a asignación de escanos é unha concreción puntoal que elaboramos nós a partir dunha resposta ben más ampla. O verdadeiro valor dun inquérito está en sinalar a tendencia, más que na sua concreción exacta. Pero a xente adoda a fixarse na guinda e non no

pastel. Cómprase lembrar que a sociología é unha ciencia nova, máxime entre nós, e que as técnicas estanse a renovar constantemente, tanto nos inquéritos políticos, como nos estudios de mercado. Hai que dizer, en resumo, que unha mostra de mil ou duas mil persoas para unha povoación de tres millóns de habitantes, por exemplo, serve de guía útil e necesaria, porque ademais non hai outra, pero desde logo non ofrece un resultado exacto.

Porque os inquéritos difieren tanto entre si?

Hai diferentes metodoloxías. Por exemplo, uns aplican como factor de corrección o recorde do voto nas xerais, outros nas autonómicas e outros nas municipais. O mesmo traballo de campo pode dar resultados ostensivamente distintos a unha empresa e a outra. Despois hai elementos de última hora. O anuncio da retirada de González quitoule 40 mil votos ao PSOE nos comicios pasados. O noso traballo nestas eleccións permite deducir que se van producir dous cambios: unha

confirmación do resultado do BNG nas autonómicas e unha continuación do dominio do PP que, sen embargo, queda en entredito nalguns lugares.

Pensa que se perdeu o medo a opinar?

distancia, ten á xente un pouco queimada.

Unha empresa de fora pode facer un sondeo tan ben como unha de aquí?

Non teño dados exactos para decilo, pero penso que non. Sondaxe xa realizou inquéritos no País Vasco, Cataluña e Andalucía e atopamos algunas dificultades, precisamente porque somos unha empresa radicada en Galiza. Hai que ter en conta por exemplo que un tele-operador de aquí sabe que cando realiza un inquérito no rural a unha persoa maior ten que elevar a voz, porque probablemente non oce ben, e ten que falarlle galego para que o entenda. Á nosa empresa teñen chamado de fóra para perguntarnos se é posibel que se lean tantos diarios nos bares, porque é unha práctica que fóra de Galiza non acostuma a darse. Antes das anteriores autonómicas, chamáronos tamén para perguntar se o do incremento do Bloque era normal. Non o creron, decidiron aplicar mecanismos de corrección e equivocáronse.♦

Do libro gordo de Petete ao paxariño Camilo Nogueira

"Que vai facer Camilo Nogueira en Europa, estará cantando só nos corredores coma un paxariño". Todos os días arremete Fraga Iribarne contra o candidato nacionalista a Europa con esta frase. Aos do BNG sábelles a glória, afirman que é a constatación de que Nogueira terá o seu escano seguro, "senón o ataque de Fraga sería outro". Non acreditan nos datos do CIS e contraponen os de "El País".

Ainda así, Camilo Nogueira contesta a esa pregunta/resposta malintencionada de Fraga, ou millor, explica unha e outra vez cal vai ser o seu papel en Estrasburgo. "Galiza está nunha situación crítica en relación con outras comunidades europeas. Temos unha demografía baixa, un paro do 19% e unha renda do 60% da media europea. Todo isto é así porque o Estado marxina a Galiza, non a considera parte da súa cultura. Xogámonos en Europa defender os nosos sectores produtivos".

A respeito do que pode facer un parlamentario só, Nogueira é contundente: "Estarei, posiblemente no grupo das nacións sen Estado, que terá un 15 membros. Un deputado que vaia nas listas do PP estará nun grupo de 200. Cantos minutos falaría? A actividade dun deputado non é a de ser portavoz do grupo, pero, nun momento determinado, eu teño moitas más posibilidades de ser voceiro do grupo que calquera do PP. Francisco Rodríguez fala no Congreso mais tempo que todos os deputados galegos do PP xuntos. A nosa presencia servirá para levar o noso programa a Europa, pero tamén para trasmisirle á sociedade galega o que está a pasar na UE".

Porque, ainda que na mayoría dos medios de comunicación escritos semella que a campaña se reduce a un intercambio de

Camilo Nogueira afirma que a sua voz se escutará no Parlamento europeu máis que a dos deputados galegos do PP. A. PANARO

frases más ou menos ferintes entre Fraga e Xosé Manuel Beiras, con Cuiña de mérito, o BNG tamén realiza propostas nos seus mítines. Uns mítines que se convirten en clases de economía ou de análise política ás que se lle adúbia con alguma salsa mentres o público berria: "dalle caña, Beiras, dalle caña". En Cangas van más ao directo e piñelle "saca o sapato Beiras, saca o sapato e peta forte". O sorprendente é que os cañeiros sexan sempre persoas maiores e non a xuventude que, a diferencia das outras forma-

ciones, acude masivamente aos mítines do BNG.

Os programas de Governo do BNG, que expón en positivo, achacándolle ao PP o "funcionar como se fosen oposición", dividéndose en catro grandes apartados: democratización municipal e participación social, urbanismo e meio ambiente, xeración e xestión de recursos, promoción e benestar social. Os principios son iguais para todos os concellos, formando un programa marco que, en cada localidade, amplian adaptán-

doo ás suas especificidades.

En Pontevedra a dereita calificou ao programa do BNG como "libro gordo de Petete", pola sua concreción e desenvolvemento dos temas. Luis Obelleiro, responsable de política municipal do BNG, afirma que "o noso programa non é eleitoral, para sacar votos, senón un compromiso de governo, pero non só cos cidadáns, senón unha guía de actuación para o alcalde e concelleiros. Con el é moi fácil gobernar. Aí están as liñas mestras".♦

Vinte apelidos compostos na lista do PP ás europeas

Dos sesenta e sete candidatos do PP ás eleccións europeas (64 más tres suplentes), vinteun deles teñen apelidos compostos, ben sexa unidos mediante un guión ou coa preposición de antecedendo. Se excluimos estes últimos, hai dezaseis persoas con apelidos como García-Margallo, Méndez de Vigo, Suanzes-Carpega ou Matínez de Bedoya.

O gusto dos candidatos do Partido Popular polos apelidos non plébeus queda patente xa na cabeza da lista. No DNI da ex ministra de Agricultura non figura o "de" no seu apelido, contra o que pon o cartel eleitoral. En realidade chámase Loyola Palacio. Pero a cousa non queda aí, o seu segundo apelido é Valle-Lersundi. De todos xeitos, a familia da ex ministra ten dificultades cos seus apelidos: a súa irmá presenta modificacións, ela chámase Ana Isabel Palacio del Valle-Lersundi, de modo que inclue un "del" que non ten a súa irmá maior.

Pero quen se leva a palma é o candidato número dous e cuñado do presidente Fraga Iribarne, xa que non ten un senón dous apelidos compostos. Chámase José María Gil-Robles Gil-Delgado.

Mesmo entre os galegos que figuraron na lista hai membros de familias ilustres con gusto polo apelido rimbombante. É o caso de Daniel Varela, que en realidade chámase Daniel Luis Varela Suanzes-Carpega. O outro candidato galego é, en palabras de Cuiña, "exebre", xa que se trata de Manuel Pérez Álvarez.♦

Un rinconcito que visitar

O Martes oito de Xuño, nun céntrico auditório vigués, o público, aburrido de marear as suas banderas, xa cantaba a "rianxeira" cando a candidata número 24 ás eleccións europeas polo PSOE, Rosa Miguélez, decidiu tomar a palabra e encher o tempo á espera da chegada de Rosa Díez, Carlos Príncipe e Emilio Pérez Touriño. Breve, Miguélez afirmou que Camilo Nogueira non estará en Estrasburgo e deu paso a Rosa Díez en canto chegou. A cabeza da lista do PSOE ás europeas no seu discurso arremeteu contra o PP dicindo que a dereita representa un modelo de Europa que concebe a UE como un sócio contra o que hai que negociar. Fidel ao seu discurso, arrincou moi poucos aplausos do público cando súbordinou a política galega á española en Europa e construiu o seu parlamento en base a un progresismo difuso que leva repetindo ao longo de toda a campaña. "Faltábase este rinconcito por visitar", dixo Rosa Díez ante un auditório formado por cincocentos simpatizantes

socialistas de mediana idade.

Pérez Touriño, pola súa banda, foi más prudente no momento de falar do Estado e, ainda que insistiu no municipalismo como mecanismo para artellar Galiza, en todo momento se referiu ao país e á sua identidade no canto de emarcado en Europa. Touriño fixo fincapé na necesidade de "recuperar a democracia, a transparencia e o diálogo" nos concellos.

Por fin, o candidato socialista a alcalde de Vigo, Carlos Príncipe comenzou falando en castellano "debido á presenza de Rosa Díez". "Falarei en español Rosa, porque a língua une", dixo Príncipe, que despois de realizar un discurso localista, insistiu na necesidade dun governo local progresista para evitar os desequilibrios sociais e compensar o abandono que o PP someteu ao rural. Ao final do mítin, Príncipe pasouse ao galego para pedir aos votantes nacionalistas o seu sufragio o trece de Xuño. "Nas municipais, pensade en Vigo, non na Galiza", solicitou o socialista.♦

Rosa Díez pediu en Vigo un "governo" progresista para a cidade.

P. BERGANTÍNOS

Augas de Galiza apura os traballos de construcción da presa desde que coñeceu o fallo

A Coordenadora Antiencoro exixe que se execute a sentenza que obriga á Xunta a paralizar as obras no Úmia

• P. BERGANTINOS

A Coordenadora Antiencoro do río Úmia ven de solicitar a execución da sentenza do Tribunal Superior que obriga á Xunta a devolver as terras ocupadas ilegalmente para a realización da presa. Denúncian que desde que se deu a coñecer o auto que implica a paralización das obras, a empresa concesionaria, Augas de Galiza, tenta axilizar os traballos, establecendo turnos de noite e pedindo máis maquinaria e persoal.

A petición do avogado da Coordenadora Antiencoro do río Úmia, o Tribunal Superior ven de ditar un auto no que aclara a sentenza a respeito dos contenciosos administrativos apresentados en 1997 pola Comunidade de Montes Viciños da parróquia de Moraña e por tres vecinos. O 7 de Abril este Tribunal fallaba a favor dos vecinos e contra o Decreto que declarou a utilidade pública e a urgente ocupación dos bens afectados polo encoro. Ao decla-

Os vecinos de Caldas, Cuntis e Moraña levan máis de dous anos mobilizándose en contra do encoro.

X. CARBALLO

rar nulo o expediente expropriatorio, o Tribunal sinalaba que os vecinos debían ser indemnizados polos danos e prexuízos causados pola ocupación ilegal.

Na aclaración do auto explica que "a execución subsidiaria a que se alude no fallo da sentenza refírese exclusivamente á superficie na que se efectuaron

obras que fan imposible reparar as cousas ao seu estado primitivo" e engádese que "o resto das superficies que poden volver a ser disfrutadas polos deus proprietarios, teñen que ser devoltas, sen prexuízo das indemnizaciones que poden proceder polas alteracións ou modificacións accidentais feitas pola Administración". "O auto supón a paralización técnica das obras xa que en só duas fincas, das 1.500 que foron expropriadas, comezaron as obras", explica Paloma Fernández, integrante da Coordenadora.

enciais son ignoradas cando os intereses económicos son tan fortes, como sucede neste caso". A Coordenadora lembría que foi o próprio Tribunal Superior o que dictaminou que o encoro non se precisaba para ningún abastecimento de auga urgente, polo que "a continuación das obras, a pesar da sentenza, só pode responder á promesa do aproveitamento hidroeléctrico, que é o fin único e exclusivo do encoro".

Esta plataforma tamén apresentou un recurso perante o conselleiro de Política Territorial, Obras Públicas e Vivenda, Xosé Cuiña, polo que se impugna a Resolución de levantamento de actas previas á ocupación dos terreos para a instalación de dúas centrais hidroeléctricas no Úmia, sinalado para o 14 de Xuño. "Neste recurso –explican– fanse patentes as ilegalidades nas que de novo incorre a Xunta, despreciando os preceptos da Lei de Expropiación Forzosa e o seu reglamento". ♦

Fundación Pedro Barrié de la Maza

200 MILLÓNS EN BOLSAS PARA A AMPLIACIÓN DE ESTUDIOS NO ESTRANXEIRO

1999

A Fundación Pedro Barrié de la Maza e o Banco Pastor dan conta, un ano máis, do resultado das 40 bolsas (30 de nova adxudicación e 10 prorrrogas) concedidas a graduados galegos para a ampliación de estudos no estranxeiro.

Nesta décima convocatoria, dotámolo programa de bolsas con 200 millóns de pesetas para matrículas universitarias, gastos de estadía e manutención, seguros de enfermidade e accidentes, compra de libros e viaxe de ida e volta. Os nosos estudiantes, ó recollerán a súa bolsa, adquieren o compromiso de devolver a Galicia os seus coñecementos no beneficio de todos os galegos.

EUROPA

- Cabrero Souto, David
- Camino Agra, María
- Camprubi Estebo, Natalia
- González García, Raquel
- González Piñeiro, Natalia
- Otón Sánchez, M. Eugenia
- Palmeiro Beck, Alejandro
- Paredes Suárez, Gemma
- Pazo Álvarez, Paula
- Piñeiro Costas, Trinidad

GRAN BRETAÑA

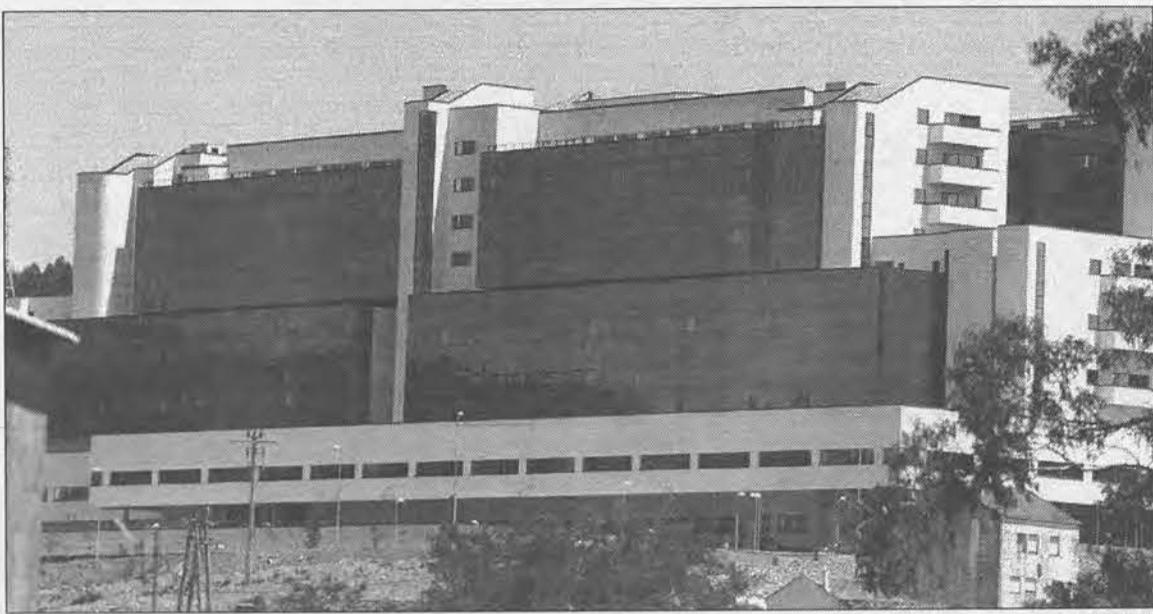
- (En colaboración co British Council)
- Almazán García, Eva
  - Bertolo Pardo, M. Emilia
  - Fernández-Rico Gestoso, Juan J.
  - González Patiño, Noelia
  - López Rey, Mercedes
  - Martín Torres, Marcos
  - Nebot Fernández, M. Norma
  - Pías Peleteiro, Dolores Adriana
  - Rama Penas, Oscar
  - Villamayor Álvarez, Simón

ESTADOS UNIDOS

- Amann Fernández, Gustavo
- Briones Meijide, Javier
- Candela Iglesias, Iria
- Charro Nicolás, Pablo
- Núñez Cabeza, Tomás
- Paz Pazos, Marta
- Pérez López, Carolina
- Vega Vázquez, Francisco
- Viejo Viñas, Breixo
- Vila Sexto, Leticia

Banco Pastor

A. PANARO

En plena campaña eleitoral e con catro anos de retraso

Fraga inaugura o novo Hospital Xeral de Galiza sen estar rematadas as obras

• P. CASTRO

O pasado Venres 4 de Xuño, en pleno ecuador da campaña eleitoral, o presidente da Xunta, Manuel Fraga Iribarne, asistía ao acto de inauguración do novo complexo hospitalario de Santiago de Compostela. O centro que albergará ao actual Hospital Xeral de Galiza tiña que estar en funcionamento desde Xuño de 1996. Os custos da obra triplicáronse e o orzamento inicial, de 6.300 millóns de pesetas, convertéuse nos actuais 21.000. Segundo o titular do executivo, o centro entrará en funcionamento no mes de Agosto. Sen embargo, as obras ainda non están rematadas.

De acto pantasma califican algúns a inauguración do novo Hospital Xeral de Galiza. Pantasma, porque nen están rematadas as obras nin se espera que o centro entre en funcionamento, como mínimo até o próximo inverno. Ainda así, e por necesidades eleitorais, unha parte do complexo foi rapidamente adecentada para que o Presidente da Xunta, acompañado por toda unha comitiva, puidese correr as cortinas da simbólica placa dando por inaugurado o centro.

Pero non só as obras están sen rematar, senón que mesmo parte do material, como respiradores ou algúns dos equipos hospitalarios que se presentaban na inauguración estaban de prestado. De feito, durante toda a semana posterior á celebración do acto presidido por Fraga, traballadores do vello hospital facían viaxes de ida e volta para recoller ese material de "alta tecnoloxía" que se podía ver nas dependencias visitadas.

Desinformación

Ainda máis, os traballadores carecen de toda información. Non saben cando nem como serán transladados. O único que receberon, polo de agora, foi unha carta asinada polo propio conselleiro de Sanidade, na que se lles

explica que "no acto de inauguración esperamos contar cunha presenza representativa de todos os estamentos laborais da actual plantilla do centro hospitalario, lamentando non poder facer extensivo o convite a todos por evidentes razóns de servizo".

Unha comunicación na que, para evitar posibles suspicacias se lles indica que, "si entendemos, como prioritario, que todo o personal visite nos vindeiros días o seu novo centro de trabalho, en visitas que serán programadas desde a xerencia-xeral, para que á sua vez o coñezan, facilitando así o posterior translado e funcionamiento dos servizos da maneira más rápida e eficaz".

Desde os propios sindicatos pídense a confirmación das datas

nas que comezarán os translados. Unha das posibilidades que se albisca é que vaian pasando para as novas dependencias algúns dos servizos, pero a ese respecto tampouco se coñecen datas definitivas.

Para os traballadores tamén resulta pouco críbel que a menos de dous meses vista comece a funcionar o complexo recién inaugurado.

Outra das principais incógnitas é o que pasará co actual Hospital. Barállanse distintas posibilidades. Como propriedade da Universidade de Santiago, semella posibel que se destine a algun servizo académico. Pola outra, fontes do hospital non descartan que se mantenga para algunas especialidades sanitarias específicas.♦

Incremento de presupuesto e irregularidades

A historia das obras do hospital é longa e ateigada do que hoxe se denominarian "incidentes colaterais". Huarte, a empresa encargada da sua construcción creba cando apenas se erguera a estrutura dos cimentos. A administración entregara xa dous tercios do total presupuestado para a sua construcción, 4.200 millóns, pero só estaba realizando un tercio da obra. O remate do centro estaba previsto para Xuño de 1996, mália o que se apresenta como o grande logro, o seu suposto remate exactamente tres anos despois.

A creba da empresa concesionaria, provoca a paralización dunha obra financiada con cartos públicos. Os proveedores demandan o cobro das débedas acumuladas por Huarte. O próprio goberno cifraba, no ano 1997, en 2.758 millóns de pesetas o montante total dos avais por materiais.

O conselleiro de Economía e Facenda comprometerase cos proveedores para que recebieran, através do IGAPE créditos

que lles permitiran salvar a situación, pero estes non dan chegado. O feito de ter adiantado cartos a unha empresa privada coloca á administración nunha difícil situación co risco de que o afundimento de Huarte arrastre tamén a outras empresas subsidiarias.

A oposición parlamentaria esixe explicaciones, e a 22 de Outubro de 1996 solicita a criación dunha Comisión de Investigación, para determinar as posíveis responsabilidades políticas.

Como cabía esperar, o PP negase a aceitar esa demanda. O próprio conselleiro de Sanidade, Xosé María Hernández Cochón, xustifica a negativa afirmando que "o único dano foi o retraso da obra nuns 4 a 6 meses".

Sen embargo, a 5 de Xuño de 1999, eses "4 a 6 meses" passaron a converterse en tres anos. Unha tardanza que aínda acumulará algúns meses máis á espera do remate definitivo do complexo.♦

Educación retarda aceptar as demisiós dos directores para nomealos 'a dedo'

Os cento dez directores de ensino secundario que apresentaron a sua demisión á Xunta acusan ao conselleiro de Educación, Celso Currás, de retardar a aceptación das suas renúncias até pasado o dia quince de Xuño porque é a data na que finaliza o prazo de presentación de candidaturas nos centros e así pode designar "a dedo" estes cargos. Tamén anunciaron que ás suas demisiós vanse sumar outras trecentas trinta que pertenecen ao resto dos cargos das equipas directivas. Acusan a Administración autonómica de non querer negociar as demandas que reclaman desde hai tres anos. Nunha reunión a que acudiron as diferentes forzas políticas con representación no Parlamento –agás o PP– os grupos da oposición acordaron solicitar a comparecencia na Cámara de Celso Currás.♦

Meilán Gil, reitor vitalicio

O Claustro da Universidade da Coruña, que apoia ao reitor Xosé Luís Meilán Gil, pretende modificar os estatutos da institución para permitir a Meilán continuar á frente do reitorado até a sua xubilación, rachando un sistema que impide a reelección para un terceiro mandado. Sen o artigo dos estatutos que non permite tres mandados, Meilán podería presentarse de novo para outros catro anos, que coincidirían coa sua xubilación no ano dous mil. O reitor xa tiña amañado o seu control sobre a Universidade facendo un regulamento para o Consello Social a cuxa presidencia só poden aceder o reitor ou os ex reitores.♦

Conclue a folga da atención primaria

A folga de catro días ao longo do mes de Xuño na atención primaria concluiu tras o asinamento dun acordo entre a Consellería e o comité de folga. Contudo, a Xunta ainda está pendente de reunirse outra vez coa mesa sectorial para tratar varias cuestións non amañadas. O acordo que rematou coa folga aceita a xornada máxima de 48 horas semanais, a paralización do desmantelamento dos servizos de urxencia, a extensión dos servizos de urxencia a todo o país e a garantía da voluntariedade das gardas.♦

Campaña de obxección fiscal ao gasto militar

Un movemento para non colaborar nos gastos militares é o resumo da campaña de obxección fiscal que fan os seus promotores. Nela explican como se plasma nos impresos da declaración de facenda a porcentaxe que dos impostos o Estado dedica aos Exercitos para desvíala cara destinos alternativos, como organizacións ecoloxistas e antimilitaristas. A campaña que a Asemblea de Obxección Fiscal leva a cabo por toda Galiza abrangue charlas informativas, proxeccións, marchas en bici e teatro de rua. Lembran que desde que se formou a Asemblea "son moitos os cartos desviados e empregados en proxectos alternativos", como o envío de bícis ao Peru, o apoio aos insumisos, ou a casa indíxena-campesina en Ecuador.♦

Chus Lago e Lourdes Domínguez conquistan o Everest e Paris

Cuns días de diferenza, duas deportistas galegas acadaron grandes éxitos deportivos: o 26 de Maio Chus Lago conquistaba o Everest sen oxíxeno, conseguindo ser a terceira muller do mundo nesta xesta; e o Domingo 6 de Xuño era Lourdes Domínguez a que conseguía gañar o título junior do torneo "Roland Garros". Lago, que estivera a un chimplo de conquistar o Everest, de 8.848 metros, nunha anterior ocasión, tiña como teima acadar o cume sen botellas de oxíxeno. Leva máis de dez anos praticando este deporte, con todas as dificultades que conleva conseguir patrocinadores para as expedicións. Pola súa parte, Lourdes Domínguez, estudiante de 4º da ESO, venceu á francesa Stephanie Foretz en dous sets co mesmo resultado: 6-4.♦

O BNG leva ao Congreso a atitude lingüística do rexistro mercantil

Segundo salienta o parlamentar nacionalista, Francisco Rodríguez, a constitución garante que calquer documento nun idioma oficial é válido por si mesmo sen tradución. O deputado do BNG ven de perguntar ao Governo se a Dirección Xeral de Rexistros recoñece este direito, ante a exixencia na Coruña de presentar os documentos en castelán. Apoia a súa denuncia no feito de que non hai constancia de que se neguen documentos en lingua propia nem en Catalunya nem en Euskadi. No mesmo rexistro de Ourense admítense os papeis redactados en galego.♦

OPINIÓN

QUÉ POSIBILITOU O BROTE DE ASPERXILOSE CIRÚRXICA NO HOSPITAL MEIXOEIRO?

CAETANO R. ESCUDERO-XESUS SAAVEDRA

O desgraciado episodio que ocasionou catro falecementos de pacientes intervidos no quirófano, utilizado exclusivamente por Ciruxia Cardiaca dependente do MEDTEC, situado físicamente no Hospital Meixoeiro, debido a infección cirúrxica polo hongo Aspergillus, provocou e previsiblemente seguirá producindo ampla cobertura nos medios de comunicación, principalmente por tres motivos:

1) O feito de existir pacientes falecidos por causas alleas a sua enfermidade cardíaca ou coronaria de base, é razón suficiente para inquedar á povoación e facela sensíbel, xerrando unha importante expectación sobre o procedemento xudicial en marcha, tras a denuncia dos familiares, que tratan lexitimamente de sustanciar potenciais responsabilidades penais.

2) Ao suceder o brote nun quirófano, que ainda que radicado no Hospital Meixoeiro, utiliza en exclusividade o Servizo de Ciruxia Cardiaca dependente da empresa pública Medicina Técnica (MEDTEC) –unha das novas fórmulas de xestión postas en marcha polo Partido Popular (concretamente polo anterior Conselleiro de Sanidade da Xunta de Galicia e actual ministro de sanidade do Goberno central, Romay Beccaria)– engaden ao “Caso Aspergillus” un compoñente político que contribue a sua ampla reperCUSión.

3) A aparición de novas que parecen refletar unha súbita e xeral contaminación por Aspergillus dos quirófanos dos hospitais españoles e en particular os galegos, acompañadas no tempo de declaracions de responsables políticos sanitarios, no sentido de admitir a obsolescencia en quirófanos que non son de alto risco nem foron obxecto de contaminación polo citado fungo, levan ineludiblemente á confusión e alarma social e introducen un factor adicional de responsabilidade moral que os causantes de tales novas e declaracions deberían autoesixirse.

Ante todo este complexo entramado de circunstancias, por outra parte interrelacionadas, é imprescindible obrigar a facer un exercicio de análise racional que contribua a esclarecer os feitos. Esclarecemento que espera a opinión pública e que axudaría a delimitar responsabilidades nos ámbitos xurídico e ético, no caso de as haber.

Co ánimo de colaborar na clarificación do “Caso Aspergillus” realizamos as presentes reflexións, como continuación natural e baseándose en datos e explicacións técnicas expostas recentemente no artigo “Claves para entender a Asperxilose Cirúrxica”, publicado en A Nosa Terra por Francisco L. Vázquez Vizoso, Xefe do Servizo de Medicina Preventiva do Complexo Hospitalario de Pontevedra e especialista en Medicina Preventiva e Saúde Pública. Todo iso, salvaguardando sempre o respeto ao momento procesal do caso e sen prexuízo de toda a información, directa e indirectamente relacionada co lamentábel suceso que se irá coñecendo ao longo do procedemento e que, sen dúbida, axudará a delimitar as responsabilidades reais. Tempo habrá para tratar posteriormente outros artigos, aspectos sen dúbida interesantes que concurriron e concorren neste caso nas suas múltiples vertentes políticas, administrativas, profesionais, sanitarias, etc.

Da leitura do artigo de Vázquez Vizoso, pode-se concluir que:

a) O Aspergillus é un fungo que se atopa

en todos os ambientes e non representa un perigo para as persoas sanas.

b) Entre os poucos lugares onde o fungo non debe nem debería atoparse están os quirófanos de alto risco, entre os que destacan aqueles (tipo II) nos que se realicen intervencións de Ciruxia Cardiaca. É por todo iso obrigado: 1) Dorar ás instalacións deste tipo de quirófanos dos recursos técnicos necesarios que minimicen os riscos de contaminación e no caso de producirse esta que disponan dos medios para a sua desaparición e/ou control. 2) Comprobar microbiolóxicamente a ausencia de contaminación dos mesmos e manter as correctas condicións de climatización, principalmente porque todos os casos que se producen de Asperxilose cirúrxica orixinanse por contaminación deste tipo de quirófanos e secundariamente a fallos do sistema de climatización.

c) Os elementos fundamentais do sistema de climatización que garantirían a ausencia de Aspergillus nos quirófanos de alto risco, por impedir a penetración do fungo no quirófano, son: a correcta filtración do aire, a renovación periódica do mesmo e a presión positiva dentro do quirófano.

d) Que os quirófanos de ciruxia normal (tipo I), é dicir nos que non se realicen intervencións cardíacas ou de alto risco (transplantes, próteses), non hai descritas infeccións por Aspergillus e as Normas Internacionais desaconsellan expresamente a realización de controis microbiolóxicos, sendo os requerimentos de climatización menores que nos quirófanos de alto risco.

Volvendo ao “Caso Aspergillus do Hospital Meixoeiro”, é evidente que é un brote causado polo fungo citado, pero ao ser o Aspergillus necesario pero non suficiente para

producir infeccións cirúrxicas é preciso investigar sobre as posibles causas que provocaron a aparición da referida infección no quirófano de Ciruxia Cardiaca de MEDTEC.

Tendo en conta as consideracións previas, é fácil deducir que a razón do brote está no deficiente funcionamento do sistema de climatización do quirófano de ciruxia cardíaca, radicado no Hospital Meixoeiro, independente da fonte ou orixe do Aspergillus.

‘Todo intento de explicar o brote con palabras como inevitável, problema xeralizado, pasa en todos os hospitais do mundo, etc. non é más que o inútil desexo de ocultar a verdade aos cidadáns’

O citado quirófano é froito da transformación sofrida por un espazo físico previamente utilizado como sá de xesos, que non estaba obligada a cumplir os requerimentos de climatización que se exiguen nos quirófanos de Ciruxia Cardiaca.

A primeira pregunta que se plantea é: Modificaron as condicións de climatización para adaptalas a un quirófano de alto risco? Condicións, por outra parte, que estaban especificadas e eran vixentes no momento de realizar as obras de adaptación.

A resposta a esta pregunta tería que dala tanto os documentos do proxecto de obras do quirófano, a supervisión por parte da Consellería do mesmo, así como as certificacións dos controles expedidas ao efecto.

En segundo lugar, os informes emitidos por empresas especializadas en climatización de quirófanos e resñados nos medios de comunicación certifican o cumprimento das condicións de climatización esixidas neste tipo de quirófanos?

En terceiro lugar, compróbanse secuencialmente os parámetros de funcionamento do quirófano de ciruxia cardíaca nos aspectos de bioseguridade?

En cuarto lugar, salvagardaronse por parte do personal de MEDTEC os criterios básicos

en canto circulación, limpeza, tempos cirúrxicos, disciplina no seo dunha organización complexa, etc.?

Dado que o quirófano onde ocurriu o brote infeccioso é de utilización exclusiva por Ciruxia Cardiaca, coa sua programación autónoma e o seu persoal médico, de enfermería e de limpeza independentes do resto do Hospital e todos eles subordinados á Xerencia do MEDTEC, plantéasenos a pregunta obrigada de se existía algúna dependencia e/ou ligazón funcional entre MEDTEC e o persoal do Meixoeiro no que se refire a revisións do citado quirófano.

Como funcionaban de feito as relacións entre a Empresa MEDTEC e o Hospital Meixoeiro en canto a dependencia xerárquica?

Tiña total liberdade de acción a Dirección do Hospital para exercitar potestade sobre o control do citado quirófano? É esixbel responsabilidade no suposto que non existira tal liberdade?

Baixo que criterios técnicos-administrativos se actuou unha vez producido o brote infeccioso?

En fin, as respuestas a todas estas perguntas son a clave que explicarian as razones que posibilitaron a aparición do brote de Asperxilose cirúrxica sucedido no Hospital Meixoeiro e axudarian a delimitar responsabilidades nas tres fases nas que temporalmente podemos dividir o “Caso Aspergillus”:

Primeira fase ou do deseño, supervisión do proxecto, construcción, controis-certificacións e puesta en marcha do quirófano de ciruxia cardíaca.

Segunda fase ou de Funcionamento e Control dos parámetros de bioseguridade do citado quirófano.

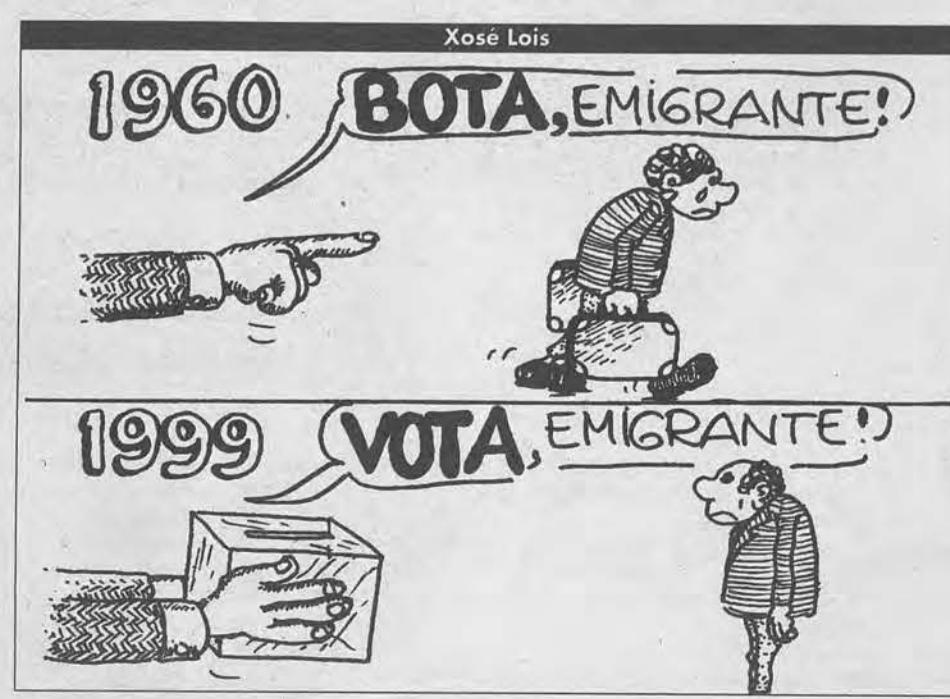
Terceira e última fase ou de Medidas Técnicas-administrativas adoptadas unha vez coñecido o brote infeccioso.

De calquer forma, todo intento de explicar e adxectivar interesadamente o brote dunha forma burda e a científica como de “inevitável”, “problema xeralizado”, “pasa en todos os hospitais do mundo”, etc. ademais de non corresponderse coa realidade, non é más que o inútil desexo de ocultar a verdade aos cidadáns e aos profesionais, vulnerando todas as normas e principios básicos da ética e da responsabilidade.

Se a infraestrutura técnica do devandito quirófano fose a adecuada, dacendo cos criterios técnicos-legais do momento no que se fixo (1996) e o seu funcionamento fose correcto, é lícito concluir que o brote por Aspergillus non se tería producido, ao menos coa especial gravidade deste caso, porque as suas instalacións e funcionamento terían controlado e minimizado calquier posibel contaminación por esta causa.

Un lamentábel suceso como o acaecido, significa sempre un fracaso e ten unhas causas sobre as que existe sempre unha responsabilidade. E iso é o que necesariamente terá que determinarse en cada ámbito administrativo, político e xudicial. ♦

CAETANO RODRIGUEZ ESCUDERO é médico; foi Director Xerente do Hospital do Meixoeiro na etapa do brote por Aspergillus. Xesus Saavedra Alonso é médico; foi Director Médico do Hospital do Meixoeiro na etapa do brote por Aspergillus.

Ao principio da campaña eleitoral o BNG acusou ao PP de manipular o voto emigrante. Vostede botou quince anos na Suíza traballando, que visión ten o nacionalismo sobre a vontade política dos emigrantes?

No seu tempo posiblemente o Bloque non fixo unha grande forza para captar o voto emigrante, sobretodo polos custes e mecanismos que iso precisa e que non tiña. Pero sempre estivo presente na emigración. Levo vinte anos no nacionalismo e o Bloque sempre fixo chegar información veraz de como estaba o país. A diferençía estaría na capacidade de facer chegar esta información, através dos partidos ou das persoas que se achegan á emigración. Outra cousa é a manipulación e o uso das institucións tal como fai o Partido Popular. A nosa loita na emigración era continua contra a malversación e a manipulación da escasa información que chegaba co obxectivo exclusivo de achegar aos emigrantes ao seu rego. Se os centros galegos teñen as xuntas directivas controladas por militantes do PP conseguida se nota na canalización das axudas. Nós, na Promoción da Cultura Galega de Zürich, para pedir as axudas ás que tiñamos direito debiamos facer un esforzo multiplicado, moito maior que aqueles centros gobernados por afiliados do PP nos que só se xogaba ás cartas ou ao futbolín. A estes os señores Castellanos e Amarelo de Castro abríanlle xenerosamente a billa dos cartos. E falo de Europa pero supón que a cousa é moito pior en América.

O Censo de Residentes Ausentes aumentou moito nestes catro anos, pero vostedes defenden tamén a plenitude de direitos para o emigrante?

Todo emigrante ten direito a censarse, aquí ou alá. Non pode contar o emigrante só para enviar as divisas. O que me parece mal é que ese direito se estableza en función do interese do voto político. O que se debe facer é unha política, desde o BNG e calquier institución, para censar aos galegos, dentro e fora do país, en primeira e segunda xeración. O PP querérese presentar como salvador da pátria desde o imenso caudal de fondos económicos de que dispón, cando son verdadeiramente o tapón do progreso. Pero na emigración a información que chega é moi escasa e só chega a propaganda continuada do PP. Hai que reivindicar unha conexión más directa de todas as opcións políticas coa emigración.

Vostede é un emigrante retornado que se integra plenamente até o punto de encabezar unha lista electoral nun concello de grande importancia. É un caso singular de retorno?

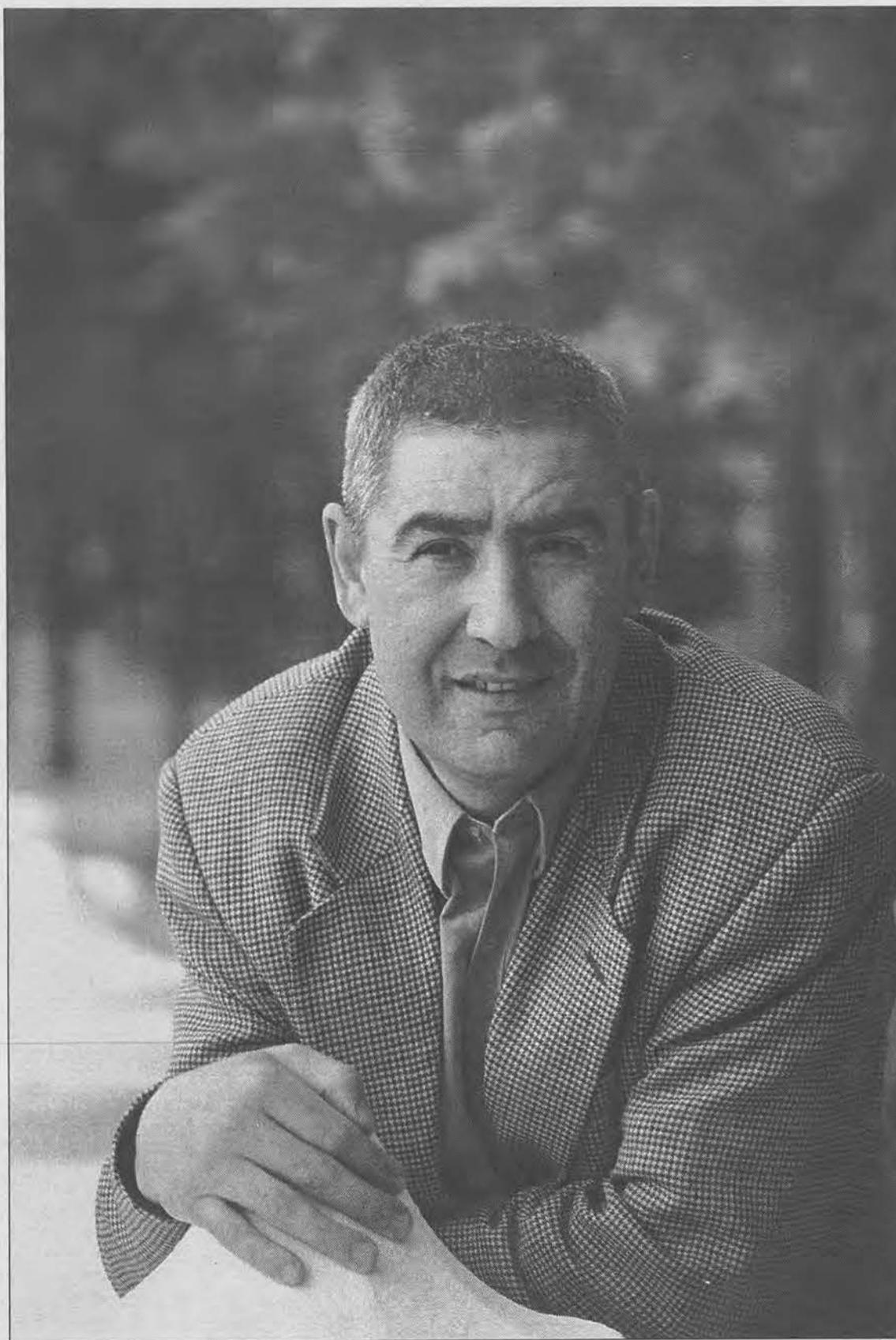
O reencontro do galego coa sua Terra non é fácil. Hai moitas dificultades nese regreso porque o retornado é unha froita fácil de comer, con perigo para el mesmo. Temos que criar mecanismos que regulen e informen ás persoas cando voltan ao país. O galego cando está fora é galego e cando volve é venezolano ou suizo ou o que cadre. Iso ten que cambiar porque se atopa rexitamento, memo entre familiares e veciños, quizais porque pensan erradamente que voltas para usurparles un posto de traballo. Iso só informa da probeza que hai no país. É froita fácil porque moitas veces trae un pequeno capital que mal-

Paco Feixóo

'Ten que haber un contacto más directo de todas as opcións políticas coa emigración'

• XAN CARBALLA

É O CANDIDATO NACIONALISTA Á ALCALDIA DE VILAGARCIA. UN COCÍNEIRO DE FAMA CUNHA LONGA MILITANCIA NACIONALISTA E UN COÑECIMENTO MIUDO DA EMIGRACIÓN, NA QUE BOTOU QUINCE ANOS, O QUE LLE PERMITE DENUNCIAR AS TRAPELAS DO P.P. CO VOTO EMIGRANTE. PACO FEIXÓO CONSIDERA QUE OS CONCELLOS DEBEN TER OFICINAS DE ORIENTACIÓN AO EMIGRANTE RETORNADO E QUE DEBE AUMENTAR O CONTACTO E A INFORMACIÓN AOS GALEGOS DE FORA.

A.N.T.

barata en investimentos mal orientados e non rendíbeis que remata perdendo. Se se fixera un estudo veríamos que o investimento do capital do emigrante que regresa ten unha enorme porcentaxe de fracaso. Habería que dotar aos concellos dunha oficina de conexión co emigrante retornado para recuperar ese capital económico e humano que mal-

volta da emigración, para ben das persoas e tamén do país.

Vostede leva moitos anos de militancia pero tamén moitos de emigración.

Sempre tiven unha preocupación polo traballo social, desde rapaz, e paso a facer parte do nacionalismo cando estou emigrado.

Marchei con dezasete anos e botei quince na Suíza. A oportunidade na rama que eu estudei supúñame ir a Barcelona, pero xa de marchar preferí ir á Suíza até que os camiños da vida, co libro de cociña que fixen alá, na Suíza, me permitiu voltar.

Volta daquela como trunfador, entre aspas se se quer. Des-

pois duns anos na primeira liña dos medios de comunicación agora está más afastado.

Foi unha etapa de case cinco anos en antena cunha boa audiencia. Pero considerei que, cando menos por un tempo, estaba saturada a miña presencia. Ese proxecto cumplíu esa función, que no futuro se pode retomar con ámbito galego, estatal ou europeu. Quen vian o meu programa saben que fun sempre unha persoa vinculada coa Terra, mesmo os meus libros se editan cunha cláusula para que até tres anos despois non podan sair en castelán. Non escribo nen fago traballo nengún que non sexa en galego ainda sabendo os enormes beneficios que me reportaría, pero non é o meu camiño. Vou seguir sendo cocíñeiro e empresario como función principal porque a política véxoa como unha participación nunha sociedade de veciños, que en vez de ser de 100 persoas é das 33.000 que hai en Vilagarcía. Dín este paso porque a vila na que viven os meus precisa dar un pulo e a miña maneira de ver o país e de militar empuxoume a esa decisión. Nestas eleccións vaise avanzar para en dous anos levar a Xosé Manuel Beiras á presidencia da Xunta.

Vilagarcía é onde os posibles pactos BNG e PSOE serían á inversa do caso xeral.

Vilagarcía foi un deses concellos que sempre quedou algo atrás cando debía ser, sen dúbida, a oitava cidade de Galiza, pero co mesmo valor que as outras polo peso das comarcas que ten ao seu carón e pola sua ubicación e riqueza natural. O nacionalismo tardou en penetrar en Vilagarcía, como na Coruña, duas rochaforas moi inglesas. Desta viaxe en Vilagarcía non é obxectivo acadábel ter alcaldía BNG pero si a catro anos vista. Teremos uns resultados que axudarán a definir o goberno municipal, porque os matrimonios non son doados para ningúen, pero impediremos por todos os medios que o PP governe, porque iso é unha desfeita para o país. Teremos que evitar que o PSOE vaya por un camiño equivocado, e veremos como se fai ese pacto.

Vostede leva unha empresa con cuarenta traballadores. Un reto do nacionalismo galego foi entrar como alternativa no entendemento dos empresarios. Cal era o problema?

Quizais non era o momento preciso para chegar. Hai dúas décadas, na ignorancia política da cidadanía, podíamos entender sen máis matices que direita era empresario e esquerda traballador, pero as cousas non son así de esquemáticas. O Bloque precisou primeiro facer política nunha determinada dirección até un momento dado en que se abre e hai que facerlle ver ao votante nacionalista que ser empresario non significa ser de direitas, e eu podo servir de botón de mostra. Cando entrei no BNG non era empresario, senón un traballador emigrado, pero despois as circunstancias da vida fixeronme dar ese paso, que non era a miña vocación, pero era un reto ao que tiña que responder. O BNG entendeu iso perfectamente e superouse ese prexuízo de madurez política: hoxe un empresario pode ser perfectamente nacionalista e de esquerdas. ♦

O Biénio Irmandiño convoca un acto o Sábado 26 de Xuño en Compostela de apoio á galeguización da Igrexa

Misas en galego para o século XXI

Quedan poucos días para o cambio de século pero aos promotores da iniciativa Biénio Irmandiño parecelas que é momento xa para a galeguización da Igrexa. Evocando o biénio 1467-1469, en que os Irmandiños loitaron pola posesión da terra contra a nobreza, este novo Biénio Irmandiño 1999-2000 non se apoia tampouco nunha fantasia. "Pouco se fai en dous anos. Convencidos diso, o biénio ha transformarse en Asociación que nos percorre mil primaveras más, que dixo Álvaro Cunqueiro", sinala este grupo de crentes, á cuxa cabeza está Xosé Chao Rego.

O Biénio Irmandiño nace para facer Galicia dentro da Igrexa. A povoación fala maioritariamente en galego, pero os cregos en castelán. A excepcións, que existen, apoian esta iniciativa "pola dinamización e inlaturación da Igrexa galega". Manuel Espiña, que lidera a comunidade "Home Novo" da Coruña, a revista *Encrucillada*, que dirixe Andrés Torres Queiruga,

Waldo García, cura de Trasmonte, a Coordenadora de Crentes Galegos, xurdida en 1984, *Irmaia*, promotora das romaxes de crentes, *Mulleres Cristiás Galegas*, en Compostela, etc son algúns dos piáres deste Biénio Irmandiño.

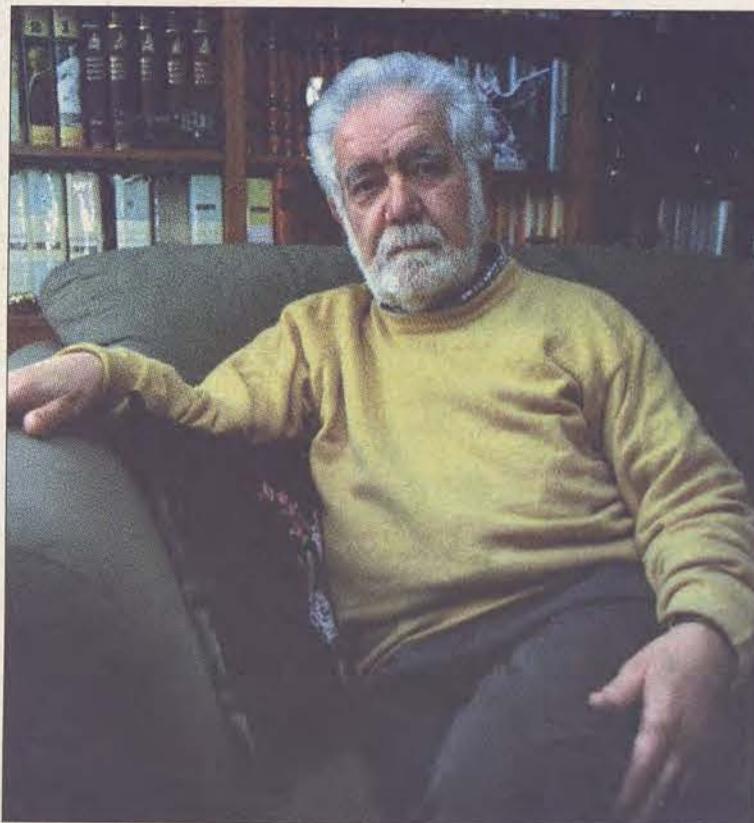
A finais do pasado ano, puñan en marcha a campaña *Galegos de por vida*, animando a que persoeiros da cultura e da sociedade galega se comprometeran ante notario a que o seu funeral e o seu enterro se celebren en galego. A loita pola palabra implica a Xosé Luís Blanco Campaña, Alfredo Conde, Agustín Sixto Seco, Francisco Campos Freire, Pilar Vázquez Cuesta e Santiago Sineiro, entre os moitos que participaron na convocatoria en catro cidades. As funerarias, marmorierias e méios de comunicación comezan a recibir, a partir destes actos, un folleto informativo sobre esquela e lápidas en galego. Ademais, comézouse a publicación dun boletín que leva por nome tamén *Biénio Irmandiño* e que, entre

outras propostas, inclue as oracións adaptadas ao galego.

Festa e xantar comun

Os promotores desta iniciativa finisecular baséanse na premisa de que o alonxamento da povoación respecto da Igrexa está estreitamente relacionado co uso -ou desuso no caso do galego-social que a institución fai do idioma. En máis do 85% das parroquias galegas non se oficia nengunha misa en galego; no casos das cidades, nun 77%. Só se fan todas as misas en galego no 4%.

O Consello da Cultura anúnciase disposto a realizar un estudo sobre a demanda da litúrxia en galego e os promotores da iniciativa organizaran unha concentración festiva no Castro de Santa Susana, na alameda da ferradura en Compostela. Convocan a artistas escritores, debuxantes e músicos, entre outros, a que expliquen o seu apoio ao Biénio. O acto desenvólvese das doce ás duas; despois celebrarase un xantar e unha festa.♦

Xosé Chao Rego.

Tres mil persoas maniféstanse en Compostela pola Paz e o Medioambiente

♦ P.C.

Arredor de 3.000 persoas sumáronse en Santiago, o pasado Domingo 6 de Maio, á mobilización convocada en conmemoración do Dia Internacional do Medioambiente. Con ánimo festivo, os manifestantes non deixaron de corear consignas en contra do que denunciaban como atentados ecológicos, desde as dióxinas provocadas pola incineración do lixo até os numerosos proxectos de minicentrais hidroeléctricas previstas para toda a xeografía galega.

A maioria dos colectivos cidadáns que se veñen mobilizando en Galiza nos últimos tempos estaban ali representados. A Coordenadora contra os Encoros do Úmia, que afecta a Caldas, Moraña e Cuntis; a recentemente criada Plataforma Anti-encoros do Ulla, a Plataforma contra a incineración do lixo en Vilaboa, a Plataforma en Defensa da Ría de Arousa, a Coordenadora Pro-Defensa da Natureza de Ourense, a Coordenadora contra a incineración de Cerceda ou a dos veciños de Merza que demandan a eliminación das liñas de alta tensión. E así outros tantos.

A eles sumábanse cidadáns preocupados polo deterioro medioambiental e da calidade de vida, provocados, nos máis dos casos, pola falla de control sobre os procesos contaminantes. Xuntos percorreron as ruas da capital galega o pasado Domingo.

As organizacións convocantes, ecoloxistas e forzas políticas, volveron a denunciar o Plano de Resíduos Sólidos Urbanos, ain-

A. PANARO

da que, desta volta o lixo non foi o principal centro de atención. Ademais dos problemas derivados da posta en marcha do Plano Sogama houbo que falar dos novos proxectos de encoros, dos parques eólicos da Serra do Xistral ou do Barbanza, dos solos contaminados pola actividade industrial en zonas como Touro, Porriño ou a ría do Burgo, das empresas Ence e Elnosa en Pontevedra, das centrais térmicas de Fenosa en Meirama e Sabón, de Endesa nas Pontes ou da refinería Repsol na Coruña.

Pero tamén se ofreceron alternativas: depurar os verquidos industriais para evitar a contaminación dos ríos e da atmósfera, buscar soluciones axeitadas para os xurros das granxas, promover

políticas de aforro enerxético, fazer unha planificación axeitada para desenvolver de forma respeitosa co medioambiente e acorde coas necesidades as chamadas enerxías limpas ou apoiar proxectos de reciclaxe e compostaxe para o substituir os modelos de incineración do lixo.

Pero os ecoloxistas non se limitaron a falar de medioambiente. A guerra dos Balcáns tamén tivo un papel relevante. Alén de exigir a retirada da OTAN e a paralización inmediata dos bombardeos sublinhábase que "a única intervención externa debe ser a da ONU, sempre coa finalidade de acordar soluciones negocidas, pacíficas e non bélicas, aos conflictos da exiugoslávia". Celebrábase o Dia Internacional da Paz e do Medioambiente.♦

San Caetano

XAN CARLOS ANSIA

O beneficio da indefinición

Os cidadáns galegos somos os más informados do mundo. E non é tirarse frores. A televisión da Xunta comunica a primeira hora da mañá todo o necesario para botarse a andar por Galiza sen medo a equivocarse. Con imaxes en directo podemos saber se chove nas Travesas, se hai atasco no Restollal, o prezo da cigala en Marín, a densidade de tránsito nas estradas de Ourense, o custe dos becerros no Mercado de Ámio, o número de descargas de peixe en Celeiro, os titulares da prensa rexional, o itinerario inaugurador do presidente, o programa de visitas locais de Cuiña, os últimos éxitos musicais de Camilo Sexto e Karina, observar as nubes de Ferrol, ver o estado de conservación da muralla de Lugo, o ben que funcionan os semáforos na Coruña, o nome dos rapaces e rapazas que cumplen anos cada dia, a ocupación dos albergues do Camiño, os turistas que chegan ao Obradoiro e os resultados dos números da sorte.

Que máis necesitan para formarse unha opinión? Parece ser que a pesar deste esforzo comunicador ainda quedan eleitores que nen saben, nen contestan. Persoas que fan da indecisión unha ideología, que pratican a táctica da indeterminación dunha forma reiterada e constante. Fáltanlle dados. Ponse en evidencia a necesidade de dobrar esforzos para subministrar desde a TVG e outros meios de comunicación unha información aínda máis veraz, precisa e detallada co fin de que tome posición dunha vez tanto indeciso.

A programación informativa podería completarse cun telexornal diario sobre os sacrificios con cargo ao erário público dos altos dirigentes autonómicos: uso en campaña electoral de coches oficiais, xenerosos encontros gastronómicos, lucrativas subvencións institucionais, viaxes intercontinentais de luxo e infructuosas relacións comerciais. Completados con reportaxes sobre feitos destacados da actualidade: as subvencións a unha empresa en crise que despois doa millóns para un concerto-mítin electoral, as andanzas cícientistas dun alcalde despistado e o abultado e notório sectarismo de postulantes a líderes nacionais con desapego social crónico.

O que non debe volver a pasar se queremos rematar con cépticos é o do cargamento de polos belgas. *Como pode andar unha tonelada de polos belgas por Galiza e non terlle dedicado un programa especial do Luar?*♦

AVANCE DE ACTIVIDADES

FUNDACIÓN CAIXA GALICIA

Xuño / Xullo
1999

música e danza

2 xuño
Lugo
20.00 h. Círculo das Artes
(Praza Maior s/n)
Rosario Andino
Concerto de piano
Organiza Lugo Cultural

4 xuño
Canido - Ferrol
21.00 h. Local Sociedad R. D. "Canido"
A. A. Afioranzas
Organiza Obra Social Caixa Galicia

5 xuño
A Guarda
22.00 h. Igrexa Parroquial
de A Guarda
Banda de Música de O Rosal
e Agrupación Coral polifónica
de A Guarda
Noite de Froles e Música

6 xuño
Burela
Festas Patronais
Banda de Música de Vilalba
Organiza Fundación Caixa Galicia -
Deputación Provincial

7 xuño
Santiago
21.00 h. Palacio de Congresos
(San Lázaro)
Ópera "A Frauta Máxica"
Orfeón Terra A Nosa,
Orquesta do Festival de
Galicia, Lindsay Kemp,
Director de escena
Organiza Xacobeo 99

12 xuño
Espasante
20.00 h. Local Social A.VV.
Coral "San Valentín"
Organiza Obra Social Caixa Galicia

18 xuño
Caranza - Ferrol
20.00 h. Centro Cívico
Rondalla do Club de Campo
Organiza Obra Social - Asociación de
Mulleres do barrio de Caranza

19 xuño
O Vicedo
11.00 h. Festas Patronais
Banda de Música Nova Lira de
Monterroso
Organiza Fundación Caixa Galicia -
Deputación Provincial

19 xuño
Santa Cruz (Oleiros)
20.00 h. Las Torres
Coral P. de Santa Cruz
Organiza Coral P. de Santa Cruz -
Obras Sociais

24 xuño
Santiago
21.00 h.
Gala lírica
Orfeón Terra A Nosa
Organiza Banco BBV

26 xuño
Lago - Valdoviño
20.00 h. Local Social
Agrupación F. "Terra Meiga"
Organiza Obra Social - A.VV. de Lago

27 xuño
Guitiriz
12.00 h.
Banda de Música de Sober
Organiza Fundación Caixa Galicia -
Deputación Provincial

4 xuño
Outeiro de Rei
Festas de Santa Isabel
Banda de Música de Burela
Organiza Fundación Caixa Galicia -
Deputación Provincial

9, 10 e 11 xullo
A Coruña
Teatro Rosalía Castro
I Concurso Nacional de Danza
Clásica "Cidade da Coruña"
Organiza Asociación de Amigos da
Danza de A Coruña

10 xullo
Mera
Parque da Lagoa
VIII Xuntanza de Corais
(patrocina Caixa Galicia)
Organiza Coral P. de Mera

10 xullo
Monfero
Adro Mosteiro
VIII Romaría Folclórica Hispano
- Lusa
(patrocina Caixa Galicia)
Organiza G. F. C. "Virxe da Cela"

10 xullo
Riotorto
12.00 h. Festas de San Cristóbal
Banda de Música de Currelos
Organiza Fundación Caixa Galicia -
Deputación Provincial

11 xullo
A Coruña
21.00 h. Recinto do Porto
Concerto Rock Alternativo
Dover e outros grupos
Convenio Xacobeo 99

17 xullo
Cedeira
Igrexa Parroquial
Coral P. "Virxe do Mar",
Rondalla do Club de Campo,
Coral P. "Pobra do Caramiñal"
Organiza Coral P. "Virxe do Mar"

Música clásica

9 xuño
Santiago
21.00 h. Igrexa da Universidade
Carmen Gurriarán (soprano)
Ciclo Xoves Intérpretes
Asociación Galega da Lírica
Teresa Berganza

11 xuño
Santiago
19.00 h. Sala Fundación Caixa
Galicia

(Carreiro do Conde, 18)
Alumnos do Conservatorio
Superior de Santiago de
Compostela
Ciclo Xoves Intérpretes

16 xuño
A Coruña
20.30 h. Teatro Rosalía Castro
Lidia Grychtolowna
(piano)
Colaboración coa Sociedade
Filarmónica de A Coruña

21 xuño
Madrid
20.00 h. Casa de Galicia
(Casado del Alisal, 8)
Concerto de piano de
Enrique Meyer
Convenio coa Casa de Galicia

22 xuño
Madrid
20.00 h. Casa de Galicia
(Casado del Alisal, 8)
Concerto de José Zafra
Coa participación de Celia Trigo e
dirección artística de Isabel Ortega
Convenio coa Casa de Galicia

29 xuño
Santiago
21.00 h. Auditorio de Galicia
Teresa Berganza
(mezzosoprano), Cecilia
Lavilla (soprano) e Juan
Antonio Alvarez Parejo
(piano)
Colaboración coa Asociación Galega
da Lírica Teresa Berganza

23 xullo
Santiago
21.00 h. Catedral
Gächinger Kantorei Stuttgart
"A Creación" de F.J. Haydn
Director: Helmut Rilling
Christiane Oelze, soprano; Michael
König, tenor; Thomas Quasthoff,
baixo
*Concerto da Real Filharmonia
de Galicia*

24 xullo
Ourense
21.00 h. Catedral
Gächinger Kantorei Stuttgart
"A Creación" de F.J. Haydn
Director: Helmut Rilling
Christiane Oelze, soprano; Michael
König, tenor; Thomas Quasthoff,
baixo
*Concerto da Real Filharmonia
de Galicia*
Patrocinio Xacobeo 99 - Entrada
livre

26 xullo
Lugo
22.00 h. Praza de Sta. María
Gächinger Kantorei Stuttgart
"A Creación" de F.J. Haydn
Director: Helmut Rilling
Christiane Oelze, soprano; Michael
König, tenor; Thomas Quasthoff,
baixo
*Concerto da Real Filharmonia
de Galicia*
Patrocinio Xacobeo 99 - Entrada libre

MÚSICA CLÁSICA. II Ciclo de Música de Cámara "A evolución do piano"

7 xuño
Santiago
20.30 h. Sala da Fundación
(Carreiro do Conde, 18)
3º Concerto "O piano
romántico". Concertista:
Katerina Kabakli

Katerina Kabakli

8 xuño
Ferrol
20.00 h. Centro Cultural Municipal
(Hospital, s/n)
3º Concerto "O piano
romántico". Concertista:
Katerina Kabakli

9 xuño
A Coruña
20.30 h. Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
3º Concerto "O piano
romántico". Concertista:
Katerina Kabakli

11 xuño
Vigo
20.30 h. Auditorio Martín Códax
(O Castro, s/n)
3º Concerto "O piano
romántico". Concertista:
Katerina Kabakli

Katerina Kabakli

17 xuño
Lugo
20.00 h. Sala Fundación
(Praza Maior, 16)
3º Concerto "O piano
romántico". Concertista:
Katerina Kabakli

21 xuño
Santiago
20.30 h. Sala da Fundación
(Carreiro do Conde, 18)
4º Concerto "O piano no
século XX". Concertista:
Ileana Cortizo

22 xuño
Ferrol
20.00 h. Centro Cultural Municipal
(Hospital, s/n)
4º Concerto "O piano no
século XX". Concertista:
Ileana Cortizo

Ileana Cortizo

23 xuño
A Coruña
20.30 h. Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
4º Concerto "O piano no
século XX". Concertista:
Ileana Cortizo

24 xuño
Lugo
20.00 h. Sala Fundación
(Praza Maior, 16)
4º Concerto "O piano no
século XX". Concertista:
Ileana Cortizo

25 xuño
Vigo
20.30 h. Auditorio Martín Códax
(O Castro, s/n)
4º Concerto "O piano no
século XX". Concertista:
Ileana Cortizo

Ileana Cortizo

COMARCAS

PSOE e BNG rexeitan a planta mentres a Xunta defende a instalación sen autorización de Meio Ambiente

'A empacadora de Noia é a entrada en SOGAMA pola porta deatrás'

por A. ESTÉVEZ

O lixo de Noia está xa sendo destinado á empacadora instalada nos últimos días na parroquia de Sampaio. Mentre María do Carme Abeixon, a alcaldesa do PP, reitera que é unha solución provisoria, nen os veciños nin a oposición, BNG e PSOE, aceptan o argumento. Os socialistas reseñan que non hoube acordo plenario para esta obra "construída con nocturnidade e con enganos". Os nacionalistas sinalan que o concello de Noia non está aderido oficialmente ao plano Sogama e que existe un plano alternativo na comarca. "É o xeito do PP, que sabe que vai perder á alcaldía, de meter ao concello en Sogama pola porta deatrás", sinala Fidel Diéguez, do BNG.

As obras comezaron sen aviso en Sampaio, nos lindes entre Noia e Lousame. A algúns dos veciños que pasaban e se interesaban pola obra, respostábase-lles que estaban construíndo unha rotunda. "A primeira vez que se achegou un técnico da conselleria de Obras Públicas polo lugar foi o pasado Xoves 3 de Xuño, cando a Garda Civil desaloxou aos veciños que protestaban. O técnico non sabía nada da obra, estivo tomando medidas porque as obras invadían parte da estrada", comenta Rafael García, membro da candidatura do PSOE en Noia.

O Domingo 6 de Xuño, os veciños manifestábanse diante do

O concello de Noia non está aderido oficialmente a SOGAMA. Na foto, autocollantes de protesta en Cereda contra a incineradora.

Un plano alternativo

"O PP non conseguiu unha maioria suficiente no pleno para a inclusión no plano Sogama. Nós opuxémonos porque non os convencian os custos que supuña para o concello o tratamento do lixo por Sogama. Ademais, existe un plano alternativo comarcal baseado na reciclaxe e na compostaxe", explica Diéguez. Refírese ao plano Pomal, ao que están aderidos

os concellos de Muros, Porto do Son, Brión, Lousame e A Pobra. Mentre os socialistas de Noia consideran que as empacadoras non son nocivas cando son fixas, os representantes nacionalistas opóñense a este sistema de tratamento de residuos.

A planta non ten autorización da conselleria de Meio Ambiente, aínda que este departamento aválala e defende a sua instalación. A Xunta sinala que non é precisa a autorización para unha "miniplanta provisional" nem para a sua inclusión no plano Sogama.♦

concello. A alcaldesa, María do Carme Abeixon, interpuxo unha denuncia contra eles e contra os cabezas de listas do PSOE e BNG por causar danos económicos por un millón de pesetas ao parar as obras que ela denomina unha "ecoplanta provisional". A planta non ten suministro eléctrico polo que entra en funcionamento cun grupo electróxeno.

A finais de Maio remataba o convénio polo que o concello de Noia verquia o seu lixo no vertedoiro de Mazaricos. Ali, os veciños, con valados de pedra,

amosaron a sua oposición a que se seguiría utilizando o depósito de lixo impedindo a entrada dos camións. Foi entón cando o concello de Noia decidiu a construcción desta planta, á que tamén chegarán os residuos de Serra de Outes. "Nós non cremos que sexa provisional, pensamos que, alomemos, vai estar un ano en funcionamento. Non pensamos que se gasten cuarenta ou cincuenta millóns por uns meses", di Rafael García. "Non é provisoria, é o xeito de introducirnos en Sogama", argumenta Fidel Diéguez.♦

Marcha contra as minicentrais na Ribeira Sacra

O pasado Domingo seis de Xuño un cento de persoas realizaron unha marcha a pé para manifestarse en contra da construcción de minicentrais na Ribeira Sacra. Os manifestantes caminaron os nove quilómetros que distan entre Castro de Carballedo e o lugar no río Garabullu no que hai proxectado construir unha minicentral hidroeléctrica. Quince organizacións subscriberon a convocatoria dun acto que partiu ás once da mañá e que se realizou nunhas condicións metereolóxicas adversas, xa que choveu intermitentemente durante o percorrido. A Ribeira Sacra é unha das zonas nas que ainda non hai grande concentración de minicentrais, ainda que si de grandes saltos.♦

Perforación para unha minicentral sen licencia en Melón

As obras de construcción dun túnel con destino á minicentral hidroeléctrica do río Cerves, no concello de Melón, carecen de licencia municipal, segundo denunciou a organización ecologista Coto do Frade de Ribadávia. As obras que leva a cabo a empresa Hidrogesta están a perforar unha montaña, cando na licencia para o aproveitamento hidroeléctrico no río Cerves non figuraban nem o túnel nem a perforación da montaña. A organización ecologista Coto do Frade apresentou unha denuncia diante da Garda Civil.♦

Aprazada a aprobación inicial do PXOUm de Ferrol

A Comisión de Urbanismo do Concello de Ferrol non aprobou inicialmente o Plano Xeral de Ordenación Urbana Municipal, que o Goberno da cidade tramitou ás presas para darlle saída antes das eleccións municipais. Mália que o concelleiro de Urbanismo asegurou que se perderán tres meses, os grupos da oposición consideraron inoportuna esta aprobación e acusaron de eleitoralismo ao concelleiro. Igualmente a mesma Comisión rexeitou a aprobación do proxecto de parque de ocio da Malata, que terá que ser aceptado pola corporación municipal unha vez pasados os comicios do 13 de Xuño, con outra composición do concello. Unha vez aprobado, a Xunta fará unha aportación económica para construílo.♦

Galiza CON VOZ PRÓPRIA EN Europa

Para mellorar as cousas !

Camilo Nogueira
ao Parlamento Europeu

www.bng-galiza.org

AVANCE DE ACTIVIDADES

FUNDACIÓN CAIXA GALICIA

Xuño/Xullo
1999

conferencias

1 xuño*

A Coruña

17.30 h. Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
Organiza Asociación de Amas de Casa

3 xuño*

Vigo

16.30 - 21.00 h.
Salón de Actos de Caixa Galicia
(Polícarpo Sanz, 21)
D. Jesús Feijoó Muñoz, Dr., Arquitecto Catedrático de Acondicionamientos e instalaciones dos edificios da Escola Técnica Superior de Arquitectura de Valladolid: "Curso de Instalaciones Eléctricas Audiovisuais e de protección"

4 xuño*

Vigo

9.30 - 14.00 h. / 16.30 - 21.00 h.
Salón de Actos de Caixa Galicia (Polícarpo Sanz, 21)
D. Jesús Feijoó Muñoz, Dr., Arquitecto Catedrático de Acondicionamientos e instalaciones dos edificios da Escola Técnica Superior de Arquitectura de Valladolid: "Curso de Instalaciones Eléctricas Audiovisuais e de protección"

5 xuño*

Vigo

9.30 - 13.30 h.
Salón de Actos de Caixa Galicia
(Polícarpo Sanz, 21)
D. Jesús Feijoó Muñoz, Dr., Arquitecto Catedrático de Acondicionamientos e instalaciones dos edificios da Escola Técnica Superior de Arquitectura de Valladolid: "Curso de Instalaciones Eléctricas Audiovisuais e de protección"

11 xuño*

Lugo

20.00 h. Salón de Actos
(Praza de Santa María, s/n)
Alberto Ruiz de Samaniego: "O urinario de Marcel Duchamp"
Organiza Asociación Galega de Artistas Visuales

14 xuño

Madrid

Casa de Galicia
(Casado del Alisal, 8)
Homenaxe a Gonzalo Torrente Ballester
Mesa Redonda: Darío Villanueva (Rector da Universidade de Santiago de Compostela), César Antonio Molina (Poeta e director do Circulo de Belas Artes de Madrid), Ángel Basanta (Crítico literario), M. Carmen Becerra Suárez (Profesora de Literatura da Facultade de Humanidades da Universidade de Vigo), José Antonio Ponte Far (Catedrático do Instituto de Ferrol)

15 xuño*

A Coruña

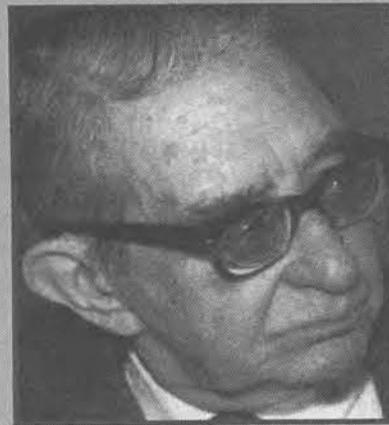
17.30 h. Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
Organiza Asociación de Amas de Casa

21 xuño*

Pontevedra

17.30 h.
Club Cultural Gamboa
Dna. Elena Sinde (Biolóxica e Licenciada en Tecnología da Alimentación)

"Alimentos transnacionales:
Entre a moda e o descoñecemento"

Gonzalo Torrente Ballester

e tamén...

1 xuño

Vigo

9.30 h.
Excursión
Estudiantes Colegio Aloya
Ciclo Trens con escolares: "Ruta Vigo - Tui"

2 xuño

Sada

20.30 h. Sociedad Recreativa Cultural
Deportiva
Mesa Redonda sobre o Alzheimer
Organizada pola Fundación Caixa Galicia e AFACO

3 xuño*

Pontedeume

20.00 h. Salón Caixa Galicia
Presentación libro
6º número da revista Eumesa de estudos históricos "Catedra" na que Caixa Galicia colabora economicamente
Organiza Concello de Pontedeume

4 xuño

Caranza - Ferrol

19.30 h. Centro Cívico
Fallo premio
Entrega dos premios (patrocinados por Caixa Galicia) do IV Premio Xuvenil "Liceo Rubia Barcia" de medio ambiente
Organiza Liceo Rubia Barcia

10 xuño

Vigo

10.00 h. *Excursión*
Estudiantes Colegio Fleming
Ciclo Trens con escolares:
"Ruta Vigo - Ribadavia"

CURSOS

14 - 17 xuño

A Coruña

17.00 - 19.00 h. Sala de Exposiciones
Caixa Galicia
(Médico Rodríguez, 2-4)
"O impacto do Euro na Administración local". Para empregados do Concello da Coruña
Manuel Ferro e Marcelino Fernández Mallo, do Departamento de Planificación de Caixa Galicia

5, 6 e 7 xullo

A Coruña

Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
"Os nacionalismos e a España do século XXI"
Organizado por Fundación Caixa Galicia e UIMP

19 - 23 xullo

A Coruña

Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
"Economía y sociedad a finales del siglo XX"
Organizado por Fundación Caixa Galicia, UIMP e FUNCAS

11 xuño*

A Coruña

16.00 h. Centro de Estudios
(Ronda de Nelle, 31)
Festa Fin Curso
Colegio Caixa Galicia
Organiza Colegio Caixa Galicia

17 xuño

Santiago

"Situación e perspectivas da economía e as empresas galegas no inicio da Unión Monetaria"
Xornada de Coxuntura Económica
Organizada por Fundación Caixa Galicia, APD, A.F.E.G.
Colaboran IGAPÉ e Pricewaterhouse Coopers

22 xuño*

Pontedeume

20.00 h. Salón Caixa Galicia
Presentación IV Torneo de Fútbol-7
Organiza S.D. Eume Deportivo

publicacions

A economía galega.
Informe 1997 / 1998

Trillo Trillo, Benjamín

As pegadas de Santiago na cultura de Fisterra

Precedo Ledo, Andrés

Informe demográfico de Galicia

El sector de la vivienda en Galicia

Fraga Sampedro, M. Dolores
O templo de San Francisco de Ourense

Revista Cátedra Vol.6
(Publicación periódica)

Carballo. O noso concello
(Cómico)

**OBRA SOCIAL
CAIXA GALICIA**

FUNDACION CAIXA GALICIA

Uteco intégrase no grupo

Coren incrementa a sua implantación en Lugo

Cooperativas Ourensanas (Coren), o grupo alimentario fundado por Euloxio Gómez Franqueira, ven de extender de xeito considerábel a sua implantación na provincia de Lugo, ao asinar o pasado 18 de Maio un acordo de integración con Uteco.

Coren contaba xa con máis de

300 familias cooperativistas en Lugo, adicadas aos distintos ramos produtivos, desde os polos ao vacún, incluíndo o porcino e o pavo. Uteco, que xa viña colaborando con Coren, producirá pensos para todos estes animais.

Coren é proprietario tamén na capital luguesa do matadeiro Nova-

frigsa no que traballan máis de cen persoas e que espera facturar este ano 5.000 millóns de ptas.

Uteco tiña até agora o seu centro de producción nunha antigas instalacións da vella Frigsa, cedidas polo concello, pero espera trasladarse de contado a unha nova fábrica en Outeiro de Rei.♦

Os conxeladores galegos trasladáronse á Arxentina en virtude dun acordo da Unión Europea que non contemplaba a capacidade real do caladoiro. Na foto, conxeladores amarrados no porto de Vigo.

A.N.T.

A UE terá que financiar o paro biológico e a reubicación do resto dos barcos

O caladoiro arxentino ten capacidade para a metade dos conxeladores galegos

A evolución do caladoiro de pesca nas augas territoriais arxentinas é negativa. En dez anos a diminución do tamaño das capturas de tres quilos a cento cincuenta gramos levou ao Governo austral a decretar *in extremis* una paralización na explotación da pesqueira desde o primeiro de Xuño. Mientras a frota conxeladora de capital galega enfrente cao paralización a un problema económico, a frota fresqueira local ten diante un problema social.

O Governo arxentino tomou una decisión que significou a paralización da pesqueira de pescada para a frota conxeladora e a fresqueira. O acceso da frota galega ás augas arxentinas realizouse hai dez anos mediante un acordo bilateral entre a Unión Europea e a Arxentina, asinando un convénio de forma irresponsábel que non contemplaba a capacidade real dun caladoiro que rematou por esgotarse. A falta dunha política pesqueira española e europea e a ausencia de soberanía por parte da Galiza impidieron deseñar un plano para ubicar as frotas en caladoiros axustados á sua dimensión e chegar a acordos cos países propietarios das augas para permitir unha explotación racional dos seus recursos, localizando nos mesmos unha industria pesqueira auxiliar que supuxera unha contraprestación económica real.

sector económico e tamén descoñecían o estado do caladoiro arxentino. Por outra banda, as autoridades arxentinas viron neste sector un mecanismo de finacemento e permitiron o seu funcionamento sen regulación. Deste xeito, a frota galega ao abeiro do acordo rematou por trasladar a un total de cento dez barcos. Algúns han empresas, as más cativas, montaron unha industria auxiliar na Arxentina e acabaron localizándose no país austral. Outras, en xeral as más grandes, unicamente levaron os barcos e aproveitaron as succulentas primas da Unión Europea, que en moitos casos cubrían sobradamente o valor das embarcacións en desguace.

Durante dez anos a explotación do caladoiro foi caótica e o tamaño das capturas foi a menos até chegar a unha situación de extrema gravidade. Este panorama contrasta co saneamento que apresentaba a pesqueira cando únicamente era explotada pola frota fresqueira. Agora o paro significa un serio golpe social sobre un sector, a baixura, que no Mar da Prata ocupa a moitos traballadores e un problema económico para as empresas conxeladoras galegas. A incidencia social neste caso é cativa porque esta frota non ocupa a moitos traballadores.

Solución para a frota

A falta de informes científicos, o caladoiro pode rexenerarse e ter

unha capacidade operativa satisfactoria, pero é preciso diminuir á metade os conxeladores. A frota de baixura podería continuar, aínda que significaría retrasar a recuperación do caladoiro.

O problema é que facer os barcos conxeladores excedentarios e as suas tripulacións e que medidas tomar coa frota que quede na Arxentina suxeita a unha paralización que podería durar un, dous ou tres anos. En teoría competiría á Unión Europea facerse cargo dos custos sociais e empresariais do paro biológico e de buscar novos caladoiros para os barcos que non poidan pescar na Arxentina, xa que foi a UE a que asinou os tratados co país austral e porque unha frota conxeladora ben dimensionada conformaría un sector económico de futuro.

Con probabilidade serían as empresas que se convertiron en arxentinas as que permanecerían no país. As restantes, case todas grandes compañías, terían que abandonar esas augas e a UE tería que reubicá-las mediante tratados que esta vez si terían que contemplar as posibilidades reais de explotación racional de novos caladoiros. E si hai unha razón para que este conflito chegue tan amplificado á Galiza (despois de todo no afecta a tantos traballadores) é porque serían as grandes empresas as que terían que abandonar o caladoiro e coa presión pretenderían unha maior asistencia por parte da Unión Europea.♦

Simulación

MANUEL CAO

Nas ciencias sociais resulta difícil aplicar técnicas de laboratorio e facer experimentos que servan para contrastar a bondade ou ineficacia dunha política ou dunha estratexia económica. A imposibilidade de repetir as experiencias cos mesmos actores e contexto social fan complicado aventurar hipóteses cun certo grao de utilidade para a análise social sen caer no relativismo e nas proxeccións subxectivas que explican o próprio pasado. A existencia de teorías diversas e contraditorias entre si que movilizan a determinados colectivos do conxunto social é un bon indicador de como nas ciencias non experimentais o avance científico está misturado con tal enovelamento de intereses, expectativas erradas pero operativas e inéncias que proxectan a súa influencia a moi longo prazo que case calqueira idea, teoria ou interpretación social pode contar con seguidores e, nese sentido, ser efectiva e lexitimada pola súa operatividade.

Procede facer esta breve reflexión previa pois tentaremos realizar unha simulación sobre do que podería ocorrer coa economía galega se, por un acaso, España fora membro da CEE desde os seus inicios desde 1962, data na que Castilla enviou a súa solicitude. Nótese que o non ingreso na CEE só se produce pola existencia dunha Ditadura en España non sendo imputable a Galiza nengunha decisión sobre as opcións políticas elixidas naquelas datas dada a súa inexistencia institucional. Para ilustrar o que dicimos pínsese na importancia para Galiza da decisión de integración na CEE en 1986 no relativo as relacións co povo veciño de Portugal.

Pois ben, a finais dos 50 e principios dos 60 a situación económica europea estaba nun período de auge que abarcaba a todos os sectores económicos. En particular, para unha economía atrasada e vencellada ao sector agrario como era a galega as medidas que daquela se estaban a deseñar e aplicar favorecian totalmente un despegue e modernización rápido do noso campo que estaría incluído e recibiría todas as axudas e apoios que contemplaba a PAC.

Os obxectivos que o Tratado de Roma marcaba para a PAC podían resumir en políticas que tentaban incrementar a produtividade agraria, manter o nivel de vida dos agricultores, estabilizar os mercados e asegurar prezos razonables para os consumidores. A conferencia de Stresa de 1958 concreta máis estes obxectivos en políticas de prezos, socioestruturais, preferencia comunitaria e mantemento dun modelo agrario baseado na explotación familiar. Os avances posteriores no deseño das OCM e na protección frente ao exterior blindaron o mercado europeo de produtos agrarios dando como resultado un éxito evidente para o sector materializado na explosión dos excedentes. De estar integrado, o sector agrario galego recibiría todas as axudas e acumularía excedentes, sería máis fácil a reconversión e modernización agraria ao estar o sector industrial e de servizos en gran crecemento, sociolóxicamente o desartellamento que produciu a emigración estaria amortiguado e mesmo empresas industriais europeas poderían criar actividad económica en Galiza, poderían criarse grandes empresas galegas agroindustriais con base cooperativa ou non, etc., etc.♦

‘O non ingreso na CEE só se produce pola existencia dunha Ditadura en España non sendo imputábel a Galiza’

AVANCE DE ACTIVIDADES

FUNDACIÓN CAIXA GALICIA

exposiciones

24 abr ó 27 xuño

Santiago

Auditorio de Galicia
(Avda. Burgo das nacións, s/n)
"Colección Caixa Galicia"

10 xuño ó 31 agosto

A Coruña

Sala Fundación
(Médico Rodríguez, 2-4)
"Escultura moderna española con debuxo"
(Colección ICO)

16 xuño ó 27 agosto

Lugo

Sala Fundación Caixa Galicia
(Praza Maior, 18)
"O cartelismo en Galicia"

4 xuño

A Estrada

9.15 e 12.15 h. Minicines Central
Estudiantes de secundaria
Ciclo Cine de humor:
"A Quimera do ouro"
(Chaplin, 1925)

Ciclo "O Lonxano Oeste"

7 xuño

Lugo

20.00 h.

Salón de Actos Caixa Galicia
(Praza de Santa María, s/n)
"Horizontes lonxanos"
Organiza Fundación
Caixa Galicia

8 xuño

Lugo

20.00 h.

Salón de Actos Caixa Galicia
(Praza de Santa María, s/n)
"Só ante o perigo"
Organiza Fundación
Caixa Galicia

9 xuño

Lugo

20.00 h.

Salón de Actos Caixa Galicia
(Praza de Santa María, s/n)
"Raíces profundas"
Organiza Fundación
Caixa Galicia

10 xuño

Lugo

20.00 h.

Salón de Actos Caixa Galicia
(Praza de Santa María, s/n)
"O home que
matou a Liberty Valance"
Organiza Fundación
Caixa Galicia

18 xuño ó 29 agosto

Vigo

Sala Fundación Caixa Galicia
(Policarpo Sanz, 21)
"Bolseiros da Fundación"

2 - 15 xullo

Burela

Casa do Concello
"Tauromaquia - Tauromaquias: Touros e toureiros"

19 - 30 xullo

Vilalba

Casa do Concello
"Tauromaquia - Tauromaquias: Touros e toureiros"

Pintura

21 abril ó 25 xullo

Santiago

Centro Galego de Arte Contemporánea (C.G.A.C.)
(Avda. Valle Inclán s/n)
"Do impresionismo ó fauvismo. A pintura do cambio
de século en París".
Colección particular Carmen Thyssen-Bornemisza.
Patrocinio Fundación Caixa Galicia. Xacobeo 99

19 maio ó 6 xuño

Becerreá

Instituto de Educación Secundaria
"Aprende a mira-la pintura"

O lonxano OESTE

As Actividades que figuram neste avance poden sufrir modificacions
* Actividades en colaboración con outras entidades

Xuño / Xullo
1999

teatro

1 xuño

Lugo

17.30 h. Salón de Actos
(Praza de Santa María, s/n)
Grupo de teatro Club Xubilados -
Coro Club Xubilados
Organiza Club Xubilados Lugo
Coro e teatro

Obradoiros de teatro

16 abril / 18 xuño

A Estrada

20.00 - 21.30 h. Aulas do Concello
Tódolos venres

17 abril / 19 xuño

Ortigueira

12.00 - 13.30 h. Aulas do Concello
Tódolos sábados

17 abril / 19 xuño

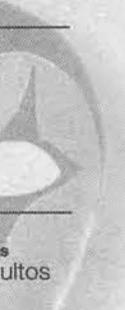
Cangas

12.00 - 13.30 h. Aulas do Concello
Tódolos sábados

16 abril / 18 xuño

Pontevedra

18.30 - 20.00 h. Palacio
de Congresos
Obradoiro de teatro para a
mocidade (11 a 16 anos)
Tódolos venres

16 abril / 18 xuño

Pontevedra

20.00 - 22.00 h. Palacio de Congresos
Obradoiro de teatro para adultos
(a partir dos 17 anos)
Tódolos venres

17 abril / 19 xuño

Pontevedra

12.00 - 13.30 h. Palacio
de Congresos
Obradoiro de teatro infantil (nenos
ata 10 anos)
Tódolos sábados

Jácaro Teatro:
"Pasarela Outono - Inferno"

15 xuño

Cangas

20.30 h. Auditorio Municipal
(Paseo de Castelao, 2)

17 xuño

A Estrada

21.00 h. Teatro Principal
(Serafín Paz, s/n)

18 xuño

Pontevedra

20.45 h. Palacio de Congresos

20 xuño

Vilalba

20.30 h. Auditorio
(As Pedreiras, s/n)

Colaboración no Festival de Teatro
"En pe de pedra"

25, 26 e 27 xuño

Santiago

Espectáculos de teatro e danza
contemporáneos que se
desenvolven na rúa para achegar
as últimas creacións escénicas ó
público. Durante 3 días Santiago
de Compostela é o centro da
creación escénica contemporánea
Compañías participantes:
Clara Andermatt, danza (Lisboa)
Las Malqueridas, danza (Barcelona)
Gelabert - Azzopardi, danza (Barcelona)
La Zaranda, teatro (Jerez)
Mofa e Befa, teatro (Compostela)
Au Ments, teatro (Mallorca)
Prometheus Dance, danza (Boston, USA)

Para más información : Telf 902 43 44 43
www.caixagalicia.es

**OBRA SOCIAL
CAIXA GALICIA**

FUNDACION CAIXA GALICIA

O goberno de Gasteiz pretende crear tamén unha Institución Financeira Pública

As tres caixas bascas fusionaranse o ano que ven

BBK, Kutxa e Vital, as tres caixas de carácter público, ubicadas na Comunidade Autónoma Basca, fusionaranse previsiblemente no ano 2000. O acordo de legislatura assinado por PNV, EH e EA fixou como un dos seus obxetivos o conseguir a unidade das tres entidades "no período máis breve de tempo". O ano 2000 será ademais un ano difícil pola coincidencia coa renovación do Concerto Económico que rixe no País Basco.

Neste momento, a fusión está

paralizada nos seus aspectos técnicos á espera do resultado das vindeiras eleccións que determinarán a composición das futuras assembleas. A fusión, como outras que se levan a cabo no Estado, ven motivada pola necesidade de adquirir un tamaño adecuado para competir no mercado europeo no réxime de moeda única.

O PNV anunciou o seu interese de que nenguna entidade saia perjudicada pola fusión. A que pior o ten é Caixa Vital que é a menor. EH, pola súa parte, de-

fenderá unha aposta máis decidida das caixas no terreo social, en concreto exixe un maior apoio na vivenda e na finanxación das pequenas empresas.

A fusión coas navarras

As tres caixas bascas suman un investimento crediticio global de 1,6 millóns de pesetas, frente aos 2,1 das duas caixas navarras coas que manteñen un pacto de non agresión para que a actividade comercial non se resinta. A Caixa de Aforros Municipal de Pamplona e a de Navarra

componen, xunto coas outras tres, a Federación de Caixas Basco-Navarras. Os nacionalistas albergan a idea de conseguir no futuro a creación dunha única caixa a nivel de Heuskalherria, ainda que polo de agora a resistencia das caixas navarras é bastante manifesta.

O goberno basco ten tamén en mente a creación dunha Institución Financeira Pública que xestionaría os coeficientes de caixa, a débeda pública, e as finanzas das administracións públicas da Comunidade Autónoma Basca.♦

RAMÓN MACEIRAS

Crime contra a Humanidade

O envenenamento colectivo que estamos a sofrer os cidadáns europeus mediante a inxesta de alimentos tóxicos, escapa xa dos estreitos límites das campañas ecológicas e medioambientais e converte-se nun problema absolutamente político, de dereitos humanos, con sérias derivacións económicas. En resumo, todo un problema de Estado. Case que para acusar de xenocidio no tribunal respectivo aos empresarios, gobiernos ou supraorganizacións como a Unión Europea que aceitan estas prácticas consuetudinarias.

A irresponsabilidade que manifestan nestes caso os méios de comunicación é tamén noxenta. Até o de agora, ningun méio se atreveu a publicar os nomes das empresas, hipermercados, distribuidores ou "empresarios" que introducen os alimentos de orixe belga no mercado galego ou español. Tampoco se fixo antes coas "vacas tolas". Razóns publicitarias paralisan o xuízo dos directores e propietarios dos méios. A cacarexada liberdade de información chega até donde comeza a facturación publicitaria.

Os feitos están a demostrar que toda a producción alimentar europea de tipo intensivo depende da ceba dos animais con métodos absolutamente reprochábeis. Con piensos altamente tóxicos, con aditivos químicos nocivos. Europa alimenta-se con veneno. A Unión Europea non pasa de emitir directivas comunitárias que obviamente non se comprenden. A monstruosidade estriba en que non se trata só de que a alimentación é un sector

económico crucial en Europa, senón da saúde dos cidadáns, da vida das persoas.

Na práctica os envenenadores colectivos traballan cun criterio de dosificación do axente nocivo. Fixan-se niveis mínimos de envenenamento para pasar os controles "sanitarios". Pero as consecuencias de medio e longo prazo non se toman en consideración. Unha boa parte da economía europea basea-se nun crime contra a humanidade.

Botamos man recentemente do informe referente ás dioxinas da Axencia do Medio Ambiente de EEUU, publicado en Setembro de 1994. Segundo este informe, as dioxinas producen cancro no ser humano; as doses inferiores ás asociadas con cancro ocasionan alteracións nos sistemas inmunitario, reprodutor e endocrino; e remata asegurando que non existe un nível seguro de exposición ás dioxinas.

O devandito informe califica ás dioxinas desete xeito: "son unha familia de sustancias químicas que teñen o dubioso honor de ser re-

coñecidas como os produtos químicos más tóxicos que o home foi capaz de sintetizar". Hai máis de 11 mil produtos diferentes desta mortífera familia entre pesticidas, plásticos, disolventes e refrigérantes.

'Os feitos están a demostrar que toda a producción alimentar europea de tipo intensivo depende de piensos altamente tóxicos. Europa alimenta-se con veneno'

Ao introducir-se no medio ambiente e sofrer as reaccións coas lúas ou axentes biolóxicos, volven a xerar novos produtos. As dioxinas caracterizan-se por ser moi estableis, xa que permanecen no ar, a auga e o chan centos de anos, resistindo os procesos de degradación físicas ou químicas. Como non existen na natureza, os seres vivos non desenvolvieron métodos para metabolizalos e resisten polo tanto a degradación biolóxica. As dioxinas son máis solubles nas graxas que na auga, polo que tenden a bioacumularse nos tecidos dos seres vivos.

A dinámica económica entolecida que sofremos impede-lle aos gobiernos tomar o que debía ser unha decisión de sentido común: simplemente proibir a fabricación de produtos que conteñan ou crean dioxinas e rexeitar as tecnoloxías que eviten a sua formación.♦

Concentración de 250 delegados da CIG polo despido en Zurich Seguros

O 9 de Xuño celebrouse na Coruña o xuízo polo despido de X. A. Porto, representante sindical da CIG na oficina en Zurich Seguros. Douscientos cincuenta delegados da CIG-Banca de todo o país concentraronse diante do xulgado do social. O despido, efectuado hai tres meses, foi xustificado porque se tiña desfeito de pais importantes para a empresa. Segundo a CIG, Porto caiu na trampa tendida por un representante da multinacional, quen lle deu a orde de realizar o traballo, e que se explicaría no recorte xeral que está a levar a cabo a aseguradora. A central nacionalista vai continuar coas mobilizacións sexa cal far a decisión do xulgado xa que consideran que o despido realizouse pola oposición deste empregado á redución de persoal.♦

Acordo para rematar a folga no sector naval en Vigo

Representantes das tres centrais sindicais, CIG, CCOO e UGT chegaron a un acordo coas empresas auxiliares do sector naval que rematou con once días de folga e que recoñece o direito dos traballadores a cobrar plusles de toxicidade e perigosidade. A folga uniuñelle en Vigo os empregados dos astelieiros.♦

Os prezos da electricidade son altos pola concentración no sector

As tarifas eléctricas baixas serán imposíbeis mentres se mantenga a concentración de empresas no sector, segundo sinala un informe realizado pola firma Research Associates. Endesa, Iberdrola, Unión Fenosa e Hidro-Cantábrico teñen poder de abondo para manter uns prezos más altos dos que terían que ser se existise competitividade. A concentración eléctrica no Estado supera con amplitud os niveis que manexa a firma, que considera grande concentración un nivel 1.800 e sitúa o español en 3.135.♦

Paros do persoal dos xulgados de Pontevedra

Problemas como atascos das augas fecais, falta de ventilación e instalacións vellas son algunos dos que afectan aos xulgados de Vilagarcía, Cambados e A Parda. Por esta razón, o dia 7 como o persoal de xustiza da provincia de Pontevedra parou unha hora de protesta, medida que repiten o vindeiro 11. Apoian as concentracións CIG, SPJ-USO, CSI-CSIF, UGT e CCOO.♦

A agricultura industrial belga paralisada a causa dos polos contaminados

Os pensos canceríxenos non teñen cabida nun sistema labrego como o galego

O modelo de producción agraria galego, labrego e vencellado a pequenas agriculturas de subsistencia, fai case imposible unha situación como a que viveu Bélgica por mor da contaminación dos seus produtos avícolas a consecuencia do uso industrial de pensos tóxicos e canceríxenos.

O vinte por cento das granxas belgas resultaron afectadas por un dos casos de maior calado en relación coa saude pública, por iso os Estados membros da Unión Europea están pechando as suas fronteiras aos produtos belgas. Pero non só as granxas belgas empregaron pensos contaminados, ocorreu o mesmo nalgúnsas explotacións francesas, alemanas e holandesas, afectando tamén a produtos distintos aos avícolas. Esta situación súmase ao embargo de carne británica de vacun, que corre perigo de estar afectada polo mal das vacas loucas.

Na Galiza o panorama é ben distinto porque a lóxica do mercado non é tan esmagadora e permite unha producción de calidade isenta de prácticas industriais de risco.

A situación belga motivou unha resposta inmediata do Sindicato Labrego Galego, organización que forma parte da Coordinadora Labrega Europea e que considera que o modelo agrario que propón a Unión Europea através da Política Agraria Común non é beneficioso, nem barato, nem competitivo porque significa un prezo moi alto a pagar por parte da sociedade en materia de saude pública.

Os casos dos polos belgas ou as vacas loucas británicas non son illados. Hai outros. En Dinamarca os porcos desenvolvieron resistencia aos antibióticos e o mercado europeu está pechado á importación do vacun norte-americano porque para a sua alimentación empregáñanse hormonas como o clembuterol. Pero os casos non só aparecen na avicultura e na gadería, a agricultura non está a salvo. O uso de produtos transxénicos motivou unha polémica que finalmente levou á obriga de informar na etiquetaxe no caso de alimentos elaborados con estos produtos.

Ante unha ringleira de casos que poñen en perigo a saude pública, o Sindicato Labrego Galego, nunha nota de prensa difundida con motivo desta crise, perguntouse "cal vai ser o seguinte escándalo?", ao tempo que pediu recoñecer o "fracaso do modelo agrario actual", dando paso "a via dunha agricultura labrega, a via do mantenimento de explotacións agrarias (e non granxas para producir cartos) que manteñen o emprego, espazos rurais vivos e alimentos sans e de calidade".

A producción galega de polos non ten prácticas de risco na alimentación.

Enrique Aller,
a morte dun
posibilista
utópico

•♦ A. EIRÉ

Había un tempo, alá polos mediados dos setenta, nos que moitos levabamos na memoria un número de teléfono: o do advogado Enrique Aller en Compostela. Sabías que, se caías, alí terías un amigo para defenderte. Chegaba á comisaría ou ao xulgado sen medo e induciache valor. Salvou a moitos estudantes da cadea e a moitos sindicalistas, sen deixar de tomar viños polo Franco ou acudir ás tertúlias políticas do Azul. Enrique Aller, xa daquelas era un posibilista utópico. Ollaba un horizonte posible desde as alturas como se fosse desde o observatorio do seu parente sábio.

Militante da AN-PG, foise despois para a APG, participando na fundación de Teima. Militante logo do POG, con Camilo Nogueira, puxo despacho na Coruña dedicándose a asesorar a sindicatos que nasceron á marxe da ING, como o Sindicato de Traballadores da Hostelaria o Sindicato de Traballadores da Función Pública e o Sindicato Galego da Sanidade, pero seguiu a levar os casos penais dos afiliados e dirixentes da ING. Aller era, sobretodo, un loitador contra a represión.

Cando a sua sona comezaba a traspasar os círculos nacionalistas e a falarse del como dirixente político chamado a empresas parlamentarias, Aller decidiu procurar novos horizontes. El foi dos primeiros "cooperantes" que deron paso ás ONGs, pero sen moitos dos seus vicios e cos ollos abertos para non ser utilizado pola oficialidade. Aller sería o prototipo, como protagonista, dunha película sobre a solidariedade, e el mesmo podía realizar o seu papel como auténtico galán cinematográfico, namorando na pantalla a moitas mentes, incluso insolidárias.

Ao final atopou coa morte en Ayacucho, no Perú, xunto con outra coruñesa, Mercedes Arteche e o seu chófer, ao chocar, no medio da neboa, o seu todo-terreo contra un camión. Alá estaba, como membro de Desprazados Contra a Violencia, dependente da UE, para montar a Asociación de Amigos das Mulleres Altoandinas, como unha espécie de Che Guevara que loitaba con fórmulas xurídicas contra a represión. Nicaragua, Bolivia, Palestina tiveron a sua axuda para promulgar leis emancipadoras e progresistas. Pero Aller nunca se quedou. Non quixo postos nin asesorías. Escapaba das moquetas e sempre ollaba represións por conquistar.♦

Riscos nulos na Galiza

A respeito dos riscos inmediatos que corre a povoación galega por este caso, son case nulos porque o noso país ten excedente de produtos avícolas. Pero contudo, tamén existen riscos por determinar en produtos elaborados con porco, con derivados avícolas ou con outros produtos vacuns. Así, noutras nacións do Estado xa se leváron a cabo paralizacións de alimentos fabricados con produtos derivados das aves e doutras especies. En concreto no

País Basco e en Guadalajara rexistáronse imobilizacións partidas de lombos de porco, licor de vainilla, chocolate, mollos, ovo líquido e en pó, pasteis, produtos lácteos, galletas, xelados e pesca.

Os pensos empregados en Bélgica estaban contaminados cunha dioxina empregada para fabricar herbicidas e bactericidas. A sua toxicidade foi denunciada repetidamente. En xeral as dioxinas hai tempo que foron postas en cuestión por ser axentes canceríxenos e ser

moi nocivas para a saude. Pórren, e como denunciou a organización ecologista Greenpeace, continúan a usarse produtos que serán grande contaminación de dioxinas, como é o PVC, un plástico que ten múltiples usos e que recentemente veu de ser desterrado como envase alimentario polos riscos sanitarios que implica. Un dos mecanismos para xerar dioxinas mediante PVC é a sua incineración, algo que sucederá na Galiza de prosperar o Plano de Resíduos da Sociedade Galega de Meio Ambiente.♦

Vivir incomunicado en Creciente

Euloxio Gómez ten oitenta e tres anos e non é a primeira vez que aparece nos periódicos. É o único veciño dunha parroquia de Creciente, San Colmede, xunto á súa muller. O que pode parecer peculiar implica circunstancias difíciles se o lugar en cuestión está abandoado. A

parróquia ten un camiño de acceso con Creciente que durante un quilómetro é de terra. O acceso dos veículos é praticamente imposible e non hai alumeadoo público.

O illamento de Euloxio Gómez deixouse notar o pasado 2 de Abril cando, por un accidente, quedou tendido no chan sen poder moverse. A súa muller chamou á ambulancia pero esta non pudo acceder até a vivenda. Tiñou que ser un home que axudaba a colocar unha cancela a Euloxio o que o transportara en caxetilla até a ambulancia.

Dores Pérez, veciña de Creciente e candidata socialista, conta que os veciños de Euloxio foron emigrando pouco a pouco. A situación, para ela, é dramática. En Creciente "non hai vida", di. As desigualdades provocan, segundo Dores Pérez, que uns vi-

ciños disponen de alumeadoo, de camiños asfaltados e sen problemas de atención médica, e outros non.

Lonxe de crecente, en Vilalba, Álvaro Pernas ten un problema semellante. Leva solicitado por activa e por pasiva que amafien o camiño de grava que conduce á súa casa. O reparto de correos non chega. Tras solicitar o reparto, a resposta da xefatura provincial de Correos e Telégrafos notificoulle que "se lle concede o servizo de reparto domiciliario para a súa vivenda, sempre que o acceso á mesma se conserve en bon estado para a circulación dun veículo". Álvaro Pernas sinala "sentirse marxinado porque estanse a gastar cartos en bachechar pistas ou asfaltar camiños innecesarios que chegan até as palleiras dalgúnsas casas rurais, tan só por favoritismo".♦

GUERRA NOS BALCÁNS

CEDEU A O.T.A.N.

A O.N.U. RECUPERA UN PAPEL PRINCIPAL NA RESOLUCIÓN DA GUERRA IUGOSLAVA

CELSO X. LÓPEZ-PAZOS - XOSÉ RAMÓN NÚÑEZ RAMOS

Cando o parlamento iugoslavo aceptaba por maioria de 136 dos 250 diputados o pasado xoves 3 de Xuño as propostas do G-8 para poñer fin á guerra, trasmitidas ao goberno de Belgrado por Martti Ahtisaari e Viktor Chernomirin (un finlandés e un ruso), todos os voceiros da Alianza, e fundamentalmente o seu destacamento mediático de propaganda de guerra, comezaron unha carreira para facer chegar á opinión pública a idea final e definitiva de que a guerra en Iugoslavia tiña rematado coa máis humillante e merecida capitulación do exército e o povo iugoslavo. Por todas partes aparecía unha evidente urxencia por elaborar titulares e proclamas que deixaran ben sentado que, por fin, a estráxeia da OTAN, fora a correcta e a más humana e que esta guerra de novo cuño, consistente en derrotar ao inimigo sen vítimas propias, ia significar a partir de agora un punto de inflexión na teoría e na práctica do discurso renovado das guerras contemporáneas. Segundo a OTAN e os EEUU, o sátrapa Milosevic acababa de ser vencido e un Estado de pouco máis de dez millóns de habitantes, envolto nunha guerra civil na sua provincia de Kosovo, atenazado por un embargo internacional e defendido por un exército acorde coa sua representación como Estado dentro da esfera internacional, capitulaba sen condicións diante da Alianza militar máis imponente de toda a historia. Entre os membros da OTAN e os seus escribidores de xornais era tal a excitante urxencia por amosarlle ao mundo o trunfo da chama da *comunidad internacional*, que nen sequer agardaron a ver como se desenvolabán os acontecementos que haberían de suceder aos acordos de Belgrado.... A euforia era tal que durante os tres ou catro días seguintes que sucederon á declaración de Belgrado, todos os medios de comunicación atlantistas e os más sesudos analistas da guerra (todos eles conscientes de que tamén formaban parte protagonista do presunto trunfo militar da OTAN) adicáronse a trasladar á opinión pública a consigna do éxito e dispuxéronse a degustar o agradábel elixir da vitória, unha vitória edificada sobre a base da destrucción total dun país situado no corazón de Europa. Non parecía preciso agardar nen servían as cautelas, a vitória da Alianza tiña sido total. E así, a análise e reflexión acougada de como se poderían poñer en práctica os acordos de paz, ian ser substituidas, máis unha vez, polo discurso propagandístico da derrota e a capitulación do inimigo. As consignas tapaban outra vez a análise rigorosa dos acontecementos.

"A Otan impón condicións durísimas". "Milosevic cede diante da OTAN e aceita retirar todas as suas tropas de Kosovo". "A OTAN dicta xa as ordes ao exército sérbio", "Os militares da OTAN van controlar cada palmo de Kosovo", foron algúns dos titulares que os xornais de referencia de Madrid, lanzaron "urbi et orbe" logo do acordo de Belgrado do xoves pasado. Non imos caer nos mesmos errores intencionados e cómplices dos "limpabotas" do atlantismo, nem imos reproducir mecanicamente os esquemas de interpretación dominantes. Como xa temos recalcado noutras ocasións, basta cunha leitura calma dos acontecementos, para chegar a facer unha interpretación radicalmente oposta á mensaxe triunfalista e oficial da OTAN e os EEUU. Convén pois contrastar os argumentos que provocan a euforia triunfalista e o seu discurso de vitória co que finalmente se pode ler no Proxecto de Resolución da ONU aprobado o martes 8 polo G-8 a última hora da noite e que será obxecto de discussión no seo do seu Consello de Seguridade.

Asemblea Xeral da ONU.

'Fronte ao triunfalismo atlantista, que falaba de capitulación sen condicións' chegamos a que as forzas internacionais estarán baixo auspicio de Nacións Unidas"

comence a agonía da OTAN, precisamente nos anos de seu máximo poder relativo".

Fronte ao triunfalismo atlantista, que falaba de capitulación sen condicións" e que o rexime de Milosevic "cede diante da OTAN e aceita retirar as suas tropas", chegamos agora

a que nen hai "retirada incondicional do exército sérbio" nem as forzas internacionais son militares nem son a OTAN senón que estarán baixo auspicio de Nacións Unidas (art. 5 do Proxecto de Resolución).

BALANCE PROVISÓRIO. Deixando á marxe a necesidade dunha valoración rigorosa, reflexiva e libre das consignas que se invocan desde un Estado que é belixerante nesta agresión militar, e que só podera facerse cando se peche non só este capítulo de negociacións, senón tamén cando remita a avalancha de constantes contradiccións que se atopan no interior das mensaxes propagandísticas da Alianza, e cando se dispoña de datos contrastados sobre a guerra, se creemos que nunha primeira valoración se poderían verificar,

agora si, algúns dos trunfos acadados pola resistencia do povo e o Estado iugoslavo que se poderían engadir aos anteriormente citados.

1 Reafirmase "o compromiso de todos os Estados membros (da ONU) sobre a soberanía e integridade da República Federal Iugoslava" (letra I do Proxecto de Resolución do Consello de Seguridade da ONU)

2 Concrétase a "desmilitarización do Exército de Liberación de Kosovo (UCK) e do resto dos grupos armados alba-

neses" (Ponto 9 letra b do citado documento)

3 Desaparece a imposición dun referendo sobre Kosovo, tal como Madeleine Albright lle prometera á UCK en Rambouillet

4 Acéitase o que xa Belgrado propuxera en Rambouillet sobre unha ampla autonomía para Kosovo no seo da RFI.(art.-10)

5 Limítase a presencia dos continxentes civis e de seguridade en Kosovo a un prazo de 12 meses, que se ben poderá prorrogarse, contrasta radicalmente coa "eternidade" que tal presencia lexitimaba no tratado de Rambouillet e que se ampliaba ao territorio de toda Iugoslavia (art.-19)

En resumo, non existiu capitulación senón negociación. Cando os xaponeses se presentaron diante de McCarter no portavís Saratoga na baía de Tokio no 1945, tardaron cinco minutos en asinar o documento de rendición. Esto non se dá neste proceso. Ao noso entender Belgrado cede en aspectos secundarios (cuxa aceitación ven precedida por un evidente desexo de acudir a paz na rexión), pero en ningún caso en cuestións de principios. Xustamente ao contrario da OTAN. Poren, é evidente (e para iso están os exercitos mediáticos ao servizo da Alianza) que a OTAN acade por imponer algunas variábeis más semánticas e teóricas pero pouco prácticas e reais que xustifiquen o seu fracaso diante da opinión pública mundial, pero que en ningún caso poderán agachar as constantes modificaciones dos obxectivos esenciais que perseguián acudir cando comenzaron os ataques aéreos a finais do mes de Marzo.

Quen trunfou pois nesta loita desigual? Quen saiu derrotado? Por qué tanto triunfalismo dos medios atlantistas? Por qué tanta exaltación da vitória e a derrota do adversario? Convén estar moi atento aos próximos acontecementos da OTAN e os Estados Unidos non van escatimar medios e propaganda para tratar de vendernos a sua derrota como unha vitória. De feito xa o están facendo a marchas forzadas.♦

En que fase están os procesos abertos a militares nos tribunais arxentinos e españoles polos crimes da ditadura?

A nivel xudicial, na Arxentina, todo está hipocritamente preparado, porque os militares están sendo xulgados por roubar a tres nenos cando, en realidade, destruíron o seu país. Non hai xuízos polos trinta mil desaparecidos, porque as posibilidades quedaron negadas polas leis de punto e final, as de obediencia debida e os indultos. Con respecto a España, nós aportamos moiás probas. Garzón está esperando a resolver o caso Pinochet para comezar cos militares arxentinos. Nós temos confianza non só na xustiza, senón no repudio, na mobilización. Massera está, en teoría, baixo arresto domiciliario, e foi trasladado a unha quinta. Alá fumos a berrallle o que pensamos del. Reunímonos cos veciños, que agora o van declarar persoa non grata. O mesmo que Videla, que vive na sua casa arrestado, e sae a facer visitas ou á Igrexa.

E non pode ser, por un único delito, o único xeito de xullalos?

En troques de estar procesados, están protexidos. Como a presión social sobre os desaparecidos fixose maior, o Governo buscó un delito polo que procesalos. Pero todo é político, a xuzia que presuntamente persigue a Massera, ademais de ser a sua amiga, milita no mesmo partido que el. Está protexéndoo.

Despois do caso Pinochet, as expectativas son outras para as Nais de Maio?

Nós temos detrás un traballo imenso que se materializou no arquivo máis grande de Latinoamérica. Se Pinochet ven a Madrid, nós estaremos ali para manifestarle o que pensamos, independentemente do que decide a xustiza. Somos unha acusación xeral, non acreditamos na loita individual nin aceptamos diñeiro. O que hai que reparar con xustiza, non se pode reparar con diñeiro. A democracia resíntese cando non hai xustiza, así que a detención de Pinochet supón un feito positivo para as sociedades chilena e arxentina. Protestan os que se fixeron ricos coa ditadura e os asesinos coma el; o povo está contento de que sexa xulgado.

Ainda ten sentido reclamar o Tribunal Penal internacional para este tipo de crimes?

O Tribunal Penal internacional é unha mentira. Para funcionar, teñen que asinar todos os países. Estados Unidos leva cuarenta e cinco anos de retraso na sinatura de convénios internacionais, non asina nunca. Os países más grandes non están polo labor. Pero é que ainda que asinaren todos, tardarian vintecinco anos en poñelo en práctica. Francia ou Estados Unidos dín que non van permitir que nengun país do terceiro mundo os xulgue. Eles, precisamente, que continúan implicados na violencia. Que tanto invaden lugoslávia como Colombia.

As Nais de Maio forman un movemento recoñecido por todo o mundo. Continúan tendo problemas na Arxentina?

A nós secuestráronos tres nais

Hebe de Bonafini

'Os mesmos que promoveron as leis de punto e final, queren erguer monumentos aos nosos fillos'

♦ A. ESTÉVEZ

Ataviada co pano branco na cabeza, Hebe de Bonafini lembra o que é, unha nai da Praza de Maio, unha das moitas que se concentran en Bos Aires todos os Xoves para lembrar as desapariciones e asasinatos dos seus fillos. "Aquí non vale que unha nai denuncie que lle leváron tres fillos porque había uns militares moi maus. O noso movemento busca o castigo dos responsables da ditadura, dos que provocaron miles de desaparecidos. Por esa razón, que Garzón consiga que Pinochet sexa xulgado por crimes de lesa humanidad supón unha revolución na xustiza", asegura. A presidenta das Nais de Maio, que está en Galiza convidada polos coordinadores do festival "Cultura Quente", estivo apoioando ás mulleres de Belgrado contra os ataques da OTAN.

P. BERGANTINOS

e levábanos presas todos os Xoves. O ano pasado en cuarenta e cinco días entráronos catro veces na Casa das Nais a roubalo todo, desde documentos até ordenadores. O pasado 27 de Marzo pola tarde entraron na miña casa, tiña material preparado para sair de viaxe, que

me leváron para que non saise, para que non falase. As que somos perseguidas somos as nais; hai outros colectivos que son ameazados por teléfono, a nos mállanos directamente. Estou convencida de que son persoas dos servizos de intelixéncia, levan axendas e dos-

siers. Ainda que nós non facemos nada ás agachadas, sirvelles para saber quién son os nosos amigos.

Á xente chámalle a atención que as nais continúen loitando tras vintedous anos. En Portugal, duas rapazas dicíanme

"pero vostedes van todos os Xoves de Maio". Eu díxenlle "todos os Xoves do ano desde hai 22". Hai que lembrar inconsistentemente quién son os que sosteñen as ditaduras, as causas polas que as multinacionais pagan as campañas políticas e que a droga, o xogo e a prostitución están manexadas por algúns dos nosos gobernantes. Dualde, gobernador de Bos Aires e aspirante peronista a substituir a Menem, rexenta a prostitución e a droga da provincia. Alguén ten que denunciarlo, por iso somos golpeadas.

Nunca sentiron que a via política podia canalizar a sua protesta.

Agora están próximas as eleccións e todos queren chegar ao poder utilizando todo; eleccións supervisadas por Estados Unidos. Hai pequenos partidos que mantienen a idea das desaparicións, tamén porque algunos dos seus membros foron eliminados na ditadura. As nais non queremos homenaxes nas escolas e nas universidades. Os nosos fillos non morreron porque estudaran ou traballaran nun lugar concreto; morreron porque eran revolucionarios, porque querían transformar unha situación social perversa. O Partido Radical quixo leis de punto final e obediencia e, agora, enche o país de monumentos aos desaparecidos. Primeiro denúncian e combaten aos nosos fillos e despois erguenlle monumentos. Os mesmos que lle deron perdón aos asesinos. As Nais de Maio non queremos monumentos. Por esta razón, nós en España entramos nun proceso aparte do que levan Carlos Slepoy e os familiares de españoles desaparecidos. Non queremos procesos individuais. A morte dos nosos fillos forma parte dun proxecto organizado e iso é o que hai que amosar.

Os xóvenes arxentinos comparten inquietudes con vosotros?

Acabamos de poñer en marcha unha libraría, que tamén é salón literario, xestionado por xente nova. Queremos que se interesen na política e na cultura. Os melhores profesores arxentinos van impartir un seminario sobre os quince anos últimos da vida do país. De calquer maneira, non imos deixarle aos xóvenes a tarefa de buscar asesinos. Para iso, xa estamos nós. Deixarémos escrita a História e un lugar más esperanzador.

Vostede estivo en Belgrado cando começaron os bombardeos.

Estiven facendo de escudo humano enriba dunha ponte, que era unha das poucas conexións que quedaban. Así como empezaban os bombardeos, os veciños púñanse na ponte para que non a destruisen. Quedábanse a pesares dos avisos das sereñas, non ian aos refuxios. Os Sábados xúntanse miles de persoas na rua. Cando eu estiven ali, houbo once parellas que casaron nun acto simbólico no que manifestaban que non os ian botar coas bombas e que ian ter aos seus fillos en Belgrado. É moi duro sentir as bombas perto e escutar as sereñas; pero era preciso ir apoiar ás mulleres de Belgrado, que loitan para parar a guerra. ♦

GUERRA NOS BALCÁNS

Un home observa unha ponte destruída sobre o río Velika Morava, no centro de Sérbia, onde caeron tres misis da OTAN.

A única exixéncia de desmilitarización é para o ELK

O proxecto internacional para Kosovo implica á UE e marxina á OTAN

♦ G.L.T.

O proxecto de resolución da ONU para Kosovo contén o compromiso de respeitar a soberanía iugoslava así como o de involucrar á UE no labor de paz. A única reclamación terminante de desmilitarización é para o Exército de Liberación de Kosovo (ELK) e os grupos armados albaneses.

Estados Unidos non aforra calificativos de desprezo para o bordador da ONU que reduce o papel da OTAN na pacificación de Kosovo a fornecer información desde o sistema de satélites espías de Norteamérica. Rússia e os países do Leste que non forman parte da OTAN advirten a sua intención de seguir só directrices da ONU.

Rússia e Finlández imponen a actuación estrictamente dentro das Nacións Unidas e manteñen a sua oposición á intervención da infantería da Alianza, postura na que contan co apoio doutrinos europeos non alineados na OTAN e coa recomendación, incluída no proxecto de

resolución da ONU, de que sexan "continxentes civis e de seguridade" (non tropas regulares) as que interveñan en Kosovo.

A aviación da Alianza mantén a guerra aérea sobre a Federación iugoslava pero esta formación, que ten o seu cuartel xeral en Virxínia (Estados Unidos) non sabe ainda se participará desde terra.

Igor Sergueiev, ministro de Defensa ruso, anunciou o envío de 10.000 unidades especiais que xunto co continente de non alineados formarán o cincuenta por cento dos axentes de intervención do KFOR. Sergueiev fixo ver que os rússos non aceitarián ordes da OTAN e que en todo caso estaban abertos a discutiren propostas de participación dos aliados.

Estados Unidos manteñen a amenaza de seguir cos mortíferos bombardeos intensivos, posos en práctica pola primeira vez na Grande Guerra, se o exército federal iugoslavo non se retira de Kosovo na medida prevista.

Os satélites espías comprobarán esta retirada o que da pé a que Belgrado denúncie que a OTAN programou a guerra para esta época do ano, xa que de Setembro a Abril a visibilidade non permite o labor impune de observación desde os satélites, como se demostrou na guerra de Bósnia.

Pouco de Rambouillet

Do documento da reunión de Rambouillet (celebrada desde 6 de Febreiro ao 15 de Marzo), que Belgrado non quixo asinar e que serveu a OTAN como pretexto para a intervención aérea, só queda en rigor o retorno dos refuxiados con escolta internacional. Desaparece o direito de oficiais da

OTAN á franquía de desprazamento polo territorio da Federación, a exención plena das unidades da Alianza de cumplir coas leis de iugoslávia, o direito universal de detención e rexisto e a libranza de calquera compromiso económico pola enerxía, víveres e bens que puidesen consumir ou levantar na sua intervención as forzas da OTAN, o que equivalía ao direito de pillaxe.

A OTAN tamén renúncia a outras formas externas de exhibición de soberanía do documento de Rambouillet que foron contestadas con indignación polo goberno de Belgrado como a imposición da bandeira da

Alianza ou a ocupación de edificios públicos.

No proxecto de resolución das Nacións Unidas reafirmase o compromiso dos Estados asinantes de manter a soberanía e integridade territorial da Federación e do resto dos Estados da rexión e se "reafirman resolucións previas que recomendaban unha autonomía sustancial e significativa para Kosovo e confirmase que a seguir a retirada das tropas federais obxecto do litixio "permítirse que un número acordado de soldados e policías sérbios e iugoslavo regresen a Kosovo".

A semántica de ocupación e domínio da alianza dominada por Norteamérica trócase no documento da ONU nunha precisa definición das responsabilidades e cometidos do "continxente internacional de seguridade" (xa non exército de ocupación como pretende o ministro de defensa norteamericano William Cohen) e única demilitarización efectiva será a do Exército de Liberación de Kosovo "e o resto dos grupos armados albaneses".

O papel da OTAN na pacificación de Kosovo redúcese a fornecer información desde o sistema de satélites espías.

GUERRA NOS BALCÁNS

ALEGADO POLA DOR CONTRA A PAZ

CELSO ÁLVAREZ CÁCCAMO

A dez anos do massacre da Praça de Tiananmen.

Nestes dous meses de guerra declarada tentei tantos tipos de discursos –internos, ás veces inutilmente públicos como este, ás vezes na forma duma dor adolescente– que pude concluir que toda palavrha habita no silencio. Neste triturador silencio público da sociedade, as numerosas conversas de café ou cerveja com as poucas mentes ainda ágeis que conhexo demonstram que a táctica da fragmentación não funciona só nas criminosas bombas da OTAN. Por acaso é possível alinhavar um discurso colectivo a partir das narracions fragmentadas dessa dor impotente? Podem ou querem os partidos assumir essa responsabilidade, reconhecer-se –embora lhes doa aos seus interesses– nessa mítica “vanguarda” da Europa que construía a consciéncia dos esfarrapados? Indubitavelmente, não: não querem, portanto não podem. Por contra, a figura que emerge desta guerra declarada é a dos Intelectuais Institucionais, esmagadoramente masculinos (como os generais), que representam no calabouço de interrogatório dos giornais os papeis reais do Policia Bom e o Policia Mau: Bourdieu contra Cohn-Bendit, Chomsky contra o Estado, os Escritores, as plumas multiculturais que receben os Prémios Príncipe de Asturias. No teatro das rotativas (não tanto das televisões, porque ás os seus rostos humanos denunciam as mentiras assumidas por uns poucos graváns), os intelectuais institucionais tecem o discurso fechado da dicotomia e da responsabilidade: impedem efectivamente a circulación da dor, erigem o Manifesto como uma renovada arma de joguete, para cumplirem em convivencia com o capital (sim, o capital) o ritual do silencio, a bolsa de pintura ideológica contra os cérebros humanos.

Mas nenhum destes intelectuais é capaz nem ousa descrever quanta dor e quanto ideal reside ainda em cada um dos cérebros humanos: seria perigoso para eles admitirem publicamente a obscena contradiccion em que incorrem ao aceitarem, por migalhas de prestígio, qualquer dos papeis que o capital (sim, o capital) distribui para aplacar a sede de ideias dos mortais. A dor adolescente que me consome consiste na comprensión cada vez mais profunda, cada vez mais humanamente inabrangível, do vastíssimo alcance do projecto aniquilador das elites. Os domesticados cépticos de sempre riem com gargalhadas eleitorais quando se menciona o carácter conspirativo deste projecto do capital. Na mais civilizada das adesões ao seu pós-modernismo, os cépticos aludem a uma multiplicidade de factores que explicariam a História, para negarem sempre que o extermínio que sofremos seja um plano deliberado, uma Solución Final. Sem dúvida, desde polo menos os anos 70 os regimes democráticos vêm educando-nos com grande esforço mediático para que deixemos de compreender as causas. Uma guerra que há apenas dez anos levantaria barricadas físicas ou discursivas é hoje um acontecimento de sobremesa, comparável a um concurso de palavras cruzadas cujo significado global há que desentranhar. Os pobres (mas efectivos) argumentos dos intelectuais são: “Desconhecemos todos os factos, há variadas interpretações. Todos são maus, Temos uma responsabilidade histórica, Claro, sempre há interesses económicos, Muda de canal que vem o ténis”.

Diz-se que os mais jovens líderes do massacre do Kosovo e Sérvia que deixa milhares de mortos e um terreno novamente arroteado para o capital, não viveram a Segunda Guerra Mundial. Não é para evitarem aquela guerra que começaram esta: é precisamente para a repetirem, para os poderosos não esquecerem a tradição do sangue e poderem, gremialmente, educar os seus sucessores na manufactura da morte. Nas acolhedoras vilas europeias contarán-se aos netos como se albergou refugiados kosovares. Os jovens pilotos que montam a cavalo nos mísseis de Solana lembrarán-lhes ás suas esposas a

Unha familia de Belgrado retorna a casa, após unha alarma aérea, iluminándose con lámparas de gas. Z. ANASTASIJEVIC

erección de adrenalina que provocam os ataques. Em contraluz da tarde, milhares de mulheres seguirão a tecer, maioritariamente alheias ás decisões desta tragédia, os lentes principios do seu mundo paralelo que dia a dia matam os formos mais subtis e das formas mais brutais. Os exércitos do capital continuarão a sua marcha para o Leste, até garantirem que o petróleo e o gás da Ásia Menor nos cheguem por longos tubos eleitorais até aos nichos das cidades. Em pouco tempo, a Vojvodina será o próximo sumidoiro da OTAN, do capital, mas já estaremos afeitos ao Discurso.

Sinto uma densa derrota por ter errado comigo mesmo: por ter escrito modestamente cousas, por ter falado com gente que não comprehende o que acontece porque no fundo não é capaz de viver esta dor adolescente. Como bom idealista, eu acredito na existência dos iluminados. Os iluminados não são aquelas pessoas que representan os papeis do polícia mau e do polícia bom nos giornais oficiais: os iluminados são aquelas pessoas capazes de resgatarem, em instantes pontuais, esse bastião de claridade desde dentro do cérebro que consiste na visión dum ideal. Às vezes, entre a peganhenta maraña do Discurso, revela-se dentro do cérebro algo como um miúsculo grumo luminoso que dói: um núcleo de

gnose que condensa tudo. E nesse momento os esbeltos argumentos dos intelectuais colapsam, as análises históricas colapsam, todas as frases e factos do Discurso colapsam para dentro, fértilmente devorados por esse brilhante tumor de raciocínio primigénio que é a dor adolescente. Qualquer pessoa pode ser assim um iluminado, uma iluminada, se realmente o deseja: basta com escutar o impulso dessa dor, fruto da espécie humana, que contém todas as negações á miséria e todos os procedimentos diários para exercer

cermos a resistencia, longe do *horror vacui* das falas oficiais. Não serei tão arrogante de sugerir tais procedimentos pessoais de resistencia: já sou suficientemente arrogante considerando-me legitimado para falar em público. Simplesmente digo, digo-me: escuta esse estouro interno, físico, de dor primitiva no cérebro, tenta comprehendelo, alimenta-o dia a dia se não queres ter que tirar do teu próprio pelejo quando estejas para morrer nos escoadouros da história.

A paz brutal que se avizinha é o melhor momento para começar a resistencia: na Ampla Autonomía da miséria, da violación diária, da verdadeira barbárie de Auschwitz que já não sei enumerar. Porque a paz democrática é o epítome da guerra. Devemos ter medo do presente.♦

Os galegos da Arxentina contra os bombardeos

Vários centos de galegos, residentes en Bos Aires, manifestáronse o pasado Sábado dia cinco frente á embaixada española da capital arxentina en protesta pola participación do Estado español no bombardeo de Iugoslavia. O acto, que tivo lugar ás cinco da tarde, fora convocado pola Federación de Sociedades Galegas e no mesmo intervui o seu presidente, Francisco Lores. Entre os presentes atopábase a presidenta do partido arxentino Izquierda Unida, de orixe galega.♦

A Facultade de Ciencias da Educación criticou a guerra

Cando está a piques de acadarse unha solución negociada ao conflito, cómpte lembrar a postura da primeira facultade galega que se pronunciou contra a guerra. O pasado 4 de Maio, a Xunta de Facultade de Ciencias da Educación de Santiago denunciou “a situación bélica á que nos teñen conducido, tanto o comportamento político e militar represivo e de exterminio étnico dirixido polo Presidente iugoslavo Milosevic, como o militarismo da OTAN, con desconsideración da legalidade internacional representada pola ONU”. A facultade de Ciencias da Educación segue a espallar a proposta de criar unha “cultura da paz”.♦

*Xeneral Clark***A OTAN prepara o dia despois nos medios de comunicación'**

A Secretaría Xeral da OTAN está a analisar os contidos informativos necesarios para afrontar esta segunda fase do conflito iugoslavo. Nun texto elaborada en días pasados, titulado *A batalla da información*, o alto mando da Alianza analisaba os contidos que debería difundir a partir de agora, partindo da base das fisuras abertas até agora na información difundida.♦

Mais sem

Mais u te, tiver nante hipocre

Disp dumha vence ao povo as suagens; isso as supost nom, que ag mos afasta comple toda a cultura te de grande da sociedade galega.

Mais vez, c meios os dist Maio os primeira ou men do inter espanh trámos ciais d esta c plo, po fia sob Robert sem re atopan (por no queno) escreve quer un

E que rante a mesma ca, con rense, da int afastad forâne noss estamo rra, as temos à leitur ter que cas livr

Ainda te que na var está a turais. umha desde do po meios nom fa a bar de um uso da

Porque na que mos pr dadiños umha importa deria q nom fa entre s idiom que ain mo os aceder gem de ou o B

10 DE XUÑO DE 1999

A NOSA TERRA

23

Nº 886 - ANO XXII

Mais outro dia sem Galego

Mais um ano e lamentavelmente, tivemos um novo e decepcionante *Día das Letras* no que a hipocresia foi atónica dominante.

Dispomos, desde há séculos, dumha língua e cultura próprias, venceladas ao povo desde as suas origens; mas, é isso assim actualmente? Por suposto que nom, pois o que agora temos é um afastamento completo de toda a nossa cultura por parte de umha grande porçom da sociedade galega.

Temos direito a acceder à leitura no idioma próprio sem ter que acudir a umha das poucas livrarias especializadas.

Mais umha vez, comprovámos como os meios de comunicação impresos distribuíam no passado 17 de Maio os seus exemplares com a primeira página em galego, mais ou menos correto, sendo praticamente a totalidade das notícias do interior redigidas em língua española. Também nos encontrámos com suplementos especiais dedicados à celebração desta data nos que, como exemplo, podemos citar umha biografia sobre a figura homenageada, *Roberto Blanco Torres*, na que, sem rematar de ir cinco linhas, já atopamos palavras como "no" (por nom) ou "pequeño" (por pequeno), que demostram que o escrevente nom é nem tam quer um galego-falante.

E que é da cultura galega durante o resto do ano quando mesmo numha biblioteca pública, como é a da cidade de Ourense, temos umha sala dedicada inteiramente ao Galego e afastada das demais, como se a forânea e a estranha fosse a nossa língua? As pessoas que estamos vinculadas à nossa terra, as nossas festas e tradições temos também direito a acceder à leitura no idioma próprio sem ter que acudir a umha das poucas livrarias especializadas.

Ainda há nos nossos dias gente que nom comprehende que na variedade e na diversidade está a maior das riquezas culturais. estamos, pois, diante de umha ignorância transmitida desde os mesmos estamentos do poder, ajudados polos meios de comunicação, que nom fám mais que incrementar a barbárie do atraso, derivado de um mínimo e quase nulo uso da nossa língua vernácula.

Porque nascemos numha terra na que, tam só em teoria, somos primeiros galegos e logo cidadãos dum mundo no que há umha variedade lingüística mui importante. Como se comprehenderia que os índios da América nom falarem as suas línguas entre sim, mas usarem tam só o idioma do estado colonizador que ainda hoje os oprixe? Como os galegos nom podemos aceder tampouco à aprendizagem de línguas como o Catalán ou o Basco, ao igual que estas

línguas e o Galego nom som ensinadas na maioria de escolas de idiomas e ouros centros de ensino do Estado Espanhol.

E, que dizer dum ensino no que nom se respetam os mínimos no uso da nossa língua, no que nom se ensinam as nossas tradições e festas populares e no que as dominante son as culturas alheias?

Desde o Movimento Cultural Xandoque, reclamamos um maior respeito polo nosa terra, pola nosa cultura, as nossas festividades, o nosso idioma, falado actualmente por mais de 160 milhôes de pessoas no mundo inteiro. Queremos ter umha própria, ser galegos e nom ser considerados por isso menos que quaisquer outras culturas do nosso planeta. Falar Galego é lóxico, falar Galego está bem. ♦

M. DE LA FUENTE CARVALHO
REPRESENTANTE DO MOVIMENTO CULTURAL XANDOQUE

17 de Maio: 'Dia da Histéria institucional'

Sempre que se chega a data do Dia das Letras galegas, semella que en certos ámbitos da sociedade galega agroma subitamente unha atitude xeneralizada por facer do 17 de Maio algo que sexa o más semellante posíbel ao más excitante dos eventos deportivos: unha carreira ou maratón ás toas entre diferentes participantes para ver quen é o que más actos, leituras, entregas de prémios, inaugurações, estreas na televisión... consegue facer nun só dia; noutras palabras, tentar ficar diante da opinión pública como "o más galego de todos" ou como o que más aprezo ten pola nosa língua e pola nosa cultura... para esquecer-se de todo e volver falar en español ao dia seguinte. Semella que todo este sentimento ao más puro estilo das maratóns televisivas pro-solidariedade (neste caso a gala benéfica ben poderia chamarse "galeguistas")

por certo, que patrocina a Xunta de Andalucía.

E que dicer, por suposto, da sempre exemplar Xunta de Galiza, da Real Academia Galega, de dúcias de institutos que empregan o español todo o ano e aos que lles faltou tempo para montaren as xa debulladas exposicións adicadas ao escritor de turno ou deses sempre tan positivos e instrutivos concursos de redacción organizados polo Corte inglés, que mesmo chegou a montar este ano unha feira do libro, estílo 23 de Abril?

Non é menos interesante, xa no plano nidiamente reivindicativo, a atitude de organizacións como CCOO, que quixeron amosar un carácter más combativo que o dos outros competidores e non dubidaron en aparecer por Bonaval apostados tras unha faixa na que se podia ler: "O galego língua viva". O único que acerto a dicer-lles é que o galego estará vivo na apariencia deste sindicato, pois non se pode dicer que dean moito exemplo na acción diaria cando en empresas como Alcoa-Inespal da Coruña, onde son maioría no Comité de empresa, o galego ten tanta presenza como no Palacio da Moncloa.

Por sorte, o botafumeiro do folclore e do testemuñal non atinxo a toda a sociedade por igual e non todo o mundo leva no peto da camisa unha escapela que pon: "Eu tamén son Roberto Blanco Torres", senón que hai voces que amosan a sua discrepancia ainda que non poidan resoar más alto que as maratóns de leitura en honor ao homenaxeado por un dia, que tivo a desgraza de non ser lembrado até hai medio ano e que terá a mesma sorte que os outros: a de ficar esquecido ao dia seguinte de case todos os sitios; a partir do intre no que os centros comerciais retiren os cartaces publicitarios dese 17 de Maio.

Que anden con olllo os libriros que se atreven a dicer en alto que o Dia das Letras non tiña que ser festivo e que lle resta significado a ese dia, non vaia ser que despox a Xunta non lles dea axudas ou lles retire para dar-las ao Corte inglés, a Continente, ao Rexistro mercantil da Coruña ou mesmo ao Concello desta cidade, polo seu labor exemplar a prol da língua. Xa se sabe: como dicia o refrán, unha vez ao ano non fai dano. E

Tinamos un problema e xa está solucionado
J. M. Aznar

Anxo Quintana, alcalde de Allariz, falou no convento de Celanova das eleccións europeas. Non chegou a saber que entre o público había un mozo que traballou de camareiro no parlamento de Estrasburgo. Un pouco antes, nos oitenta, o seu pai, albanel, estivera empregado na construcción da nova sede lexislativa. O xoven conta que ali todos os deputados pidan facturas infladas, para encher o bulso coas dietas. "Cando ian a La Petite France (zona turística da capital alsaciana) toda a policía era a protexelos, en cambio nos bairros onde venden as drogas, nen un garda", comenta tamén o mozo emigrante.

A Galiza profunda, como a mariñeira, é a más cosmopolita, por obriga. O mozo que antes se mencionou fala francés e italiano correctamente e deféndese en alemán.

PRESIDENTACIÓN EN A CORUÑA

"HISTORIA DA ARTE GALEGA"

DE A NOSA TERRA

XOVES 10 DE XUÑO, ÁS 20 HORAS, NA FUNDACIÓN

LUÍS SEOANE, CASA DA CULTURA SALVADOR DE

MADARIAGA, COA INTERVENCIÓN DE

CESÁREO SÁNCHEZ IGLESIAS,

MANUEL VILAR,

XOSÉ M. BELLO DÍEZ-GUEZ,

RAMÓN FÁBREGAS VALCÁRCEL, E

ANSELMO LÓPEZ CARREIRA.

CANTINA MEXICANA

VIVA ZAPATA

RUA MARTÍN CODAX
VIGO

Hai dous anos uns turistas franceses perdéransen un dia de nevada polo concello de Verea, cando intentaban cruzar a Portugal. Acolleronos aterrecidos nunha casa de aldea. Os veciños tamén falaban francés. Toda esa sabiduría do povo, tan custosamente aprendida, só dá benefícios ocasionais. As clases medianamente altas desprazan á xente. Paduanos, ignorantes, veciños de bairro, do rural, montanos, obreiros, pensan eles.

O neno con camisa Nike patalexa na rua, arrinca as frores, raia os veículos do lugar. Unha vella achégase cun saquín de **noces**. "Para que enrede con elas", di. O neno ignora as noces, ignora á vella, que garda anos de paixón e de experiencia nas enrugas. O neno quere seguir batendo en todo o que pilla. É a sua cultura. Coches, pistolas, disparar. De feito, quen sabe xa o que son as noces, quen sabe en que árbore se dan?

Gaña Alex Crivillé. Volta de trunfo coa bandeira **española** arrebolada. Nada más natural. Empasta ben coa programación e a mentalidade televisiva. O incordio, a protesta, o polémico, son as bandeiras galega, basca, catalana. Que pesados esos nacionalistas cos seus símbolos!

Hai restaurantes galegos en Madrid. Pero o lacón con grelos non sabe igual, pésie a que algúns importan de aquí a matriza prima. Non se decataron de que era pola **auga**. Pásalle igual ao PP, di que é galeguista, pero esqueceuse da auga.♦

como se adoita dizer nestes casos, parvo o último.♦

FRANCISCO XOSÉ REI GARCIA
(A CORUÑA)

Kosovo como disculpa

Primeiro de todo, quixer loubar e agradecer, desde o máis fondo do meu cerebro, o artigo publicado recentemente por Anselmo López Carreira neste xornal sobre do tema Kosovo. Parafaseando aos místicos, se se me permite, supuxo para min verdadeira iluminación, laica, iso sí. Issto inspiroume para teimar na sua liña argumental.

A utilización da migración como arma de guerra imperialista é evidente hoxe en dia. Do mesmo xeito que se confunde intencionadamente o conceito nación (Galiza, Escocia, Kurdistán, Irlanda...) co de Imperialismo (de EEUU, da Hispanidade, pan-eslavismo Russo...); tamén intencionadamente trata de confundir o termo nación étnica (Galiza, Irlanda...) ou étnica nacional (Americanos de orixe irlandesa, americanos de orixe africana...)

As minorias nacionais axudan a conformar unha nación, incluso poden axudar a criar unha nova configuración nacional (cosa por certo inevitábel en Occidente no vindeiro futuro). Mais, unha cousa e isto, e outra ben distinta que unha potencia (sexa económica, cultural, militar ou as tres cousas) induza un conflito calculado servindo-se dunha minoría étnica ou nacional.

En definitiva, a utilización das minorias nacionais como arma de guerra imperialista.

Vou tentar ilustrar isto: Imaxinemos que Galiza se servise dos centos de miles de emigrantes galegos en Arxentina para provocar un proceso de secesión. Ou que fixese isto Alemaña coa minoría de orixe alemán. Imaxinemos un movemento pan-Africano que inducira isto en EEUU. Ou que Irlanda chamase á sublevación aos vinte millóns de americanos de orixe irlandesa.

Máis pasemos da ficción á realidade: A utilización da migración como arma de guerra imperialista, pancultural e expansionista é evidente hoxe. Varios exemplos:

— A utilización dos asentamentos xudeos en Palestina como xeito de deturpar e minorizar o proceso de autodeterminación da nación Palestina.

— A utilización dos emigrantes de orixe española e assimilados no rearme do pan-españolismo en Cataluña e Euskadi. Criando conflitos intestinos que xustifiquen unha suposta posición neutral do estado nesas nacións.

— A masiva "emigración" (millor diríramos asentamentos) de marranos en territorio Saharaui para deturpar o proceso de autodeterminación.

— O alentamento por parte do pan-españolismo ao uso do español en EEUU servíndose

dos foram sistematicamente silenciadas por estes medios de comunicación em convivencia con o aparato repressivo do Estado.

Pois bem, a partir da solicitude que a Intersindical fez pública o pasado 28 de maio reclamando a liberdade dos once independentistas que permanecen na cadeia, *La Voz de Galicia* continua a pretender unha polémica que a nós se nos antolha quanto menos suspeita. Queremos deixar claro que da nossa parte em momento algun se requereu a Intersindical para fazer esta reclamación em prol da nossa liberdade, que por outra parte já tem exigido com insistencia no pasado. Por supuesto é motivo de umha grande satisfação que umha organización tão importante do nosso país amostre a sua solidariedade apoiando as nossas justas reivindicaciones.

La Voz de Galicia continua a pretender umha polémica que se nos antolha quanto menos suspeita.

Gonzalo

das grandes correntes de emigrantes de orixe hispana.

Todos estos casos, no esencial, non serían distintos ao de Kosovo, onde os EEUU e as máfias do narcotransito (non sei moi ben onde empeza un e onde acaba o outro) induciron un proceso de secesión dunha minoría étnica para afortalar a sua posición na zona.

A guerra gañase conceptualmente nos medios de comunicación, o resto non é máis que tramitar as consecuencias. Neste caso, a costa do sofrimento dos habitantes de Kosovo e os Sérbios.♦

RAMON GÜETO RIAL
(A CORUÑA)

Filtraciones Interessadas

Adertimos con surpresa que desde há un tempo o xornal *La Voz de Galicia* amostra un grande interese pelos presos independentistas, o qual, certamente, non sabemos como torná-lo: se a bem ou com certa inquietud. A realidade dos factos é que ao longo dos últimos dez anos este colectivo deixou de existir para os medios de comunicación e apenas em ANT muito de quando em vez aparecia alguma que outra referencia à nossa situación; assim que as lutas e denúncias contra a repressão a que nos vimos submeti-

CLAUDIO LÓPEZ GARRIDO

Pax Otánica

Segundo alguns analistas militares, a guerra de Vietnam perdeu-se por culpa dos medios de comunicación. Isso corregiu-se bastante bem na guerra do Golfo e com um sucesso quase total no etnocidio dos Balcanes. Os democráticos medios de información occidentais mesmo justificaron a destrucción da TV sérvia em nome da libertad de imprensa. Hoje seguem a insistir no carácter humanitário da destrucción de Jugoslavia, ainda que resulte evidente, como rezava num graffiti, que *Loitar pola paz é como foder pola castidade*.

Os crimes sérvios foron umha brincadeira ao pé dos bombardeamentos da NATO com projectos de uranio empobrecido, a grande alternativa para os resíduos radiactivos, que, além da devastación, convertiron Kosovo num cimitério nuclear. *Ubi solitudinem faciunt, pacem appellant*. Chamam-lhe paz à desolación que deixam díz Tácito, por boca de Calgaco, o herói caledónico.

As cinzas desta desolación nom som os melhores vímios para construir unha Europa democrática, ainda que chamem paz a este fracaso da inteligencia que só produz impotencia e melancolia, e apresentem como intervención humanitaria unha acción criminal que nom se resorce com a actuación dessa nova versom das missões que denominan ONGs., porque deste desastre ficará a semente dum ódio tam persistente como a radiactividade: *Quos viceris, amicos tibi esse cave credas*. Guarda-te de considerar amigos, aqueles a quem venciches.

Ficou claro que a UE precisa da NATO porque nom têm política de defensa, e nom têm política de defensa porque carece de política exterior, e carece de política exterior porque nom têm unha visión mundial, e nom têm unha visión mundial porque carece de projeto político, e carece de projeto político porque nom existe un projeto europeu da esquerda. Só os EEUU tenhem unha visión mundial que, por imperial, é incompatível con unha organizacón entre iguais como devería ser a ONU. Por isso, resulta difícil nom ver a Paz mundial como unha estafa entre guerra e guerra.♦

Ademas que, ao jeito da Intersindical, o BNG é tamén unha organización soberana, com todo o seu direito a expor as opiniões que considere oportunas. Embora deve ficar muito claro que o Bloco, como tal organización, não se pronunciou sobre a nossa liberdade nem agora nem em ocasión alguma, como tampoco non amosado descontente algum quando a Intersindical sim.

Em todo o caso, e sem ánimo de polemizar, queremos dizer que supor que o Bloco vai perder pelo apoio da Intersindical a luta pela nostra liberdade é quanto menos de mentes en estado febril. Afirmar algo assim nesta altura é tanto como afirmar que o Bloco poda perder votos por contar con un partido comunista no seu sio, ou por que Cuíña diz que votar no BNG é votar "a las hordas marxistas-separatistas" e "votar a Arzalluz", ou mesmo porque o *senhor feudal* de Lugo, Cacharro Pardo, segure que o Bloco lhes vai tirar as camponeases as suas vaquinhas... Nós pensamos que o eleitorado potencial do Bloco é merecedor de unha consideración intelectual bastante por cima deste tipo de difamações; e do que estamos certos é de que a Intersindical nem vai perder militância nem vai ter menos delegados nos comités de empresa polo seu apoio a *Meira pela liberdade dos presos independentistas* e à sua legítima pretensión de alcanzar a liberdade para todos nós. Talvez, por que non ainda seja tudo o contrario.♦

DUARTE ABAD LOZO
JESÚS M. IRAGO PEREIRA
BASILIO FERNÁNDEZ MATA
(PRISIÓN DE TEIXEIRO)

A Académia homenaxeará o Dia das Letras Galegas a Manuel Murguia, figura clave do nacionalismo

Diversas entidades reclamaban a recuperación da sua figura

• CARME VIDAL

A Asociación de Viciños "Manuel Murguia" de Oseiro (Arteixo) levaba sete anos dirixindo á Académia para que lle adicase o Dia das Letras ao escritor. Xunta eles, diversas entidades nacionalistas reclamaban desde hai tempo a recuperación da obra e o recoñecemento da trascendencia desta figura clave do noso Renacemento Cultural. Como aconteceu este ano con Roberto Blanco Torres, a Académia responde ou travolta a unha reivindicación social coa designación de Manuel Murguia para o Dia das Letras Galegas do ano 2000.

A petición de que a Académia celebrese oficialmente ao que fora o seu primeiro presidente viña crecendo nos últimos tempos. A comemoración o pasado ano do 75 aniversario do pasamento de Murguia serviu tamén para desempoeirar os estudos sobre a súa obra a meio de várias publicacións. Xunta elas agromaba sempre a demanda de que a Académia acordase adicarlle o Dia das Letras, nominación que se retrasou en boa parte debido ao debate sobre a escasa obra en galego do escritor. O pasado ano xa diversos académicos manifestaban a conveniencia de honrar a Murguia, personaxe cunha trascendencia incuestionábel na nosa cultura.

"De escreber hoxe faríao indubiablemente en galego" sinala o secretario da Académia Xosé Ramón Barreiro mentres destaca que Murguia estaba a ser "reclamado desde moitas instancias, unha demanda reiterada á que había que prestarlle a atención". Xosé Ramón Barreiro valora tamén que o autor da *Historia de Galicia* é o criador da "primeira interpretación do país que serviu de base para a construcción teórica do feito nacional. A filosofía da galeguidez que inficia Murguia continua até hoxe, con presencia significativa dentro do nacionalismo". Na explicación oficial da Académia reconcécese a Murguia como "impulsor e animador da obra inmortal da súa dona Rosalia de Castro, escritor, historiador, impulsor das empresas culturais más importantes de Galiza no seu tempo e criador da teorización da identidade cultural desta nacionalidade".

A figura de Manuel Murguia reverdeceu despois da renovación experimentada pola Académia a raíz da toma de posesión da directiva encabezada por Francisco Fernández del Riego. Baixo o seu patrocinio ven de ver a luz o libro de Xosé António Durán *O periodismo de Manuel Murguia*, unha antoloxía de textos do es-

critor desde 1853 até 1923. Durán prepara tamén as polémicas de prensa e Xosé Luís Axeitos está traballando na edición da rica correspondencia de Murguia depositada nos arquivos da Académia. Por vez primeira existe un traballo elaborado e en preparación desde a propia institución que designa ao comemorado. As iniciativas da Académia responden tamén á demanda que a deputada do BNG, Pilar García Negro formulara o pasado ano no Parlamento reclamando a apertura do seu arquivo e o compromiso das instituciones na "actualización e promoción da obra dos nosos devanceiros, que até agora non conseguiron cominar a preocupación dos organismos adicados

á cultura". A proposta, feita pública co gallo do 75 cabodano da morte de Murguia, resaltaba a urgente necesidade de editar a obra completa de Murguia e potenciar a súa difusión, ademais de fichar, catalogar e publicar os materiais gardados no arquivo da Académia.

Os viciños publican a sua obra

Pero quen sen dúbida máis se ten destacado na recuperación da obra e a proxección de Murguia foi a Asociación de Viciños "Manuel Murguia" de Oseiro, en Arteixo. Amás de reclamar a celebración que terá lugar o próximo ano, a asociación publicou os textos en galego e prosas do

escritor, *La primera luz*, e difundiu unha biografía da autoría de Francisco A. Vidal, investigador e promotor de boa parte destas iniciativas. Conta Vidal que unha muller de noventa anos relatoule hai tempo a relación de Murguia con Oseira. A nai do historiador estaba tomando as augas en Arteixo en Maio e asistía a novena que se celebraba na Pastoriza, un dia puxoso de parto no camiño e ali naceu Manuel Murguia. Está documentada a relación do escritor con Oseira, que visitaba con certa frecuencia e dos seus viciños gárdase no arquivo da Académia a única fita de ramo conservada do enterro de Murguia. Ten documentada tamén a súa partida de nacemento no que se fai constancia a sua

filiación de pais solteiros o que fai posíbel, ao seu ver, "que a nai atopase en Arteixo un refúgio". Satisfeita coa designación, Francisco A. Vidal conta que durante o ano se recupere "un pensamento e unha obra que ten ainda moito que dizer, falta localizar, por exemplo, dous poemas inéditos en galego dos que temos noticia e moitos escritos ainda descoñecidos, entre eles as suas cartas. É difícil atopar tanta riqueza como a depositada no arquivo de Murguia". Menta tamén a relevancia de que as Irmandades da Fala se constituian na propia sede da Académia o 18 de Maio de 1916, na data do seu aniversario o que fai pensar que "ainda que xa vello está detrás da súa criación".

Especial de A Nosa Terra

"Mais o seu activismo tomará corpo a medio de organizacións políticas herdeiras do seu labor intelectual. Elas foron quen se serviron do seu corpus histórico e literario e con el afianzaron as claves ideolóxicas que permitian un primeiro fornecimento do nacionalismo logo da fundación das Irmandades da Fala" destaca a editorial do especial de *A Nosa Cultura* que co título *Volver a Murguia* publicou recentemente *A Nosa Terra*. Traballo de Beramendi, Ernesto Vázquez, Carlos Velasco, Ana Belén Fortes, Ramiro Fonte, Xosé M. Fernández, Henrique Rabuñal, Teresa López, Elisardo López, Eugenio López, Francisco A. Vidal e Marga Romero completan unha revisitación -celebrando tamén a comemoración do cabodano- que reconece o "sentimento colectivo que el labrou nas conciencias dos nosos intelectuais decimonónicos como paso previo á restauración dunha memoria histórica valedora, cal idea forza do primeiro rexionalismo e andando o tempo do galeguismo político".

Unha análise da vida e a obra ven tamén de sair publicada na editorial Laiovento. O seu autor, Henrique Rabuñal Corgo reclama tamén a actualidade de Murguia, nunha liña que el encontra sen fendas co nacionalismo actual. Para Rabuñal "Murguia defende unha historia de Galiza fronte unha historia española de Galiza que é o mesmo que se está a facer hoxe no nacionalismo e por iso é explicável que veña dai a reivindicación". Emparenta tamén o estudo a *Historia de Galicia* de Murguia co *Sempre en Galiza* de Castelao, "porque os dous elaboran unha definición de nación. De Rosalia e Murguia procede todo no plano da construcción estético-literaria pola parte dela e no da histórico-política no que lle toca a el".♦

■ Cultura Quente, un festival con música, teatro e poesía

Apresentouse o programa do festival "Cultura Quente", que se celebrou por o ano pasado por primeira vez, e que desta vía prolongarse durante cinco días, do 1 ao 5 de Xullo, organizado polo concello de Caldas e coa colaboración dunha manchea de asociacións, empresas e institucións. Compromiso e solidariedade están na base do festival, que inclue encontros cos propios veciños de Caldas para debatir a renovación urbana e o concepto de saúde en vilas termais. Debates sobre o teatro, obradoiros, deportes alternativos, poesía –da man do Batallón Literario da Costa da Morte dos Poetas Ártabros–, e documentais conforman un programa que se desenvolve os cinco días desde a mañá.

A música terá un peso especial no festival "Cultura Quente"; o Venres 3 cun festival folk que inclue a Quinta Feira, Joglars e Senglars, Atahíde e Berrogüetto. Pola noite, O Caimán do río Tea e Cataventus. O Sábado 4 o concerto "Ruta Kente" leva a Caldas a La Gripe, Brutal Distracción, Disfasia, Mandrágoras, Hamlet, Riff Raff, Saratoga e Buenas Noches Rose. Os fados de María do Ceo poñerán punto e final, no Domingo quentín, ao festival. ♦

■ Luis Tosar e Chete Lera presentan Flores de otro mundo

O Mércore 9 en Compostela apresentouse a pelcula *Flores de otro mundo*, dirixida por Iciar Bollaín e premiada na recente edición do festival de Cannes pola crítica. O acto de Compostela, patrocinado pola Xunta, contou coa presencia da directora e dos actores galegos protagonistas Chete Lera e Luis Tosar. A fita narra a chegada dun grupo de mulleres a unha pequena vila, na que van entablar relación con homes, até o momento, de vidas solitarias. ♦

■ Festa do libro de Valenca

Durante esta semana celebrase a Feira do Livro en Valenca, unha boa oportunidade para os galegos para achegarse á literatura doutra beira do Miño. A presencia de escritores asinando volumes completa a oferta de máis de vinte editoriais. A feira compleméntase con actuacións musicais na noitña: o Xoves a Orquesta do Norte interpreta unha Viagem pola Ópera de

Mozart, o Venres tócalle a vez a *Phobia, Código e Cantigas de Amigo*, e o Sábado o quinteto Vozes da Rádio, do Porto. ♦

■ Fotos e versos para lembrar, de Blanco Torres

"Dicer un nome, Blanco Torres, é rememorar o pasado, albiscar un futuro que os devanceiros soñaron e nós tratamos de collelo coas mans. Cada artigo, cada verso é un chanzo no camiño", sinala o xornalista Alfonso Eiré na carpeta que adica a asociación cultural "O Meigallo", de Cuntis, á figura do homenaxeado no pasado Dia das Letras Galegas. Nela inclúense o poema *Labriega* e un apontamento biográfico do xornalista paseado en Entrimo. ♦

■ A Fundación Granell renova a sua imaxe

A Fundación Granell abre as suas portas o Sábado 12 de Xuño coa inauguración do novo pazo de Bendaña e cunha imaxe renovada. A novidade más salientable é a realización de produtos inspirados en obras do pintor Granell, entre os que cabe salientar a colección de xoias realizadas por Manuel Bouzas. A empresa Palacios y Museos, Aldeasa amosou interese en vender as pezas da fundación nas suas tendas. ♦

■ Abre as portas a Casa dos Peixes na Coruña

O Aquarium Finisterrae ou Casa dos Peixes abriu o Sábado 5 de Xuño as suas portas ao público na Coruña. As instalacións, cuxo custe ascendeu a máis de 2.000 millóns de pesetas, están instaladas no paseo marítimo, perto da Torre de Hércules. A idea coa que nace a Casa das

■ Inaugúrase o arquivo Pacheco tras oito anos nun soto

Tras oito anos de retraso en ter conta dos milleiros de fotografías de Pacheco, o Mércore 9 a concelleira de Educación e Cultura de Vigo, Maite Fernández, inaugura o arquivo co nome do fotógrafo. No soto do concello, en caixas, estiveron amoreadas desde 1991 oitenta e cinco mil placas de vidro, cinco mil positivos e mil seiscentos rolos fotográficos

mercados pola concellaría aos herdeiros de Xaime de Sousa Pacheco Guedes. O arquivo instálase agora na Casa das Artes. Pacheco naceu en Portugal e chegou a Ourense, onde aprendeu fotografía da man do seu irmán. Tamén se sentiu atraído polo cine, facendo exhibicións entre 1900 e 1905. Dous anos despois chega a Vigo, onde monta un

estudio fotográfico do que se encarrega até a súa morte, en 1954, seguido os fillos e netos coa súa laboura. As romarias, os persoiros da cultura e a política, a vida social nas ruas, os edificios e a actividade do porto son algúns dos aspectos retratados por Pacheco, atraído tanto polos grandes acontecementos como pola vida cotiá da cidade. ♦

■ Xira galega de The Chieftains

Bágoas de pedra é o título do último disco de The Chieftains, que compila cancións tradicionais de amor. O grupo liderado por Paddy Moloney fai con este o seu disco nº 35. A finais deste mes, o grupo irlandés realiza unha xira pola Galiza, na que están confirmadas tres actuacións: o Martes 22 no campo de fútbol "Os Remedios" de Ourense, o Mércore 23, no Cine Fraga de Vigo, e o Xoves 24, coas artistas convidadas Cristina Pato e Leilia, no Coliseum da Coruña. As mulleres son as protagonistas deste disco, no que interpretan temas de The Chieftains, Sinead O'Connor, The Coors, Bonnie Raitt, Diana Krall e Akiko Yano, entre outras. O primeiro single transforma unha peza milenaria nunha canción pop coas voces das irmás Coors. Moloney ten o seu próprio selo discográfico, entre cuños lanzamentos está o do grupo finés Värttinä, que xa pasou pola Galiza. ♦

Peixes non é a de ser só unha exposición do medio mariño galego, senón de fomentar o respeito por este habitat con especial adicación ás especies autóctonas. Unha parte da superficie está introducida no mar e a iluminación do acuario

é natural. A sala "Nautilus" rodea ao visitante de grandes e pequenos peixes mentres que o Xardín dos Polbos consiste nunha grande piscina para decenas de cefalópodos. Francisco Vázquez, alcalde da Coruña, asistiu á inauguración

■ Xilogramas para o cine en galego

O artista Saul Otero ven de inaugurar o Xoves 3 a mostra *Xilogramas para o cine galego* en Allariz, na sala de exposición "A Fábrica". Ali pódense ver os seus traballos de homenaxe aos primeiros cinematógrafos pero tamén os realizados a títulos concretos como *Mamasunción*, de Chano Piñeiro, a *El bosque animado*, de José Luis Cuerda, á curtametraxe *A Coruña Imposible*, de Francisco Rañal, a curtametraxe de Miguel Castelo, *O pai de Miguelino*, ou violéncia, título da xilogramia dedicada ao primeiro filme de Xavier Villaverde, *Continental*. A mostra está aberta até o 20 de Xuño. ♦

e lembrou a necesidade de comprometerse coa vida no mar ante catástrofes como o embarrancamento do *Urquiola* e do *Mar Exeo*. ♦

■ A editorial Obradoiro transládase a Compostela

Obradoiro, editorial propiedade de Santillana, translada as suas instalacións a Compostela. Até o de agora, a empresa atopábase na cidade de Vigo. Baixo o selo Alfaguara-Obradoiro lévanse publicado especialmente títulos infantis e xuvenis de autores como Xavier Alfaya, Manuel Rivas, Marga do Val, Suso de Toro ou Xoán Babarro e Ana M. Fernández, entre outros. ♦

■ Noites de violin en Compostela

Clare McLaughlin e Marianne Campbell son duas rapazas violinistas, cuxo traballo intégrase no grupo Deaf Shepherd. No concerto que deron na Casa das Crechas de Compostela o Martes 8 e que voltarán a repetir o dia 16, amosan a sua intención de perfeccionarse como duo, xa que a música dos seus violins ten unha grande demanda ao marxe de Deaf Shepherd. Na mesma Casa das Crechas, o Luns 14, a partir das dez e media, ten lugar un concerto de 7 Luvas. ♦

■ Baixada de carrilanas e festa folk en Poio

En San Xoán de Poio xa andan preparando as festas patronais, que prenden lume o dia 20 coa leitura do pregón e a 4ª baixada de carrilanas. A noite do 23, a das cacharelas, tamén terá protagonismo musical, cun festival que reúne a tres grupos folk: *Liorna*, de Marin, *Os Alegres de Pontevedra*, e Emilio Cao. ♦

Leituras

Desde
o tempo,
unha boa nova

Título: Epigramas.
Autor: Marcial. Traducción de Amable Veiga.
Editorial: Galaxia.

Na frenética carreira por informar das últimas novedades editoriais, convén deterse un chisco nun tipo de literatura que quizais nos faga oculta precisamente polo afán de novedade. Porque é que hai que ter conta que *novidade* nunha literatura como a nosa non son só as últimas escritas –das que tan orgullosos nos sentimos, e con razón. Desgraciadamente, para nós tamén é *novidade* a tradución dos clásicos, carencia da que adocemos ao longo dos tempos e que pouco a pouco se vai paliando, porque tristeza supina é a que supón ter que acceder a obras universais botando man do castelán. Pero o camíño vaise andando. Temos diante a tradución que Amable Veiga fixo dos *Epigramas* de Marcial, 927 páxinas repartidas en dous tomos publicados na colección *Clásicos en Galego*, da que fai o número dezaiseis e na que podemos atopar a Catulo, Pedro, Tibulo, Plauto, Aristófanes, Petrónio, Teréncio, Cicerón. Por só mencionar a algúns: Autores unanimemente admirados e estimados mesmo por aqueles a quen máis fan sufrir, é dizer, os que estúdian. Tal é a sua calidade, tal é a máxica da sua escrita e o seu enorme poder de atracción, baseado nesa solidez estilística coa que soñamos cada vez que nos poñemos/puxemos ao labor de traducilos, concedéndollese –seguramente más veces do

A edición de *Epigramas* está recollida en dous volumes.

que pensamos– un status de divindade que extralimita as suas virtudes agachándolle os defectos a força da nosa admiración. E non é que esteamos poñendo en dúbida o seu quefacer literario, nem moi menos; mais temos para nós que, neses exercícios de tradución, non poucas veces se teñen logrado textos realmente expléndidos ainda que non se atinara na asignación do significado axeitado. Por suposto que tampouco estamos a xustificar, non é esa a nosa misión, a literideade dos famosos erros garrafais: lembran aquela tradución de *Ave Caesar, morituri te salutant* como *As aves do César morren por falta de saúde?*

Sen pretender, nestas breves liñas, adiantar, comentar ou descubrir ningún aspecto novo –tentación que xa ten levado a alguns disparates– nos *Epigramas* de Marcial, si hai algúns comentários interesantes para quen non sexa latinista ou afeizado aos clásicos grecolatinos. Para comenzar, sería imperdoável non nos referir á pátria hispana de Marco

Valerio Marcial, a famosa Bilbilis que, como informa Dulce Estefanía na breve introdución, se ubica no que hoxe é o cerro de Bámboia (preto de Calatayud). E imediatamente a continuación fásgase mención da

por el mismo
reconocida
nacencia de
íberos e celtas
(ex Hiberis et
Celtis genitus), que aos
25 anos se
traslada a Roma e alí acada
os favores de
Tito e Domíciano, o que
lle permite levar una cómoda existéncia e que non
negá unha afastada vida
xa na península, antes de
marchar e
mesmo cando
tornou. Porque todo acaba, tamén acabou a sua boa estrela en

A agudeza
do xénio de
Marcial
toma corpo
en
metonímias,
metáforas,
hipérboles,
repeticiones,
antíteses,
exempla,
sententiae
etc.

Roma e houbo de volver á terra que tanto botara de menos, agora a nostálxia será a da metrópole romana. Tendo en conta a natureza da súa obra, na que se teñen sinalado repetidamente a súa obscenidade, a aguda ironía, a burla e o descaro, non foi pouco o tempo que se mantivo indemne. Dulce Estefanía indica que tal vez se deba a popularidade de Marcial ao feito de que os seus epigramas non estaban recargados en demasia de ornamento, e iso permitía unha rápida comprensión por parte do leitor e ouvinte; pero ben puidera ser que esa mesma natureza dos epigramas fixera que ningúen (sobre todo os poderosos) quixera telo de inemigo, pois xa teria acadada sora debido precisamente ao contido dos seus textos e non seria fácil nen popular calalo.

Cando estudábamos definseños o epígrama como o aguillón da abella: pequeno (breve) pero moi intenso. Pois ben, depois de ler os catorce libros de que se compoñen os *Epigramas*, resultámos tan acertada a imaxe do aguillón como a do mazazo pois, se ben é certo que o epígrama tende á brevidade, hai non poucos consideravelmente longos. Sexa como sexa, a habilidade literaria de Marcial é indiscutible. Nas máis de mil cincocentas composicións, que aquí se nos apresentan en versión latina e tradución galega, e por moito que se queiran acusar de literatura de circunstancias, a agudeza do xénio de Marcial toma corpo en metonímias, metáforas, hipérboles, repeticiones, antíteses, exempla, sententiae etc. de maneira que demostra un refinado dominio dos recursos lingüísticos e literarios, o que leva a que a sua escrita sexa un compendio

(Pasa á páxina seguinte)

conta de libros

Versos piratas
de Caneiro

Os versos de Caneiro son os de alguém que ainda soña que as volboretas debuxa o nome da persoa desexada e que siente ainda a auga do río Tamega como cando os baños de verán de neno. Ainda soñas con piratas?, en Espiral Maior, é o título do poemario de Xosé Carlos Caneiro, autor da comarca de Monterrei, cunha manchea de prémios ás costas que avalan no só a súa poesía senón o seu traballo na narrativa. Os piratas son cento un poemas de resistencia contra o esquecemento, especialmente do amor.♦

Sobre o home liberal
de Saler

Despois de andar detrás do galego Chicho Antela en Cuba, Antón Riveiro Coello mergúllase nunha trama na que dous escritores terán que escriber, tras unha xugosa oferta editorial, unha novela a medias. Cada un deles entregará un capítulo alternativo para ir construíndo a historia de O Liberal de Saler, un home que, no antigo Couto mixto- zona arraiana entre Portugal e Ourense- un réxime político próprio, achegado ao comunismo. Editada en Galaxia.♦

De peixes e reiseñores

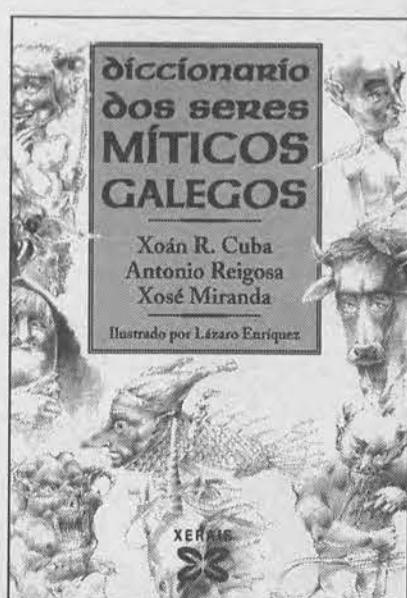
Kalandraka segue afianzando o seu catálogo de leituras para os más pequenos. Mateo, de Paula Carballo, con debuxos de Pablo Otero "Peixe", conta as vicisitudes dun neno perdido no meio da ruta; O reiseñor, o clásico de Andersen é adaptado e ilustrado por Alicia Suárez. En ambos títulos, as imaxes buscan a maior expresividade.♦

Histórias de cruceiros
e petos de ánimas

Cotobade é unha terra de canteiros. A chegada do millo de América a Galiza trouxo unha mellora da vida no campo, que en Cotobade traduciuse en canteiros. Os señores e os curas vivian mellor desde que os campos estaban semeados de millo e reconstruían casas con pedra, pontes, solainas, muíños... Di Xosé Fortes na introducción ao traballo *Cruceiros e petos dos concellos de Cotobade*, que nesta terra os canteiros acadaron unha dimensión social dominante. Miguel García Patiño e Antonio Jar acometeron o estudio destes traballos en pedra, como un xeito de achegar aos alumnos un arte próximo, a maioría del encadrado no Barroco. Editado a Deputación Provincial.♦

DICCIONARIO
DOSSERES
MÍTICOS
GALEGOS

ILUSTRADO A TODA COR

SI desexo recibir o Diccionario dos Seres Míticos Galegos ó prezo especial de pre-publicación de 4.500 pts. (IVE incluído), más 350 pts. de gastos de envío, importe que abonarei da forma que de seguido indico:

Contra-reembolso   Tarjeta VISA   Tarjeta 6000

Nº

Válida ata: Mes   Ano

Nº de exempl.

Diccionario dos Seres Míticos Galegos

Nome e apelidos

Telf.

N.I.F.

Endereço

Código postal Poboación

Sinatura

EDICIONES XERAIS DE GALICIA SA

Dr. Marañón, 12 Apartado 1446. 36211 VIGO

O cordeL

Cerna

Revista galega de Ecoloxía e Meio Ambiente

Número 27. Primavera 99. Prezo 450 pta.
Edita: Asociación para a defensa Ecolóxica de Galiza (ADEGA).

Coincidindo co Dia Mundial do Meio Ambiente –que Adega celebrou o 6 de Xuño cunha manifestación en Compostela baixo o lema *Pola paz e o Meio Ambiente*– sae a rúa este novo número de *Cerna* que inclue artigos sobre os encoros do Ulla, os depósitos na ría de Arousa, a contaminación en Laracha, a guerra nos Balcáns, o ecoloxismo e as eleccións municipais, a problemática dos incendios e a rota de Fraga da Reigada, entre outros. Información da acampada reivindicativa na Maríña en defensa da Serra do Xistral e entrevistas a Benito Boullosa, en representación da oposición á empacadora de Vilaboa e a Paloma Fernández da coordinadora que di non ao encoro no Úmnia.♦

Terra e Tempo

Revista cuadrienal de información análise e interpretación

Número 11. Maio e Agosto 99. Prezo 400 pta.
Edita: Unión do Povo Galego (UPG).

Adicado ao papel da Igrexa na Galiza inclue unha entrevista a Xosé Antón López Taboada e os artigos *O papel histórico da Igrexa medieval galega* (Anselmo López Carrera), *Breves consideracións sobre a Igrexa galega dos séculos XVI-XVIII* (Pegerto Saavedra), *Igrexa galega contemporánea 1940-1999* (Francisco Carvallo Calero), *A Igrexa en Galiza e a Igrexa galega na fin do milenio* (Victorino Pérez Prieto), *Mulleres e contodo cristián* (Pia Outeiriño e Nazaré Guerreiro), *A relixión como poder* (Marcial Gondar), *O patrimonio cultural propiedade da igrexa* (Cesáreo Sánchez), *O Xacobeo e a relixiosidade popular*. Poder mediático (Xosé A. Miguélez Díaz), *A muller na Igrexa* (Engracia Vidal Estévez) e *Da cristianidade ás cristianas* (Xosé Chao Rego).♦

(Ven da páxina anterior)

precioso no que admirar e practicar unha boa cantidade de técnica –así mesmo é isto o que o eleva á categoría de xénio da literatura universal. Pero se non fora porque soubo manter a sua personalidade por riba de todo, orgulloso de ser quem era, na mesma altura Roma, hoxe estariamos falando simplemente dun escritor hábil, que esa é a diferenza entre escribir o que un quere ou o que pensa que queren os demás que escribe, é dizer: o escritor-escritor frente ao bufón gracioso. Porque non cabe dúbida de que os seus temas eran atractivos toda vez que lle tocou vivir unha sociedade fundamentalmente inmoral e corrupta, o que favorecia os seus intereses. Pero non se va pensar que a caricatura agacha a melancolia ou a tenrura. Mesmo pode falar-se de certa moralización, sempre propia do xénero do que Marcial é máximo expoñente e nunca da tentativa de un autor que consideramos máis realista que filosófico.

Pero se falamos da sua riqueza estilística, tampouco podemos esquecer a amplísima variedade de temas, más ou menos trascendentales, que utiliza. Porque no xénio de Marcial semella que non hai fin para a sua capacidade de observación, comprensión e reproducción estética.

Teñamos, pois, esta tradución de Amable Veiga (que non puidero ver edita) dos *Epigramas* de Marcial, como unha de esas obras que non poden faltar na nosa biblioteca. Que a vida de todos os días tamén pode ser eterna, se a sabemos contar.♦

XOSÉ M. EIRÉ

A vida nun seminario dos sesenta

Título: Amigos sempre.
Autor: Alfonso Eiré.
Editorial: Espiral Maior.

Hay que sacar lo que se pueda fuera, nadie quiere, que dentro, algo se muera.
Mercedes Sosa

Un que viviu e padeceu, para ben ou para mal, a educación do seminario durante seis anos, non pudo resistir a tentación de facer un comentario ao fio da novela de Alfonso Eiré *Amigos Sempre*, que versa sobre a vida dunhas rapaces en institución tan peculiar.

A vida seminarística nos anos sesenta e primeiros dos setenta estaba baseada en tres pilares fundamentais: oración-estudio-deporte, guiados case sempre "manu militare". As duas primeiras partes da triada eran a base da educación relixiosa e formación humana dos futuros sacerdotes, a terceira, o deporte, servía de válvula de escape para as tensións acumuladas. Este era con peque-

Cavatina
Revista da Asociación Galega da Lírica Teresa Berganza

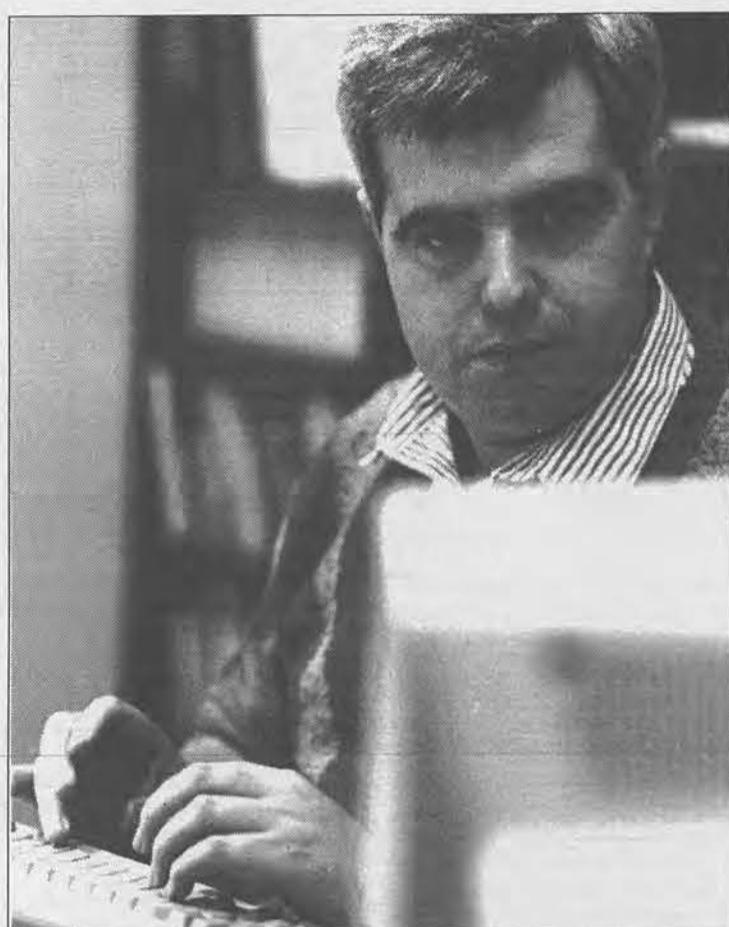
Número 3. Abril e Xuño 99. Gratuita.
Dirixe: Xosé Víctor Carou Fernández
Edita: A. Galega da Lírica Teresa Berganza.

A respeito do feito en Galiza, novidades discográficas das orquestas, intérpretes e compositores galegos. Cómpralo reseñar tamén a entrevista a

Teresa Berganza e informacións sobre o séptimo aniversario da orquestra sinfónica e o concerto de Bernard Haitink e András Schiff que pechan o 18 de Xuño a décima tempada do Auditorio de Galiza.♦

Leituras

Alfonso Eiré.

nos matices e festas adicionais o fundamento dunha vida enclausurada para rapaces que oscilaban entre os once e os dezoito anos de idade, más ou menos, nos estudos de bacherelato.

Existía, ademais, unha contradición fundamental: os cregos rellian nenos no seminario pensando en fornecer á Igrexa de futuras vocacións sacerdotais. Mentre que os pais, nunha gran maioría sen confesalo, deixábanos ir pensando en ofrecerlle unha educación da que poderían aproveitarse no futuro a nivel profesional como única saída á misérrima situación que daquela sofrián moitas familias. Coido que non digo nada novo e que é ben sabido por todos salvando as

casuísticas individuais, que tamén tiñan porque ser poucas.

O tremendo do caso é que no medio deste xogo perigoso vivíanse as vidas de miles de cregos atrapados entre os intereses duns e doutros e, lóxicamente, sen capacidade de decisión propia por razón da idade ou condicionamentos psicológicos. E sobre diste espíñento tema é do que versa a novela de Alfonso Eiré. Certamente una novela valente, polo que trata de afrontar dun xeito persoal, sí, pero tampouco eludir. Eu penso que o autor foi consciente desta situación e tratou de dar unha visión intelixente, por moito que se lle poden criticar algunas cousas. Pero para iso están

outros que poden dar a sua versión sobre a vida no seminario.

Un, individualmente, está bastante dacordo co exposto no libro e, más que unha venganza contra o sistema, pensa que foi unha necesidade do autor ben meditada e unha denuncia ante dita situación, tan inxusta que é merecedora da más sana rebeldía.

A mensaxe, o final, para un servidor é clara: non se pode sacar da casa ou desprendese de neños para enviálos a unha institución en aras dun suposto beneficio educacional que puden colleitar no futuro se é que realmente o hai nesas condicións. Esa forma de entender a vida foi poñer a miles de mozos entre a espada e a parede na súa época máis floreciente. Cousa da que se deron conta os curas máis lúcidos ainda arrastrados pola inercia da institución. Isto que estou a dizer aválano as continuas incorporacións e deserções que ano tras ano se daban nos seminarios daquela e o feito de que hoxe por hoxe estean valeiros polo fracaso estrepitoso de tan nefasto enfoque. Un xogo no que participamos todos e no que a parte máis feble (os seminaristas) sofreu o problema con maior virulencia.

Con todo compre lembrar que moitos cregos actuaron de auténticos pais putativos e que cada rapaz fai ao seminario, xa a costas, coa forma de ser que depende a sobrevivir na propia casa paterna na más terna infancia, con todas as interacciones

conta de discos

A viaxe musical de Fermín Muguruza

Título: Brigadistak Sound System.
Grupo: Fermín Muguruza.
Editor: Essan Ozeki.

Muguruza considerábase unha nación andante, política e musical, sempre disposta ao mitín revolucionario enriba das táboas. En *Brigadistak Sound System*, cal amigo que celebra o seu aniversario, rodéase de compañeiro da sua mesma escola. Todos, apaixonados do reggae, tamén gostan de falar de xustiza, de iniciativas revolucionarias, de defensa das lenguas do mundo... Manu Chao, *Inadaptats*, *Todos tus*

muertos

Título: Suda, suda, fabirol!!
Grupo: La orquestina del fabirol.
Editor: Sonifolk.

O fabirol é unha especie de fruta pasitoril, reconstruída polos músicos de *La*

orquestina del fabirol na súa teima por investigar e recoller o folclore aragonés. Este traballo foi gravado hai dez anos; a compañía Sonifolk considera que o seu contido está da actualidade de abondo para remasterizalo e apresentalo en CD. Se o que máis se coñece da música tradicional aragonesa, fóra dos seus límites, é a jota, *La orquestina del fabirol* só recolle unha entre as trece pezas do disco e, en troques, descubre ao ouvirte danzas salvaxes, valses, mazurcas, marchas fúnebres e tonadas gaiteiras. A orquestina está composta por Leonor Bolsa, Elena Requejo, José Prieto, Roberto Serrano, Eugenio Gracia e Angel Vergara e non acredita que a música aragonesa só teña un cor.♦

Leituras

interpersonais que despois se agudizan na adolescencia con maior violencia ou prácidez. Esta era parte da traxédia dalgúns. A outra, unha realidade contraditoria dun sistema autoritario e impositivo. Heranza do tardofranquismo que non soubo ou non quixo adaptarse as recomendacións do Concilio Vaticano II. Un agasallo máis de tan moura parte da historia recente.

De af o diferente final que teñen doux personaxes da novela. Un, o protagonista principal, que rebelde e apoiado polo pai, que cae na conta da situación, deixa o seminario dunha forma máis ou menos traumática e, o outro que, probabelmente pola mancanza do apoio no amigo e a enverga da sua situación, remata traxicadamente.

Por iso esta novela é realista, histórica, exportábel e ferente na memoria recente. Moitos de nos sofrimos a tortura psicolóxica do inferno, o latín imposto e machacamartelo. Cando non castigos físicos e todo iso non podía acabar ben. E coido que non se lle podería chamar educación e menos ainda relixiosa/cristián dun Deus que, supostamente, nos ama incondicionalmente.

Por todo o que ao remate só quedou a solidariedade da expresión "amigos sempre", que é o único que lle restaba a tanta penuria intelectual e afectiva. E por certo, antes que nos, sofreron os propios educadores dos seminarios pola sua dinámica esencial, marcándonos a todos dun xeito perenne para toda a existencia. Todo isto lembra a barbárie de lubas brancas que estivo instalada tanto tempo entre nós "educando nenos". Eses que hoxe, de adultos, quizais tomen parte na decisión de bombardear os Balcás para seguir perpetuándoa en nome dunha suposta xustiza da que nunca foron concientes nen coñecedores. E a seguir así perpetuando a putrefacta roda da historia que por moita tecnoloxía que se queira, pouco avanzou desde a Idade de Pedra.

Segundo co tema, despois deste desafogo, un só recorda a película española "Arriba Azaña" (1.978?) de parecidas características á da novela comentada, onde se narran similares peripécias co engadido dun posible tránsito dun seminario preconciliar a outro máis acordes tempos que corrían naqueles anos.

Novela necesaria, pois, para a imprescindible terapia colectiva de milleiros de seminaristas de várias xeneracións. E senón a cair no esquezo da desmemoria.

Por certo. Que pasou nos coléxios de monxes? Igual algúna escritora nolo podería relatar. Mais, quizais, as mulleres son más dadas a dixerir as dificultades e as experiencias da vida doutros xeitos diferentes á confrontación. Por exemplo a integración ou a convivencia.♦

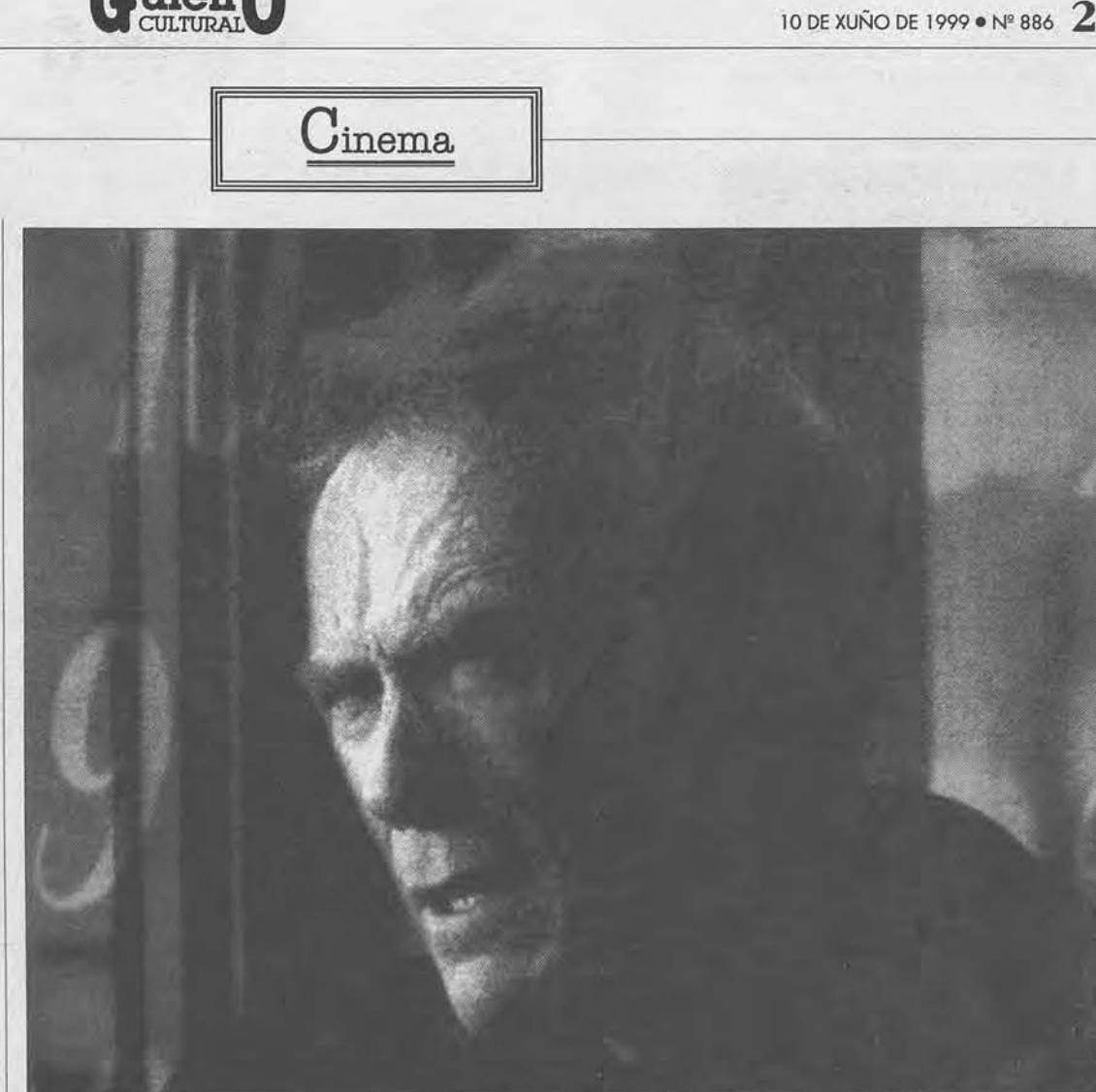
A. VÁZQUEZ TIERRA

Eastwood, o noso heroi

Título: Execución inminente.**Director:** Clint Eastwood.**Actores:** Clint Eastwood, James Woods, Isaiah Washington, Denis Leary e Diane Venora.

Se hai un personaxe que caracterizará o século XX, este será sen dúbida o de Bogart. Non é o único arquetipo humano que criou a arte dos últimos cien anos, e se cadra nun sequer se pode dicir que seña o más rico e o de maior altura, pero sen dúbida é o más célebre. O anti-heroi, individualista e non comprometido, actuante nunha sociedade capitalista corrupta, pero que ao final acaba deixando ver os seus principios, non naceu co actor norteamericano, pero o poder do cinema fai que nos refiramos a el con este nome. O bogartismo existiu antes na literatura policial, por exemplo en Hammett e outros, pero tamén se deu, décadas despois, de maneira semellante, na banda deseñada con Corto Maltés.

Os seus criadores eran persoas de esquerdas que aproveitaron os seus personaxes para facer crítica social, fuxindo do sermón e conectando co público através de seres desencantados e con defectos ben humanos, normalmente doux: o de perderse por unhas saídas ou por unha botella. Non hai que pesquisar moito para recoñecer aos intelectuais europeos de esquerda, emigrados ou exiliados nos Estados Unidos, tras as baminelas destas criacións. De especial éxito nos anos trinta, á par da crise do sistema, o bogartismo segue tendo relevancia neste final de centuria. Nengun outro modelo resiste mellor o paso do tempo e a caída do muro, quizás porque hai máis de setenta anos que os norteamericanos sabian xa moi ben o que era o anti-comunismo nunha sociedade ultraindividualista e moi direitizada. Eles xa se tiveron que enfrentar

Clint Eastwood.

tar daquela aos males que asolan ao mundo global de hoxe.

Esta introdución sérvenos para explicar en boa medida o que hai detrás do personaxe que interpreta Clint Eastwood no seu último filme *Execución inminente*. O protagonista é un investigador. Aos efectos tanto ten que seña xornalista, como é o caso, que detective. Eastwood é un mal marido, un mal pai e un exalcohólico coñecido, botou a perder a sua carreira como grande reportero por culpa dos seus maos pasos (ou quizás por unha reportaxe inconveniente?), pero segue a ser o elemento máis lúcido da redacción do xornal no que traballa. A sua oportunidade para facer algo importante (unha entrevista cun negro que está no corredor da morte) converte no salvador dun home inocente e nunha mostra das limitacións do compromiso cos desfavorecidos ("onde estivo vostede todos estes anos?", clama na cena máis emotiva da película a muller do que vai ser executado).

O personaxe de Eastwood é a conciencia lúcida dunha sociedade desigual, o que desperta da pasividade a outros (excelentes os diálogos con James Woods, o director do xornal) e o

que describe, con hábiles trazos sobre a pena de morte, o perfil dunha comunidade na que callou o fascismo (aparece na memoria *A manda humana*, con Marlon Brando e Robert Redford). Baixo as roupaxes da civilización que se cre superadora de todas as ditaduras anteriores, abrolla a execución dun preso con delectación e publicidade.

Lamentavelmente, a última

parte da fita, seña por imposición da produtora ou por próprio desexo de Eastwood de non alonxarse do público que só celebra o cinema como evasión, incurre nos tópicos ao uso: desde a persecución de automóbeis até o final con Papá Noel.

A maiores, o espectador pode disfrutar dalgúnha reflexión sobre o xornalismo actual ("voste de sabe o que é o xornalismo de interese humano?", pergunta Eastwood a unha señora. "Non teño nen idea", responde esta. "Pois eu tampouco", conclue o xornalista). O público máis atento comprenderá ademais como se moven as entretas da redacción dun diario. A eficacia tanto do guión, como da dirección (en mans do propio Eastwood) e dos personaxes secundarios, permite que os contidos cheguen ao espectador nídos e creíbeis, algo que se pode dizer de moi poucas películas.♦

M. VEIGA

1º CATÁLOGO ESPECIALIZADO ■ EM PRIMEIRAS ■ EDIÇÕES DA ■ LITERATURA GALEGA ■ FEITO ■ NA ■ GALIZA ■ POR LIVRARIA A CENTÚRIA LIVRO ANTIGO E DE OCASIÓN

Solicitude gratuita a: Livraria Centúria
Rua Lepanto 10, baixo ♦ 32.005 Ourense
Tlf. 988 239 587 ♦ Fax. 988 255 374

ALTERNATIVA PROFESIONAL EN GALICIA

♦ Cursos intensivos de Verán ♦

- Deseño en 3D Studio Max-Infografía (6 prazas)
- Cámara e Iluminación (7 prazas)
- Cámara -E.N.G.- (6 prazas)
- Video Digital
- Ilustración
- Deseño e Aplicacións Multimedia
- Deseño de Interiores
- Animación Profesional en 3D Studio Max (infografía)
- Montaxe de ordenadores e iniciación a Windows 98

O RAIÓ VERDE

CENTRO DE FORMACIÓN DE NOVAS TECNOLOGÍAS

Pérez Constanti 5, Baixo.

15.702 Santiago de Compostela. Tlf. 981 577 797

Data de comezo:
7 de Xullo.Horario da oficina:
de 10 a 13,30 h.

A NOSA TERRA
PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Mais de 2000 susciantes
Habita Galiza

Apartado Postal 1371-36202
Vigo-Galiza
Fax (34-986-223101)
Telfo: (34-986-222405)

correo electrónico:
antpc@arakos.es

Carlos Almuña

Xosé Carballo

«A nación urbanística é o principal reto dos concellos»

A NOSA TERRA
PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Infor
Subscrever
Habita Galiza
Cultura

Apartado Postal 1371-36202
Vigo-Galiza
Fax (34-986-223101)
Telfo: (34-986-222405)

correo electrónico:
antpc@arakos.es

Colección Animais Domésticos

Colección Historia Universal
20 volumes

Enredar con *anosaterra.com*

A Nosa Terra verte os seus contidos na internet desde 1994

• P. BERGANTÍNOS

Moitos seguro que xa a coñecen. Trátase da edición electrónica de *A Nosa Terra*. Consultala é ben sinxelo. Entrar a navegar en internet é achegarse ao enderezo anosaterra.com para atopar de inmediato os contidos más importantes da semana, a historia do xornal, novidades editoriais e o humor de Pepe Carreiro e Xosé Lois.

Cando a equipa de redacción de ANT pecha o número semanal peneira aqueles titulares, que pola sua importancia, deben ser reñados na portada. Son precisamente esas informacions, entrevistas, reportaxes e artigos de opinión, os contidos que, enlazados coas posibilidades que ofrece o novo meio, o lector pode consultar na rede todas as semanas. A páxina, actualizada cada Venres, inclue tamén os temas tratados na contraportada do xornal impreso, na primeira páxina do Guieiro, as informacions breves das seccións de Galiza, economía, sociedade, península e mundo e as viñetas humorísticas de Xosé Lois e Pepe Carreiro.

ba a funcionar. «A distribución facíase por correo electrónico. Incluise un resumo dos contidos do semanario con algunas das informacions –explica. Lembro que temas como o do fletán, por exemplo, foran moi demandados». Neses primeiros tempos, *A Nosa Terra* converteuse no primeiro meio galego na rede.

Con posterioridade a empresa decidiu darlle continuidade cunha edición en probas. Para apresentala utilizábase a propia portada do xornal e nun primeiro momento apostouse por incluir unha importante mostra de ilustracións, algo ao que co tempo foise renunciando en favor dos contidos informativos e de facilitar o acceso.

Desde entón moitas persoas puxeronse en contacto co xornal para apontar melloras na sua apresentación. Para a última reforma, ANT asumió a maqueta proposta e enviada por Roberto Abalde, un intelectual galego emigrado en Arxentina. Esta aposta coincide no tempo coa asunción dun domínio próprio o .com que significa comercial. Existen outros como .org (organización), .net (rede) ou .gov (gubernamental). España identifícase con .es e existe o proxecto de crear un domínio galego. As propostas son son .ga –que xa está asumido por Gana–, .gx e .gl.

A acollida na emigración

Os centros galegos no exterior danlle utilidade á paxina web de ANT dediferentes formas. En Xenebra, por exemplo, inclúen os seus contidos na emisora Galiza Hoxe. Pero se cadra a maior ventaxa e poder acceder á información pouco despois do peche da edición sen estar a expensas de Correos. Os subscriptores máis impacientes xa a están a consultar semanalmente namentras esperan a chegada do medio impreso. ♦

Os séculos da lúa

Xosé Carlos Caneiro

Os séculos da lúa

ESPIRAL MAIOR
EDICIONES

TABLA DAS LETRAS

FICCIÓN

1. NO VENTRE DO SILENCIO
Xosé L. Méndez Ferrín. Xerais
2. OS SÉCULOS DA LUA
X. Carlos Caneiro. Espiral Maior
3. O LAPIS DO CARPINTERO
Manuel Rivas. Xerais
4. MORNING STAR
Xosé Miranda. Xerais

NON FICCIÓN

5. O HOME DE PAU
Neira Vilas. Xerais
2. CANTOS COPLAS E ROMANCES DE CEGO
Mini e Mero. Ophiusa
3. PRISCILIANO
Xosé Chao Rego. A Nosa Terra
4. HISTORIA DA LITERATURA GALEGA
Dores Saavedra. Galaxia
5. TOXOS E FLORES
Manuel Rivas. Xerais

Librarias consultadas:

Cartabón (Vigo). Couceiro (A Coruña). Índice (Ferrol). Michelena (Pontevedra). Pedreira (Santiago). Souto (Lugo). Torga (Ourense).

Alfonso Álvarez Cáccamo

**'A poesía require autenticidade,
o poeta non pode finxir'**

• CARME VIDAL

CONTRA A REPETIDA FRASE DE FERNANDO PESSOA QUE RETRATA AO POETA COMO UN FINXIDOR, ALFONSO ÁLVAREZ CÁCCAMO DESCUBRE EN *NA FLOR DO VENTO* (ESPIRAL MAIOR) A SUA ESCRITA MÁS SINCERA. COÑECIDO COMO NARRADOR, VEN DE PUBLICAR O SEU PRIMEIRO POEMARIO, UNHA OBRA QUE MADUROU DURANTE QUINCE ANOS E NA QUE RECREA A SUA INFÂNCIA. NA BEIRA QUEDA O HUMOR ACEDO CO QUE PENEIRA RELATOS E NOVELAS, A POESÍA DE ALFONSO ÁLVAREZ CÁCCAMO NACE DOS SENTIMENTOS E A MELANCOLIA.

A sua traxectoria é a inversa da meirande parte de escritores da sua xeración que comezaron na poesía e logo pasaron á narrativa.

Non exactamente, este libro ten quince anos de elaboración, se non antes, comecei a escribilo paralelamente aos meus principios na narrativa. O que acontece é que fun autocriticó e non me atrevía a publicalo, nalgúnha ocasión mesmo rompiñ todo o escrito. Só agora fun quien de vencer o pudor para espír os sentimento publicamente. É certo, sen embargo, que moitos dos poetas da miña xeración escrebieron narrativa pasado o tempo pero foi unha época de explosión da leitura, tamén nos centros de ensino, e hai que ter en conta o interese de achegarse a un público máis amplio e, ás veces, tamén as razóns económicas.

A sua é unha narrativa na que agroma o humor que na poesía desaparece.

Podo ter un talante humorístico pero o feito de elaborar unha narrativa irónica non deixa de ser un sistema de defensa. É humor pero crítico, recorro a el como autoprotección pero nas misías personaxes subxace tamén a traxédia, son xente que sofre. A miña face auténtica está en *Na flor do vento*. A poesía desnuda os sentimento e fainos públicos, non é cousa para bromas. Libero o meu humor na fala e na narrativa e colaborando en revistas pero non entendo a poesía sen sinceridade.

Castelao cultivou o humor pero semella ser unha semente que non prende moiado nas nosas letras.

Celestino Fernández de la Vega dicía que o humor ten dous límites, o grotesco, e comeza a ser pura comédia, e o contrario que é o tráxico. Castelao non fixo rir a ninguén, o seu é un humor triste e eu continuo esa liña. Non me gustaría que unha novela miña fixera botar gargalladas, imprimo sempre certa acedume tamén porque este país non ten moita gracia. Non sei até que punto podemos rir mentras esteamos presididos por un señor que participou nun rexime fascista.

Por que recría o tempo da infânci no seu poemario?

Tiven a sorte de que esa época fora de grande felicidade. Son por iso un privilexiado, fun querido vivir na zona idílica que dala eran as Travesas de Vigo nunha etapa que marca profun-

damente. Houbo tamén cousas trágicas e días que significaron un cambio súbito, golpes imborrables que me deron moiado que cavilar. Recriome naquelas situacións como maneira tamén de revivirlas e con moita melancolia.

Fala de sentimento pero por veces tamén relata episodios concretos que semellan vividos. Por exemplo, un paseo cando cativo en coche.

Meu pai tiña unha furgoneta vella que fixera a campaña do exército inglés que compartia con Viñas Cortegoso, con quem tiña a editorial Monterrei e a librería. Lembro cando íamos de cando en vez aos Domingos a dar unha pequena volta e os cativos barullabamos dentro do auto.

Tanto peso ten a memoria persoal na obra?

É unha memoria persoal pero que pode ser compartida porque ás veces os sentimento son parelllos, a evocación da infânci pode ser comun. Pode ser que non se entenda a letra pero si a música que subxace. Era un tempo de desaparición da presa, de transcorrer lento da vida e é normal que por iso produza melancolia, é unha mágoa que a vida transcorra con tanta velocidade. O único polo que cambiaría o tempo é por poder recuperar á xente morta, ainda que só fose por un dia.

Son eses dous rexistros que contrastan, a felicidade da infânci e o sofrimento pola perda dos seres queridos sobre a que poetiza na última parte do libro.

Porque dalgunha maneira os dous sentimento están unidos, a vivencia de días felices e a saudade polos que morreron. A algúns non chegou a coñecelos como o meu avó, fusilado en Tui no 1936, a quem quisen facer unha homenaxe. Simboliza, en certa medida, a represión que sofríu a miña familia, Bóveda entre eles. Foi unha familia comprometida, valente, e non vacilaron en defender as suas ideas.

Nesa recuperación da memoria inaugurarase en Tui o próximo dia 27 o monumento en homenaxe aos que foron represaliados como o seu avó.

Foi unha masacre, no Monte Aloia mataron moitas más de cen persoas. Lembrar todo aquilo é un direito e un deber. Emárcase tamén nesa liña o poemario que o meu irmán Xosé María acaba de publicar, *Os cadernos da ira*. Ese

traballo estase facendo agora entre os historiadores pero é bon que tamén os poetas participen. Non é só lícito dentro da poesía senón que consigue impactar sen sacrificar a calidade literaria.

Ás veces cuestionase a actualidade dun xénero literario como o poético. Para que ler e escriber poesía?

Considero que a poesía é necesaria porque hai que cultivar o espíritu. A min gratificame, faíme pensar e engraxa os sentimento. Constitue tamén un reciclado intelectual. Como autor a poesía é un exercicio de liberación, desfágome da sefardade, da melancolia que é o estado no que adoitó escreber. Non escribo para comunicar, na narrativa si quero contar historias e góstame que a xente o lea chegando mesmo a aceptar unha certa dose de vanidade. Na poesía resistinme até agora a publicar ainda que estea xa a preparar un novo libro arredor do tempo no que estudei en Compostela, unha época da que queda con claridade o fusilamento de Baena, que era compañei-

P. BERGANTINOS

ro, a sensación de deshortamento e tamén momentos de grande felicidade. Estamos feitos a machada, con golpes unhas veces fermosas e outras de extrema dureza. A poesía ten que supurar sinceridade, non se pode finxir, nō-

tase en seguida. Cando só existe o preciosismo o poema non conecta, non transmite sentimento. Un ordenador podería compor marabillas pero faltaríalle esa emoción que bate cando se le un bo poema. ♦

narrativa

Por tras dos meus ollos

Nacho Taibo

medusa
gotelo blanco

Nacho Taibo

Por tras dos meus ollos

FINALISTA
PREMIO EIXO ATLÁNTICO
1998

A novela do noso pasado:
unha pescuda util
a través da memoria
dunha decadencia.

gotelo blanco

Os folclores ás portas do século XXI

por X. MARTÍNEZ BRAVO

Propone nesta páxina dar unha volta para coñecer o estado dos folclores do mundo e os puntos de encontro coas novas tecnoloxías musicais. Está lonxe o hip hop dos cánticos populares africanos? Un paseo que, a través da edición discográfica, afonda na entrada das músicas do mundo no circuito comercial. Por esta vez, preséndese do folclore do país, para afondar nos máis lonxanos.

■ ÁFRICA. Podemos atopar, no que son as ediciones discográficas adicadas ó continente africano, dentro dun primeiro grupo tradicionalista, desde o purismo das gravacións de campo, más preocupadas do aspecto documental e etnolóxico que do musical, ata xente coma Oumou Songare ou Cheik Lô, que deixan entrever na súa música elementos provintes doutras músicas coma o soul ou a música latina e o reggae. Como punto aparte, no Norte do continente atopamos o Rai: O cerne deste estilo estivo sempre ligado ao rexeitamento do establecido e a súa capacidade de admitir todo tipo de cruzamento con outras manifestacións musicais. Coa utilización de elementos foráneos –funk, reggae– engadían cor a esta mostra da rebeldía musical, que era maioritaria na xuventude arxelina antes de que o integrismo a condeara a morte e tivera que “emigrar” os bairros árabes de Francia –tanto a música coma os músicos-. Alí perviven, a cambio de se occidentalizar, baixo o agorio das discográficas francesas.

Habrá que referirse a un segundo grupo. A música africana tardou pouco en ser “infectada” polas anovacións tecnolóxicas: por un lado, os músicos africanos dos anos oitenta –baixo control de produtores franceses– tentaron de aproveitar os avances da técnica para mudar o aspecto formal da súa obra, coma o caso de Salif Keita, Mory Kante ou, arestora, Youssou N'Dour ou Baaba Maal.

Manu Chao.

Bob Dylan.

■ NORTEAMÉRICA. Se algo teñen ben claro os músicos norteamericanos, pertenzan ao estilo musical que sexa, é de onde vénen. En parte iso é debido ao traballo de folcloristas coma Alan Lomax, que se adicou a buscar, non só no seu país, as músicas tradicionais más puras e fortes para poñelas a disposición de todo quen as queira gozar e estudiar.

Os norteamericanos mesturán, con toda naturalidade, as novas tendencias e linguaxes musicais con elementos derivados do seu folclore. Moitos sinalan que o que Beck fai é unha versión posmoderna do folk, que alguns grupos de Hip-Hop recuperan o espírito do Jazz, ou que o techno de Detroit crea un ambiente místico, propio do gospel. Cada novo estilo nos USA nace dun desenvolvemento natural doutro, ou da unión doutros precedentes. A liña entre o blues e o rock 'n' roll e praticamente recta, da mesma forma que a que existe entre o gospel, o soul e os estilos actuais de música negra. Deste xeito, podemos dicir que o que fan Prince, Whitney Houston, Beck ou Springsteen son formas evolucionadas do seu próprio folclore, porque asumiron algunas influencias alleas como súas e evolucionaron a partires de si mesmos. Pola contra, cando un grupo galego mete un baixo eléctrico funk e

unha batería de rock ou jazz non evoluciona interiormente, senón que se adapta a alleo. Quizais un camiño interesante a seguir sexa o das Leilía, que acompañan o seu actuar como pandoreteiras coa inserción de instrumentos tradicionais (teclado aparte) que non estaban nos temas, orixinalmente.

■ AMÉRICA DO SUL. Como sempre, temos o balance entre a tradición pura e a mestura con formas propias do pop, facilmente asimilábeis polo consumidor medio. Entre as primeiras sinalaremos os discos auspiciados por selos como Luaca Bop (propriedade de David Byrne) e o renacemento dos clásicos en Cuba, mentres que en Arxentina, México e, sobre de todo, Brasil, se está a crear unha música que só cabe adxetivar de mestiza, como as súas xentes. Quizais un artista coma Carlinhos Brown –en menor medida, Marisa Monte– sexa dos únicos que teñen fundido con xeito as músicas modernas e o sentir tradicional, sen se quedar no simple pop con vernizado folclórico.

Cabe destacar tamén a Manu Chao, que dende o último disco de Mano Negra, *Casa Babylon*, e o seu debut en solitario, *Clandestino*, ven de verter na súa música o que veu e aprendeu nunha viaxe en tren polo cono surco seu grupo: mestizaxe folc., sentido e emocionante.

■ EUROPA. Falaremos en primeiro lugar de Goran Bregovic, cofecido por seres o responsable das bandas sonoras nas películas de Emir Kusturica. Posuidor dun pasado rock, Bregovic destaca por ter unha mirada sen prejuicios á hora de fundir elementos do folclore balcánico sen seguir ó pé da letra os seus esquemas clásicos, tentando de inzar, cunha forza nova, unha música ancestral. De forma similar actúan os fineses Hedningarna, que tamén eluden a simple repetición dos esquemas, mediante a inserción de códigos externos, como a través dunha evolución dentro da súa propia tradición. Actúan de xeito similar a como fixeron

John Coltrane ou Ornette Coleman coa música que recibiran de Duke Ellington ou Louis Armstrong, facendo que evolucione formalmente, pero mantendo un mesmo espírito, percurriendo que as normas e estruturas nunca estaban nos temas, orixinalmente.

Na Europa mediterránea compre salientar os restos de folclore piamontés nos discos de Paolo Conte, a forma de filtrar e estilizar o folclore portugués de *Madrdeus* ou o intento de certos músicos españoles –Pedro Reyes, Paniagua– de recuperar músicas presentes na península no tempo dos árabes e os xudeos.

Outro punto de inflexión sería a obra do músico francés Pascal Comelade, un home que no ten problema ningún en tocar con instrumentos de xoguetes un combinado absolutamente natural de folclores mediterráneos, jazz, pop e vanguardia, devolvendo ó folclore o seu sentido de diversión e nostálxia. Comelade, músico emocionante e humanista, ama as tradicións e por iso fainas súas.

■ ILLAS BRITÁNICAS. Para comenzar, podemos dicir que o folk inglés dos anos sesenta –Fairport Convention, Incredible String Band, Nick Drake– fundiu de forma definitiva co pop, e é asumido por todo tipo de grupos británicos. Na mestura electrónica con aires celtas, cómpre destacar ao grupo escocés Mouth Music, coa fermosa voz de Talitha MacKenzie. Destaca tamén o grupo Afro Celt Sound System, que fusionan os ritmos africanos e a música celta, cun forte apoyo de música de baile electrónica, todo moi fresco e natural, coma acontecia, sen tanta máquina e con más presencia Reggae, no-hoxe moi esquecido espléndido disco de Matto Congrio.

No bando puramente celta, o que se observa é un simple “revival” das formas más aceptables para o consumo masivo –á música celta presúponselle por parte do público unha certa decencia e autenticidade–, potenciando

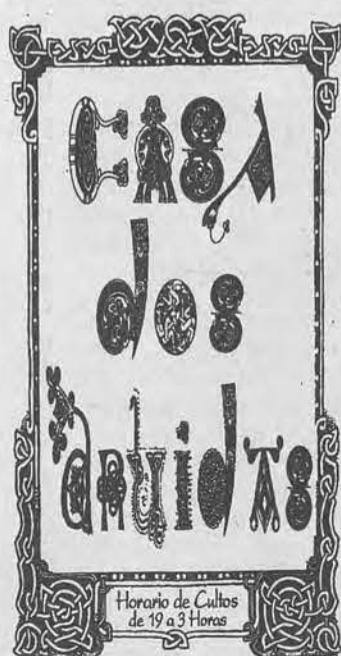
de forma brutal dúas vertentes: a de música “bonita e de raíz” (cun achegamento moi perigoso á New Age) perfecta para que “yuppies” concienciados e exhippies se relaxen, e a de música de troula e baile para que gocen os xóvenes “celtas” orgullosos de selo. Cousas, ambas, moi respetables en si mesmas, pero inútiles se significan caer no formulismo e no virtuosismo masturbatorio, aparte de que a súa importancia no desenvolvemento da música celta é a mesma que pode ter para o do rock o último disco dos Rolling Stones: nengunha.

■ ASIA. Aparte das típicas coleccións de cantos budistas e de ragas hindues publicadas por selos de *world music*, o más importante que pasa, agora mesmo, na música oriental está conectado coa música de baile. Primeiro foi o recoñecemento internacional do recentemente falecido Nusrat Fateh Ali Khan, alabado por figuras do pop coma Peter Gabriel, colaborador ocasional do cantante de *Pearl Jam* e ídolo de toda unha xeración de novos músicos hindo-paquistaneses adicados á música electrónica: o chamado “new asian underground” que se refire ao son que desenvolven os fillos de inmigrantes asiáticos asentados en Londres, mestura libre e moi elaborada de raíces musicais e novas tendencias (Jungle, Trip-Hop) que chegou ás listas de ventas a través de grupos coma *Asian Dub Foundation* e artistas-promotores coma Talvin Singh. De forma paralela crecía a fama das “rave parties” ou festas de música electrónica, que se celebraban nas praias da rexión hindú de Goa –nome que recolleu o estilo musical– e que chegaban a convocar a milloiros de persoas.

Salif Keita.

■ TECHNO E HIP-HOP, NOVOS FOLCLORES: Existen unha serie de correntes na crítica musical que ven nos artistas de Hip-Hop –non os que saen na TV– o equivalente nos anos noventa aos cantantes reivindicativos do folk, coma Woody Guthrie, Pete Seeger ou o primeiro Dylan. En común, a continua acusación contra os poderes sociais e a sua estrutura musical –máis violenta en si que unha guitarra acústica– na que prima a letra. Por outra banda, fálase tamén da música electrónica coma o folclore das fábricas e as cidades: de apariencia fría, mecánica, matemática, sintética, sen distinción de razas, anónima.♦

Acuña - Vilalba do Morrazo

P. BERGANTINOS

Directora de Sarabela Teatro Ánxel Cuña Bóveda

‘O teatro galego pódese exportar con toda dignidade’

• CARMEN VIDAL

SARABELA É UN SATURNO CON MOITOS ANEIS. UN ABANO QUE SE ABRE E VENTEA TEATRO EN TRES DIMENSIÓNS. ACTUA SOBRE A ESCENA, OS SEUS MEMBROS IMPARTEN CURSOS DE FORMACIÓN E PROGRAMAS DE ANIMACIÓN EN DISTINTOS SECTORES SOCIAIS. A COMPAÑÍA TEATRAL CON BASE EN OURENSE ESTÁ A REPRESENTAR A SUA NOVA

En *O soño de Caín* fan unha revisión do mito que recolle o primeiro crime da historia. Ese arranque sérvelle a Sarabela para construir unha obra contemporánea na que indagan sobre a guerra e o ódio. A tensión sobre a escena e desprégase no auditório cando o soño bate coa realidade. “Pretendiamos explorar as razóns que levan á incomprendición, á falta de entendimento, á violencia” afirma Ánxel Cuña, sen que por iso a obra se convierta só nun exercicio de reflexión. Ben ao contrario, a directora entende que o teatro pode levar a pensar pero é, en todo caso, “unha porta diferente, ten a vitalidade da inmediatez e a forza de sentir o alento dos actores. É un acto vivo, único e irrepetíbel”. O ánimo que Cuña Bóveda verque ao falar do teatro é o mesmo que leva impregnando desde hai case vinte anos ao fronte de Sarabela. “O aburrimiento é o inimigo principal do teatro. Somos unha equipa sólida de criadores con niveis de co-

municación moi grandes e iso facilita a harmonización de todos os elementos. Esa síntese vai encamionada non só a entreter senón a que cada espectador poda criar e reconstruir moitas das cousas que se lle presentan na escena” comenta a directora para quen, ademais, as compañías teñen que lograr emocionar e facer estremecer ao público.

Ánxel Cuña Bóveda ten reflexionado abondo arredor do teatro, imparte aulas, dirixe obras, escribe textos e prepara dramaturxias. Non ten presa; podería estar a falar horas, como só se pode facer con algo co que a implicación é forte, mantendo até a fin un ánimo que contaría nos que con ela traballan. Sorri cando recoñece a particular terminoloxía que emprega en cada nova obra. “Falo de función de comadrona, cando remato digo que estamos de parto e comparo cada proxecto cunha comida que custa moito elaborar e logo remátase moi rá-

PRODUCCIÓN *O soño de Cain*, UNHA MIRADA CONTEMPORÁNEA QUE RECREA O PRIMEIRO CRIME. A HISTÓRIA DE SARABELA PERCORRE OS VINTE ÚLTIMOS ANOS DA ESCENA GALEGA E A SUA DIRECTORA ÁNXELES CUÑA BOVEDA É UNHA DAS VOCES MÁIS INFORMADAS DO NOSO TEATRO QUE ELA ENTENDE COMO “UN BEN NECESARIO”.

pidio. As obras son coma criaturas, *A esmorga* era un neno, *Tics*, unha nena, e o *Caín* son xemelgos”. As metáforas ensaiadas no proceso de creación responden ao que ela entende coma a “mirada diferente” que as mulleres imprimen na dirección teatral, optando pola “disciplina de orquestra fronte á militar”. Nesa mirada encontra tamén Ánxel Cuña unha maneira de darlle a volta á historia porque “semper houbo máis homes escribendo e dirixindo e iso marcou o teatro. As actrices traballaban menos e os papeis movianse na tripolaridade de puta-santa-nai, o teatro está ateigado destas personaxes. As directoras levamos á escena o mundo simbólico das mulleres”.

Vinte anos de historia

O vocabulario que Ánxel Cuña emprega para falar de teatro elude os termos neutros, deixa a descripción para mergullarse nunha semántica sensitiva que

acompaña cunha entoación coa que comunica a sua afectividade. Nesa maneira de expresarse Sarabela non podía ser senón “unha queréncia, un proceso e un proxecto, un conxunto de obxectivos compartidos por unha equipa de criadores dos que boa parte maduramos xuntos e tamén unha aventura consolidada”. Dezenas no teatro amador e case outro tanto no profesional fan da compañía ourensá unha das de máis longa vida dos nosos escenarios. Co tempo, os membros fórsonse especializando nos distintos traballo atá organizarse coma unha “equipa de equipas”, iniciando tamén un grupo adicado á creación de textos dramáticos para que poideran, ao ver da directora, “dicer pensando en nós mesmos e nos nosos espectadores”. Na sua traxectoria desponta de xeito especial a posta en escena de *A esmorga*, a novela de Blanco Amor para a que eles mesmos prepararon a dramaturxia. “Foi case un feito sociolóxico,

en Lugo representamos diante de 800 espectadores, no Rosalía de Castro na Coruña houbo máis de 500 e en Ourense programouse durante máis de quince días coa sala chea” sinala gabanciosa a directora para quen o tratamento dos clásicos pasa “pola actualización para achegálos aos espectadores de hoxe; temos que recuperar a nosa heranza cultural pero empregando os códigos actuais, vivimos nunha explosión da imaxe que imprime ritmos distintos e o teatro non pode quedar á marxe”.

Para Ánxel Cuña, o teatro que se está a facer no país “pódese exportar con toda dignidade; as representacións fóra están sendo moi ben acollidas - *Tics* acadou cinco premios no recente festival de teatro de Xixón- e iso é importante porque significa que existe. Tamén é fundamental que as institucións exiban os traballos propios nos eventos que organizan e non só expoñan o que se fai fóra. Deben comprometerse co que están producindo as compañías de aquí”. Defende por iso a normalidade e necesidade de subvención pública para o teatro, “en todos os países se contempla a sua potenciación como un ben, non só artístico senón cultural e social, como un servizo á comunidade. Os subsidios ás producións das compañías na Galiza son ínfimos, dos catrocentos millóns de presupuesto máis da metade van para o Centro Dramático Galego. A Xunta ten que saber se quiere un teatro de escaparate ou con incidencia social”. E cando fala de ben social e cultural bota man tamén do trabalho que Sarabela está a desenvolver en Ourense, artellando desde hai oito anos o teatro universitario, desenvolvendo campañas de iniciación á leitura nas bibliotecas, impartindo cursos de formación a mestres, traballando na dinamización do cárcere, bairros, e distintos sectores sociais desde os cegos até grupos da terceira idade que organizan para que relateen os seus contos aos más cativos. Este saturno que é Sarabela exténdese por toda a cidade e mesmo nos chaman doutros concellos da provincia. “Estamos criando modelos. O balance axudas-resultados é moi positivo, apoiar o teatro é rendible socialmente” conclue a directora.

Reclama compromiso tamén á hora de criar un público para o teatro. Coida Ánxel Cuña que “cando alguén vai ao cinema e se aburre coa película, volve igual, ao teatro non se lle perdoa que unha obra non guste”. Recofrece por iso a responsabilidade que lle toca ás compañías pero esixe asimesmo unha maior implicación das entidades públicas. Por exemplo, na promoción por parte dos programadores e, en especial, das distintas administracións. As compañías galegas seguen a ter que ir de pegada para anunciar as suas obras, diante do desprezzo publicitario que se emprega cada vez que se programa unha obra de fóra. “Esiximos igualdade no tratamento, só a partir dese momento poderemos saber se o público non responde” defende Ánxel Cuña. ♦

A Mesa inicia a oferta de campamentos en galego

O primeiro será en Allariz coa colaboración da empresa Turnatur

• P.B.

Moita rapazada aproveita as datas do verán para irse de acampada. O problema é que as actividades de tempo libre deseñadas pola Xunta realizan maioritariamente en español. Para este ano a Mesa ofrece unha alternativa. Campamentos de verán e excursións de inverno con programas que se desenvolven en galego e que fomentan o uso do noso idioma como lingua de relación entre os participantes. A primeira cita en Allariz, á escoller entre os meses de Xullo e Agosto.

"Moitas persoas fannos chegar ano tras ano, sobre todo por estas datas, a súa preocupación polo feito de que a maioria das actividades de tempo libre organizadas pola Xunta e polos concellos, se realicen en español –explica Concha Costa, presidenta da Mesa pola Normalización Lingüística. É por iso que á par das protestas que fixemos diante da Consellería, levabamos un tempo dándolle voltas a idea de establecer contacto con empresas do sector e comezar a facer unha oferta en galego".

Para a primeira das actividades, que se vai desenvolver en Allariz, a Mesa puxose en contacto con Turnatur "unha empresa entusiasta da lingua que vai ser a encargada de organizar un campamento de verán no que, ademais dunha boa oferta de actividades –explica Costas– os moni-

Pode inscreberse a mocidade de 8 a 17 anos, e o aloxamento será na Granxa-Escola e Aula de Natureza de Allariz. A.N.T.

tores fagan uso normal do galego e tenten criar un ambiente favorável a que a nosa sexa a lingua de relación do grupo". Pode inscreberse a mocidade de 8 a 17 anos, e o aloxamento será na Granxa-Escola e Aula de Natureza que hai na vila.

Adolfo Fernández, director do primeiro campamento sinala que "este espazo permitiríalle aos novos acceder ao coñecimento do medio rural, participar dos seus más elementais traballois agrícolas e coñecer aspectos

da sua cultura, historia e etnografía". As instalacións están situadas a 800 metros dunha das praias fluviais do río Arnoia e a 3 quilómetros do casco histórico de Allariz. A residéncia dispón de horta, animais, aulas, biblioteca, campos de petanca, xogos, cociña e comedor escolar, auga quente, cuartos dobles e colectivos con baño, lavandería e servizos de limpeza. Tamén haberá sendeirismo, pirágüas, bicicletas de montaña, híspica, visitas aos museus etnográficos, obradoiros e deportes tradicionais.

Queixas á Xunta

Fronte a esta ausencia do galego nos campamentos de verán a Mesa apresentou unha nova na Consellería de Familia, Muller e Xuventude que, ao igual que aconteceu coa protesta feita o pasado ano, fica sen contestar. Á iniciativa desta asociación o BNG tamén inquiriu ao Governo para que dera a coñecer no Parlamento os criterios que se seguen para seleccionar monitores e en que medida se ten en conta o uso do galego neste tipo de actividades.♦

Dille Berce
ao Inimigo

Que
lle preste
o discurso

Un dos traumas da direita é o mal que se leva cos intelectuais. A cultura ocupa unha carteira do goberno cuns presupostos establecidos para os que se precisa unha xestión que responda a unha política definida. É un ben público inquestionábel do que a administración ten que responder diante da cidadanía. O PP no poder define a súa línia de actuación cultural, movéndose nun dos ámbitos nos que máis se cuestiona o seu talante democrático. Con Pérez Varela á cabeza, a carteira da Xunta caracterizouse polo control –ás veces a golpe de talonário– e a teima en españolizar un mundo cultural de seu galeguizado. As protestas polo Valle-Inclán do CDG, as "pachangadas castizas" coas que maiormente se encherán os programas do Xacobeo –a estrela da consellería– en ausencia, por exemplo, do teatro galego; o silencio da Xunta pola nominación de Ferrín como candidato ao Nobel ou o desaire de Fraga nas comemoracións da Academia a Blanco Torres son boas mostras da mala maridaxe do goberno da Xunta co mundo da cultura. Pero a pesar do desencontro precisa do protocolo dos eventos culturais, do ritual oficial no que se homenaxea, premia ou comemora. A distanciña rómpese –non en demasiadas ocasións e moitas menos con personaxes do desagrado do executivo– neses actos onde os responsables políticos coinciden cos protagonistas culturais. Entón chega o momento do discurso, o intelectual ten na súa man converterse nun elemento máis do protocolo ou pode tamén utilizar a posibilidade que lle dan de falar diante dun inusual auditório. Ou mesmo non se presentar. Manuel Fraga tivo que aturar a leitura do texto remitido polo galeguista Lois Tobio na entrega do Prémio das Artes e das Letras. Lembraba Tobio a todos os "expulsados e abatidos" no 1936 e mentaba en especial a Blanco Torres. "Que el non estea con nós non ten á fin importancia, dígollo áos que acabaron coa súa vida, xa que del como de min ficarán as nosas palabras, a nosa obra, o que fai inmorrente a calquer que a procure con verdade", continuou. O poeta Bernardino Graña ao recoller o Pedrón de Ouro mentou o ano 1975 como o da morte do "sanguinoso e anano xeneral que nos tivo aferrollados durante a súa longa e nefasta ditadura" e defendeu que "hai que erguer, hai que seguir erguendo palabres fortes de protesta". Pérez Varela máis Fraga escoitaron silenciosos. ♦

AS CERAMICAS DO
CASTRO E AS
DE
SARGADELOS
ESTAN FEITAS CON TERRAS GALEGAS, AS IDEAS E ACIENCIA QUE LLES PROPORCIONA O
LABORATORIO
DE **FORMAS** DE GALICIA
E O **SEMINARIO**
DE ESTUDOS CERAMICOS

ENGADINDO UN VALOR 200 VECES SUPERIOR
AO DAS SUAS MATERIAS PRIMAS QUEREN SER
UN EXEMPLO DO QUE SE PODE FAZER APROVEITANDO NA NOSA TERRA OS NOSOS RECURSOS

Cultura de revista para Cataluña e Alemania

Iniciativas como Galician Magazin e Vento do Leste difunden fora as letras e artes galegas

Galician Magazin e **Vento do Leste** son duas publicacións das moitas que promoven os galegos fóra do país. O seu obxectivo principal é difundir contidos culturais e servir de enlace coas criacións que se desenvolven nos países onde se elaboran, neste caso Alemania e Cataluña. A factura destas duas revistas dálles tamén unha relevancia especial á hora de apresentar no país a cultura galega que se está criar fora.

O último número do **Galician Magazin** recolle un artigo de Artur Quintana no que se debulla a escrita galega-catalana do poeta Josep Pedreira. Editor, en especial de poesía catalana, durante o franquismo –con obras de Carles Riba, Salvador Espriu ou Salvat Papasseit– Pedreira é fillo de emigrantes galegos en Cataluña e defíñese, ao dizer de Quintana como “un catalán con raíces, como se di agora, galegas” cun mundo poético no que “a fusión das duas linguas, como lle gusta dicer a Pedreira, é total”. “Na fonte, o Trasgo / Na longa noite do inverno / E o rumiar dos bois / Com onades jacentes”, lese nun dos seus poemas inseridos na publicación como mostra dunha escrita a cabalo das duas linguas. A revista da Asociación Galicia-Alemania tense destacado na tradución ao alemán

Anxo L. Baranga.

A. PANARO / ARQUIVO

de numerosos poetas galegos. Editada nas duas linguas, as suas páginas recolleron poemas

de Ferrín, Mª Xosé Queizán, Lorenzo Varela, Manuel António, Rosalía de Castro, Forcadela, Pilar Pallarés, Fernán Vello, Ana Romaní ou Iolanda Castaño, algunos deles queridos por vez primeira ao alemán. No próximo número engadiranse á lista composicións de Luz Pozo, Xosé A. Cáccamo, Reixa, Forcadela e Luisa Castro. A leitora do Galician Zentrum, Marga Romero explica que a revista responde á unha “preocupación por dinamizar a relación entre Galiza e Alemania e difundir a nosa cultura”. A publicación, cunha periodicidade de dous números ao ano, repártese entre os socios da entidade e distribúese en bibliotecas e universidades alemanas ademais de contar con puntos de venda en Vigo, Santiago, Ourense e Pontevedra. As comunicaciones apresentadas no Dia Galego-Alemán son outros dos contidos do último número de **Galician Magazin**, con artigos sobre a presencia de autores e motivos do Romantismo alemán en Vicente Risco, a gaita, as transformacións a paisaxe galega ou o neotrovadorismo ademais de reseñas de libros de recién publicación.

De cara a segunda xeración

Rexina R. Vega dirixe **Vento do Leste**, a revista da Federación de Entidades Culturais Galegas de Cataluña que ven de editar

o seu sexto número. A tirada da publicación é de 3000 exemplares que se reparten, ademais de entre os galegos de Cataluña, en centros de emigración de Latinoamérica e Europa e en distintas universidades. “A publicación é fundamental para a segunda xeración, os fillos de galegos que demandan información sobre a nosa cultura. Desde a revista queremos que estean ao tanto do más relevante que se produce durante o año e tamén dar conta das iniciativas que se crean na propia Cataluña”, comenta a directora, que considera que os emigrantes galegos están ali “máis orgullosos das suas orixes porque teñen como espello o modelo catalán”. Desse dinamismo dá conta a publicación que no seu novo número apresenta na capa a reproducción dun óleo de Baranga e recolle un artigo de Basilio Losada arredor do camiño de Santiago e unha entrevista co poeta Alfonso Pexegueiro, os tres residentes en Cataluña. Profesores na Universidade de Barcelona como Xosé Santín González, Xosé Carlos García González, Eduardo Doval, Xosé A. Pérez Bouza ou a propia Rexina R. Vega colaboran nunha publicación na que tamén participan activamente fillos de galegos que están a realizar os seus estudos universitarios.♦

A SERPE DOS CAMIÑOS

Apenas saen de Lizarrá e xa se atopan os viaxeiros ante o mosteiro de Irache, unha mole grande asentada ao pé do alongado Monxardín. Do outro lado da estrada, unha miga para abaixou, sobe o Monxardín en silueta ben deliñada. No mosteiro andan en obras e a poeira mete-se nos viaxeiros sen respeito. Antes da fundación de Lizarrá xa existía este mosteiro bieito, mais das suas orixes apenas quedan partes e detalles: as ábsides, si, cos seus arquiños lombardos, e portas e capiteis, como, no interior da igrexa, os da loita de cabaleiros (Roldán e Ferragut outra vez), e os Magos da adoración. Pero o que máis lles estrafia aos viaxeiros son os catro evanxelistas da cúpula por teren a cabeza de cada un formada polo animal que representan, e a cousa lembrállles imediatamente as clásicas figuras dos deuses exípcios.

En Irache compite co mosteiro unha grande adega. Na parte posterior, polo Camiño dos peregrinos, ofrece unha fonte con duas billas. Por unha sai viño; pola outra, auga. Un grupo de franceses toman os seus bocadillos, alegres e colorados. Só abren, arreio, a do viño. “Pois claro”, di Branca chea de razón, e vai e imita os estranjeiros moi acelerada.

Desde a estrada chama os ollos a impresionante fortaleza de Deio, asentada nas penas que coroan o pico do Monxardín. Foi símbolo

As torres do río

da guerra dos navarros contra os mouros. Sancho Garcés I distinguiuse ali como grande guerreiro (como non!), a principios do século X. Na igrexa de Vilamaior, a aldea aberta na aba, conservan a Cruz Procesional, que seica gañou as batallas, e en dous dos capiteis da portada repeite-se o tema dos cabaleiros confrontados e dos Magos, como en Irache ou Lizarrá. Ferragut e Roldán gañaron, non cabe dúbida, o corazón fantasioso dos navarros. Un dos guerreiros ten no seu escudo unha estrela de oito pontas.

En Os Arcos, os famentos viaxeiros meten-se nun restaurante. Es-

tá cheo de xente popular e isto dá-lles confianza no prezo. Todos se tiran aos espárragos, pois xa é zona distinguida por tal producto. Pero cando collen a conta quedan frios. Por ese prezo darianse un banquete en Castiello de Jaca. “Habrá que volver aos bocadillos”, di Xúlia un tanto burlada. Para esquecé-lo van visitar a igrexa da Asunción. Plateresco na portada e góticu flamíxero no claustro. Non os anima isto, nem a magnificéncia do interior. Quedan, humildes eles, coa torre esguia de planta cuadrada. Hai que se ir afacendo outra vez a esta figura que ha acadar a sua explosión en Torres do Rio. Saef,

con esta recomendación, intenta animá-los, e consegue-o, por algo ten sona de sabia.

Sansol (San Zoilo é o titular da igrexa), no curuto do monte, marca o inicio da baixada cara a Torres. Hai que cruzar o río Liñares que lle dá apelido. Apelido e frescor que os viaxeiros reciben con satisfacción despois de pasar pola calor da tarde as terras secas. Son as torres das diversas igrexas que arrodean esta valigota de choupos e verdor as que adornan o nome do río, con xustiza, non cabe dúbida. A chave da igrexa do Santo Sepulcro garda-a, cada mes, unha familia. Din-lles aos viaxeiros que é Mercedes quen a ten agora, e buscan-na. Mercedes fala arreio e conta histórias do “Sepulcro” como os da vila lle chaman ao monumento, e bota de menos o pregoeiro da aldea que ainda hai poucos anos utilizaba o corno para comunicar aos veciños noticias e bandos da alcaldía. “Se non o retirases non andarian vostedes polas casas a buscar-me”. Os nenos saen da escola e saúdan cariñosamente a Mercedes. Aproveitando que ela abre a igrexa, meten-se a curiosear, más que polos tesouros da pedra, polo interrogante que lle ofrecen os viaxeiros. Se Saef, aguda, non desaparecese, levárian un susto de moito nabizo.

A planta octogonal da igrexa alonga-se por dous dos seus lados

LOIS DIÉGUEZ

coa ábside e a torre das escadarias que soben ao tellado. Como ocorre coas igrexas de Eunate ou a Veracruz de Segovia, volve a retensión de se é obra de templarios. Séxamo ou non, o que resulta certo é a influencia que ten coa arte oriental e o Santo Sepulcro de Xerusalén. Obra, pois, cos enigmas propios da simboloxía románica e a sua interpretación, e coa demostración de que cristiáns e musulmanos traballaron xuntos nunha harmonía que sempre se nega. Son, precisamente os detalles da ornamentación con ese sabor oriental, os que atraen aos visitantes: os canzorros de triple curvatura, as celosias nas xanelas do treito alto, os capiteis do arco triunfal con curiosas cenas do desencravo de Cristo e o sepulcro xa valeiro do corpo (a arca está aberta e saen dela como vapores en forma de espirais, e as mulleres portan os vasos dos perfumes), e a fermosísima bóveda da cúpula cos nervios pétreos formando unha estrela de oito puntas e o octágono onde se apoia a elegante lanterna. Dolores insiste en que a lanterna servía para facer lume cando morria algun peregrino e que no adro da igrexa apareceran esqueletos vestidos con ricas roupas de seda e cintos de ouro. Os viaxeiros non se dan ido. Miran e volven mirar cada detalle, coas cabezas voltas para arriba até a dor, pois todo o importante do lindo monumento alo está, no alto, como pedindo que un se esforce para buscá-lo.♦

ANACOS

BOROBÓ

A próxima conmemoración de O Meigallo

A finais de marzo, asistín á inauguración da exposición bibliográfica e fotográfica da obra e da vida de Roberto Blanco Torres. Destacaban na asistencia e tamén na organización daquela mostra conmemorativa as mulleres e os homes de O Meigallo, a contestataria asociación cultural de Cuntis, vila matrícia dos Blanco Torres. Todo o seu eficaz entusiasmo estará posto iste ano na celebración, a máis brillante posibel, do xubileu do seu mártir laico, por chamalo dunha maneira que arrecende a incenso.

Pero en canto pase 1999 e comece o derradeiro ano do século XX, a capacidade promotora de O Meigallo está reservada para enaltecer a figura, demasiado esquenida, doutro mártir laico de Cuntis; quen o mesmo que Blanco foi xornalista, político e poeta. Sendo sucesivamente, e á vez, socialista, galeguista e republicán. Pois a proteica personalidade de Xoán Xesús González rebasaba as estrictas lindes de cada ideología, para abarcar toda a gama do ideario demócrata.

Coñecín tan de rapaz a Xoán Xesús que puden seguir o desenrollo do seu abraiente polifacetismo casi desde o principio: como aprendiz de canteiro que logo se fai mestre de escola, e axiña corresponsal do

Pueblo Gallego en Santiago, pra fundar a continuación El País Gallego e despois dirixir tamén os órganos na prensa das organizacións en que milita; mentres escreve tres novelas, varios ensaios, innumerables artigos e incluso un libro de versos; ten tempo pra estudiar Dereito, e, tras licenciarise, montar un bufete que non tarda en encherse de siareiros. Alterna a profisión de avogado coa de libreiro, ao establecer na Calderería, con Arturo Cuadrado a libraría Nike que edita a marabillosa folla volandeira do pobo, Resol.

Todo iso sen deixar de intervir na vida pública, labor que empaza como secretario do Sindicato de Canteiros, e sigue con igual posto na Agrupación Socialista de Santiago; o que non lle impide crear, ao mesmo tempo, a Agrupación Nacionalista. Ata que ao fundar a Unión Socialista Galega funde nista precursora organización, as súas dúas conviccions fundamentais e paralelas; tras a criación do Seminario de Estudos Socialistas, que lle servira de plataforma de lanzamento.

Mais, a mala sorte da República, no bienio negro dela, esixía a fusión das forzas dispersas dos auténticos republicáns, e ao predominar nise momento en Xoán Xesús a convicción republicana, lévao a reco-

necer o gran liderazgo de Azaña, e organizar en Santiago o Partido de Izquierda Republicana, no que entra tamén a antiga ORGA de Casares Quiroga, chamado xa Partido Republicano Gallego. Non embargantes, ao pouco tempo, a actuación de Xoán Xesús como secretario do novo Partido, motiva malentendidos e malquerencias que rematan coa súa expulsión.

Entón crea, cun grupo de incondicionais, o que será o seu de-tradeiro partido: a Vanguardia de Izquierda Republicana, o célebre VIR do Maximino Castañeiras, no que eu militei, por vez primeira, nun partido político. E será, aos meus dezanove anos, o seu secretario de actas, á beira do secretario xeral, Xoán Xesús, e o presidente Pasín Romero, o vello e íntegro sindicalista e republicán santiagués.

Xa sabían os de O Meigallo a miña temprana relación con Xoán Xesús González e pedíronme que coopere con iles na próxima tarefa que os ten tan ilusionados. Aceitei, de bo grado, lembrar tanto me queda na cachola respecto do meu inesquençable líder da VIR. Ven ser unha vida paralela, en moitos puntos, da do combativo e filosófico redactor xefe de Galicia e La Zarpa; aunque sin sair nunca Xoán Xesús de

Santiago, donde que chegou de Cuntis.

Por iso pensei, ao invitarme a Galería Sargadelos, de Madrid, a disertar na súa celebración da Festa das Letras Galegas, que en vez de repetir no meu relatorio as cousas que xa quedaron escritas iste ano, en moitos libros, sobre Roberto Blanco Torres e que a maioría do selecto auditorio xa sabería d'abondo, mellor sería que trazase a miña semblanza persoal e directa de Xoán Xesús González; como homenaxe, non sei se retrazo ou adiantado, a un home que naceu case no mesmo lugar, e morreu vinte días xustos denantes que Blanco Torres; vivindo e morrendo en semellantes circunstancias.

Tendo en conta ademais que non será doado que a Real Academia Galega escolla a figura do creador da Unión Socialista Galega, e novelista de A modelo de Paco Asorey, pra adicarle unha próxima Festa das Letras Galegas; pois que a do poeta do Orballo de media noite, xa quedará cuberto, por moitos anos, o cupo de escritores fusilados, paseados, cunetados... Por iso, é moi valiosa e a tempo, a conmemoración que proxecta O Meigallo, da que o meu relatorio non foi más que un sínxelo preludio.♦

Xavier Valiño

'O que teñen en comun os grupos de rock bravú é o seu amor polo galego'

Relacionados coa música un sobre a banda británica Massive Attack e Las chicas son guerreras, que é unha antoloxía da canción popular feminina en España desde a década dos corenta até hoxe. Tamén estou coa obra de Manuel Rivas Toxos e flores.

Que libros recomenda ler?

Rock&Grelos de Alberto Casal en Ediciones Lea, que se editou hai un par de anos. Foi o primeiro libro que deu unha visión global do rock galego.

Ven de publicar Rock Bravú. A paixón que queima o peito.

FRANCISCO A. VIDAL

Da relación de Murguía con Oseiro

Conservo, coma un tesouro, unhas cintas de casete, onde unha nonaxenaria veciña de Oseiro expón, a súa hipótese, sobre as razões que levaron á nai de Murguía a dar a luz no lugar do Froxel.

Dicía ela, porque llo tiña oído a seu pai e este tratara a Murguía, que a nai estaba repousando no balneario de Arteixo, e desde alí, con motivo dunha novena, por ser o mes da Virxe, facía unha peregrinación diaria a Pastoriza, e, subindo a costa de Oseiro, un día sentiu as dores do parto e foi accollida na casa dun veciño, onde deu a luz a quem logo sería o Patriarca das Letras, e a quem aquel labrego bautizaría co nome de Manuel Antonio, o día seguinte, en Pastoriza, a sede parroquial, da cal, daquela, San Tirso de Oseiro e San Martín de Suevos, eran anexos, tal e como se citan na acta bautismal do Patriarca.

Pero Murguía, a pesar de ser circunstancial o seu nacemento nese lugar, non vai deixar a súa relación con Oseiro, pois se por un lado sabemos que mantivo o trato coa xente da veciñanza, tamén é certo que el tiña aquí ao seu padriño, e, de vez en cando, facíalle algunha visita.

Esas visitas de Murguía a Oseiro van potenciar unha grande relación entre o Patriarca e a parroquia, co-

mo é ese texto da súa obra "Galicia", onde fai unha detallada descripción da Igrexa de Oseiro, no apartado V do capítulo III, con preferencia sobre outros monumentos da provincia ou de Galicia. E uns anos máis tarde da publicación deste libro, o Estado concede unha axuda económica para reparar a igrexa de Oseiro. (E suponemos que niso algo tivo que ver Murguía).

Esas distincións e aprecio cara ao seu lugar de nacemento, Murguía transmiúlla ás súas filhas, pois estas van conservar a fita do ramo de flores que os veciños de Oseiro lle mandaron para honralo o día do seu pasamento; unha cinta na que, sobre as cores da bandeira galega, con letras de pra-

ta escribe: "De los vecinos de Oseiro a su ilustre hijo".

Ten más mérito este feito se temos en conta que, co motivo das honras fúnebres, eran moitas as coroas e ramos que se mandaron de multitude de institucións e de persoas privadas; e de todos este pasou ao arquivo que a súa filla, dona Gala, lle deixou a don Xoán Naya e hoxe se custodia na Real Academia Galega.

Pero áinda hai unha segunda cinta nese arquivo, tamén dos veciños de Oseiro, pero esta coas cores da bandeira republicana, que se garda nun sobre cunha nota que di: "Cinta do ramo que os veciños de Oseiro mandaron para

honrar a Murguía con motivo da inauguración dun monumento ao cumprirse o seu centenario". Refírese esta ao monumento dos xardins de Méndez Núñez, na Coruña, inaugurado en maio de 1933.

Moitíos anos máis tarde, cando a Asociación de Veciños de Oseiro (da que formo parte), decidiu erixirlle un monólito a Murguía, o primeiro e ata agora o único monumento que hai en todo o concello para lembrar a figura do Grande Precursor, ata houbo quien usou un medio público de comunicación para tildar a aquel acto de "Vicisitude de Oseiro". E logo, cando esta asociación, pediu publica e formalmente un Día das Letras para Murguía, esa mesma voz, desde ese mesmo medio, chegou a dicir que quen éramos nós para metermos nessas cousas, como se a cultura fose un couto privado onde a veciñanza non ten voz nin voto; e tamén que Murguía non tiña cantidade suficiente de escritos en galego, como se os méritos para esa honra se medisen por folios ao peso.

E hoxe, seis anos despois daquela proposta, e despois de converter-nos nuns insistentes reclamadores, e na entidade que máis obra de Murguía leva publicado, os veciños de Oseiro estamos de noraboa, pois a Real Academia deuons a razón, e Murguía, por fin, terá o que se lle debía.♦

O Bravú é unha etiqueta que permitiu que moitos grupos se derán a coñecer. Que teñen en común as diferentes formacións?.

Se non existisen estas xuntanzas e non se criara esta etiqueta se cadría moitos destes grupos xa non existirían. Ofereceu a posibilidade de facer gravacións e concertos conxuntos, unha forma de supervivencia que os mantén até hoxe. O que os une é o amor pola música e polo galego, que é a lingua que se utiliza, agás en casos anécdoticos. Na actualidade, despois dese primeiro pulo, se cadría estase a centralizar a actividade na Coruña, con grupos como Os Diplomáticos, que sempre van estar ai como referente, O Coro dos Rozaadores, Os Papaqueixos ou Marisol Manfurada. Tamén apareceu a revista Bravú, que se abriu a participación de xente como Reixa ou como Xulián Hernández que viviron outra época e que até o momento estaban a marxe.♦

Cospeito, 1965. Xornalista.

A Fundación Barriomar... COR... acolle u... expos... SA... Sorolla fundo... Hisp... Socie... Amer... Cont... ne... BA... a expos... adic... a Delg... Gurr... O adic... Ma... continu... Con... Á dia... un int... ópera... fan...

• PÁGINAS COORDENADAS POR ANDRÉ LUCA •

A Fundación Barrié da CORUÑA acolle unha exposición sobre Sorolla dos fondos da Hispanic Society of America.

Baiona

MÚSICA

CANTA CONNOSCO!

O espectáculo de música infantil, do grupo Migallas, estará o Luns 14 no Colégio Fontes ás 11,30 horas.

O Barco

EXPOSICIONES

Continua no BARCO a exposición dedicada a Delgado Gurriarán.

BEBEDEIRA DE ENSOÑOS

A Casa da Cultura acolle a mostra homenaxe ao poeta galego, exiliado en México, Flórencio Delgado Gurriarán.

Betanzos

EXPOSICIONES

GARCIA NAVEIRA

O Concello de Betanzos comemora o 150 aniversario do nacemento de Xoán García Naveira, emigrante que ergueu na vila as escollas do seu nome e o Parque do Pasatempo, cunha exposición biográfica.

Caldas de Reis

MÚSICA

CANTA CONNOSCO!

O Xoves 17, no Colégio San Clemente, Migallas representa o coñecido espectáculo infantil ás 11,30 horas.

A Coruña

CINEMA

O CGAI ten prevista a proxección, o Venres 11, de tres fitas, *Confluencias* de Pilar García Elegido; *Tanauán*, de Fernando Costilla e *Hombre con figura mirando al mar*, de Nandi Alonso. Entrada de balde. O Sábado 12, dentro do ciclo *Desaraigados do cinema español*, proxectarase *La pistola de mi hermano* de Ray Loriga. O Martes 15, na producción galega, *Lupus el aventurero*, *Las aves del jardín* e *Los nuevos huéspedes* de Ramiro J. Freire. Entrada de balde. Mércores 16, *Bal Poussière/Baile no po* de Henric Duparc (Costa de Marfil, 1988). E o Xoves 17, *Paloquerville* de Alan Taylor. Os visionados terán lugar na

Carteleira

DESCONTROL. Catro amigos disertan sobre os seus problemas para atopar a felicidade desde un punto de vista peculiar, o que lles dan as drogas que non cesan de consumir en toda a película. Diálogo excesivo para unha fita superficial. Meg Ryan asomase pola película de prostituta e ninguén a cre.

A SOMBRA DO FARAOÓN. Unha expedición arqueolóxica acha unha tumba exípia cunha maldición. Película da nova fornada de terror na que, como as do seu xénero, hai unha absoluta carencia de imaxinación. A filmación tampouco é boa.

ED TV. Unha canle de televisión decide emitir durante varios meses en directo as 24 horas da vida dun don ningún. A situación remata por converterse nun pesadelo para o protagonista e os seus. Comédia á que falta un chisco de mordacidade.

A TRAMPA. Unha traballadora dunha compañía de seguros ofrécese como cebo para cazar a un ladrón internacional de luva branca. Con Sean Connery facendo de Sean Connery.

NEN NA TUA CASA NEN NA MIÑA. Tras romperse a cabeza coas disquisiciones dun grupo de amigas lesbianas en *Go fish* (Ir de pesca), a directora Ross Tronche ofrece unha comédia más levadeira sobre a homossexualidade. Se na súa anterior película, a sexualidade definía e marcaba ás personaxes, nesta, o cerne reside na facilidade para cambiar de parella e mesmo de opción.

EXECUCIÓN INMINENTE. Último filme de Clint Eastwood que interpreta a un xornalista dedicado a investigar a culpabilidade dun condeado a morte. poucas horas antes da sua execución. Bon ritmo e realización.

UN PLANO SINXELO. Tres homes atopan unha fortuna nun avión accidentado e deciden quedar con ela. As diferencias entre eles, a necesidade de agachar as probas e a sua propia mezquindade lévanos a unha espiral de violencia. Falso drama sobre a avaricia na América profunda.

SOAS. María Galiana e Ana Fernández, duas actrices tan boas como descoñecidas para o público, portuguezan esta fita que describe a sordidez á que pode chegar a vida dunha mu-

guerra. A obra ven da man da editorial basca *Iru* e foi loubada por autoridades como Alfonso Sastre, Jean Ziegler, Eduardo Galeano, Gilles Perrault ou Samir Amin.♦

Iller pobre nunha capital de provincia andaluza. Non semellaría a primeira película do director Benito Zambrano, a non ser polo final, de fábula conservadora.

LOCK & STOCK. Nunha partida de cartas uns mafiosos estafan a catro mozos, que lles quedan a deber unha suma importante de cartos. Para pagalo, os rapaces amañan un plano chafalleiro co que, de carambola e grazas aos enfrentamentos entre bandas rivais, obtén resultados. Comédia disparatada.

AMIGOS E VICINOS. Cal foi o seu mellor polvo? É a pregunta que fai xirar esta película. Clases medias, na fronteira da mocidade e a madurez, cometan adultério e conversan bastante explicitamente sobre sexo. Pouco apropiada para emitir nos cine-clubes de colégios relixiosos.

THE FACULTY. O norteamericano de orixe hispana, Robert Rodriguez, volve con outra parodia cinematográfica. Neste caso tocoulle ás películas de institutos, mesturadas co cine de terror e alienígenas.

AVIDA É BELA. Comédia ambientada na Itália fascista. Humor e traxédia ensaiillados por un inspirado Roberto Benigni. Magnifica a primeira metade. Mais floxa na segunda.

MORTOS DO RISO. Un guión que avanza a saltos non impide rir en varias ocasións. Correcta interpretación de Santiago Segura e o Gran Wyoming. De la Iglesia confirma a súa boa posta en escena, pero non as suas potencialidades narrativas.

CELEBRITY. Outro Woody Allen ben realizado, ben interpretado, crítico coa superficialidade da sociedade do espectáculo. O guión queda, sen embargo, un pouco corto e algunos diálogos fanse reiterativos. Ben o protagonista, Kenneth Branagh.

ENTRE AS PERNAS. Película de entre do que desperta o interese na súa última media hora. Interpretes: Carmelo Gómez (aceitabel), Javier Bardem (ben intencionado, pero inmaduro) e Vitoria Abril (que é desde hai anos a mellor actriz española con diferencia). Mais cutrez que erotismo, con cenários mal iluminados (non se sabe se por falta de medios ou a mantenta).♦

Xiro Danza iste Venres 11 de Xuño.

no Colexio de Chancelas ás 11,30 h., co novo espetáculo infantil *O libro máxico*.

Ourense

EXPOSICIONES

ALFREDO ALCAÍN

Até finais de mes, permanecerán na galería Marisa Marimón, as pinturas e collages de Alfredo Alcaín.

LOLA GARCIA

No Ateneo pódese ollar a mostra dos traballos más recentes de debuxo e pintura de Lola García Saavedra.

Ponteareas

EXPOSICIONES

ÓSCAR VILLÁN

Até finais de mes, pódese contemplar, na galería Anexo, a mostra de pintura de Óscar Villán.

Feminino titúlase a exposición fotográfica colectiva da galería Bacabú de LUGO. Á esquerda, Clio, de José Reigosa.

Pontevedra

EXPOSICIONES

ÓSCAR VILLÁN

Até finais de mes, pódese contemplar, na galería Anexo, a mostra de pintura de Óscar Villán.

DOBLE XIRO DANZA

Migallas sube ás táboas,

Óscar Villán ocupa coas suas obras a galería Anexo de PONTEVEDRA.

Convocatorias

PRÉMIO VICENTE RISCO DE ANTROPOLOGÍA E CIÉNCIAS SOCIAIS

O Concello de Allariz e as Fundación Sotelo Blanco e Vicente Risco convocan o V Prémio Vicente Risco de Antropología e Ciencias Sociais, dotado con 1.000.000 pta. Poderá concorrer a el calquier persoa, sen distinción de idade ou nacionalidade, que apresente o seu traballo en lingua galega, conforme ás normas ortográficas e morfolóxicas elaboradas polo ILG e RAG. Os orixinais e inéditos tratarán do estudo do ámbito galego sempre desde o punto de vista da antropología ou das ciencias sociais (história, economía, sociología, etc.) tendo unha extensión mínima de 150 páxinas e unha máxima de 300, tamaño folio e mecanografadas a duplo espazo. Valorarase que o estilo expositivo se axeite aos usos habituais do xénero ensaístico. De cada texto apresentaránse seis copias antes do dia 30 de Novembro de 1999, remitíndooas á Fundación Sotelo Blanco, apdo. 2096, 15780 Santiago. Mais información no teléfono 988 440 001.

PRÉMIO XORNALÍSTICO M. REIMÓNDEZ PORTELA

A Fundación de Exposiciones e Congresos da Estrada convoca o IV Prémio Xornalístico Manuel Reimóndez Portela. Otorgarase ao mellor traballo ou serie de traballos publicados en

calquier dos medios de comunicación impresos, que mellor trate o tema *A lectura: hábito e futuro*. Dotado con un único premio de 250.000 pta., ao mesmo poderánse apresentar persoas de calquier nacionalidade, con traballos publicados até o 30 de Xullo de 1999. O prazo de presentación dos traballos está aberto até o 10 de Agosto do mesmo ano. Maior información no teléfono 986 573 406.

PRÉMIO DE NARRATIVA CARLOS BLANCO

O Eixo Atlántico, o Clube de Editores e a Asociación Galega de Editores, convocan a III edición do premio de narrativa galega e portuguesa Carlos Blanco, dotado con 9.000 euros. Poderán concorrer ao premio todos aquelas persoas de calquier nacionalidade que apresente os seus orixinais en lingua galega ou portuguesa, conforme ás normativas viventes. Os textos inéditos e orixinais, apresentaránse en papel DIN A4, mecanografiado a duplo espazo, xunto con oito copias, antes do 14 de Xuño de 1999 nos locais sociais da Asociación Galega de Editores, Joaquín Yáñez, 6, 36202 Vigo. Co orixinal, que deberá ser apresentado baixo lema, atxuntarase en sobre pechado, o nome completo, enderezo e teléfono do autor, así como o título do libro, indicando no sobre: para o Premio Eixo Atlántico de Narrativa Galega e Portuguesa Carlos Blanco. O xuri

emitirá o seu fallo o dia 31 de Outubro do presente ano.

CONCURSO DE CONTOS BREOGÁN

O Centro Galego de Bizkaia en Barakaldo organiza o XXXII Concurso de Contos Breogán, aberto a todos os autores de calquier nacionalidade que apresenten unha ou vías obras escritas en lingua galega. A extensión máxima dos traballos non excederá das seis, nen será inferior a tres folhas mecanografadas a duplo espazo. O concurso está dotado cun primeiro premio de 150.000 pta., e un segundo de 50.000 pta. Os traballos enviaranse por correo, sen remite, antes do 30 de Xuño de 1999, ao Centro Galego de Bizkaia en Barakaldo. Cada obra irá acompañada de cinco cópias. En sobre adxunto indicarase o lema escolleto para a obra más nome e enderezo do autor. Na parte superior direita da primeira folha da obra repetirase o lema. O fallo darase a coñecer o dia 25 de Xullo, e as obras premiadas publicaranse na revista do Centro, O Xistral. Mais información no teléfono 944 903 429.

BIENAL DE PINTURA

A adega Agro de Bazán de Vilanova de Arousa organiza a IV Bienal de pintura de Más de Bazán. O tema e estilo do certame é libre. Cada participante poderá apresentar unha só obra. O

formato non poderá ser inferior aos 70 cm, nem superior aos 200 cm, en nengúnha das suas dimensións. O Xuri seleccionará 39 obras e otorgará un primeiro premio dotado con 800.000 pta.; un segundo de 400.000 pta.; e un terceiro de 200.000 pta. As obras entregaranse debidamente apresentadas, con marco, varilla ou listón. Non se admitirán as emmarcadas con cristal. Os traballos entregaranse contra recibo na adega. Mais de Bazán, carretera de Villar de Olmos, Km. 2, (46.340) Requena-Valencia, por axéncia, a porte pago e deberán incluir a documentación completa do envío. Entregaránse asinadas por diante e por detrás, acompañadas dunha ficha que conteña: título do cadro, medidas, soporte, técnica, nome do autor, fotocopia do DNI, domicilio, teléfono, currículum e unha foto do cadro non menor de 24x18 cm. O prazo de admisión remata o 22 de Xuño de 1999. Maior información no teléfono 986 555 562.

PRÉMIO ESPIRAL MAIOR DE ENSAIO

Edicións Espiral Maior e Galigráf-Galicia convocan o premio de ensaio. Estabelecerase un único premio de 500.000 pta. xunto coa publicación da obra en edicións Espiral Maior. Poderán optar ao premio todos os autores que o desexen co tema que escollan. Os traballos terán un míximo de 75 folhas e un máximo de 150, es-

critas en DIN-A4 a duplo espazo. Apresentaranse por quintuplicado, baixo plica, sen remite e cun lema identificador da obra. En sobre aparte, incluiranse todos os datos referentes á identidade do autor. As obras remitiranse a Edicións Espiral Maior, apdo. dos correos 192, 15080 A Coruña, antes do 30 de Xuño do presente ano. Maior información no teléfono/fax 981 171 078.

CERTAME MANUEL LUEIRO

O Certame literario de novela curta Manuel Lueiro Rey, organizado polo concello de O Grove, chega a sua VII edición. Aberto a todas as persoas que o desexen, o tema das narracións é libre. Os relatos haberán de ser orixinais e inéditos, non premiados en calquier outro concurso. Apresentaranse por quintuplicado, en folhas escritas a máquina por unha só cara e a dobre espazo. Envíaránse sen remite e baixo lema. En sobre adxunto, pechado e baixo o mesmo lema, acharánse os datos persoais do autor. As obras apresentadas non deberán exceder das 30 folhas e remitiranse antes do 12 de Outubro de 1999: VII Certame Literario Manuel Lueiro Rey, Concello de O Grove. Praza do Corgo, s/n. 36.980 O Grove (Pontevedra). Dotado cun primeiro premio de 300.000 pta.; un segundo de 100.000 e un terceiro de 50.000 pta.; o fallo do farase público durante a segunda quincena de Decembro. *

Mostra pictórica de Alfredo Erias na sala Teucro de Pontevedra.

ALFREDO ERIAS

Os traballos máis recentes de Alfredo Erias colgan durante estes días na sala Teucro.

AS HABITACIÓNS DO HEROE

Na galería Sargadelos, encontra-se a mostra do escultor Juan Fernando de Lajies que leva por título *As habitacions do heroe*.

TUSI SANDOVAL

Exibe a súa pintura no Teatro Principal, cunha mostra que comprende case medio cento de traballos.

SIMÓN PACHECO

Rehabilitación leva por título a mostra de Simón Pacheco, que podemos ollar durante estes días na sala de exposiciones de Caja Madrid (Avda. Santa María, s/n).

CINEMA

PLAYTIME

O Mércore 16, o Cine Club Pontevedra ten prevista a proxección da fita *Playtime*, de Jacques Tati, na sala de Caja Madrid, en duas sesións: ás 19,15 e ás 22,15 h.

MÚSICA

CAMAWEY

Camawey ten previstas as seguintes actividades: o Xoves 10 ás 23 h, *Graham Foster Trio blues desde Inglaterra*. O Venres 11 ás 24 h, *Latarill teatro*. O Sábado 5 ás 24 h.

Continua no Centro Galego de Arte Contemporánea a exposición da colección de Carme Thyssen Bornemisza, *Á direita, Praia, efecto de serán, de Delacroix*.

e ás 1,15 h, *Tim Bouley & Casilda Regueiro*.

Santiago

DANZA

DOLOROSA

O grupo de danza *Cuerpo Transitorio* estrea, no teatro Galán, o espectáculo *Dolorosa*. Guión e dirección da man de Rosana Barra. Do Xoves 10 ao Sábado 12, todos os días ás 22 h.

EXPOSICIONES

ALFONSO

Alfonso (1902-1990) é o título da mostra de fotografía de Alfonso Sánchez Portela, aberta na Casa da Conga. Comprende unha chea de imaxes que rememoran a historia de grande parte do século XX.

MINIMAL-MAXIMAL

No Centro Galego de Arte Contemporánea encóntrase a mostra *Minimal-Maximal* relativa ao Minimalismo americano e europeo. Nela participan máis de trinta artistas como poden ser Carl Andre, Mona Hatoum, Rolf Walz, Fred Sandback ou Haimo Zoering. Outras exposicións abertas no CGAC son a de fotografía do arxentino Humberto Rivas; a de James Casebere que leva por título *Asylum*; a de Santiago Mayo; e a Colección Carmen Thyssen Bornemisza, *Do impresionismo ao fauvismo*.

BLANCO TORRES

É protagonista da exposición que se pode ollar na Facultade de Xornalismo. Elaborada pola Asociación Cultural O Meigallo de Cuntis, consta de 15 paneis que describen a vida e obra do xornalista asasinado no 36.

O grupo de danza *Cuerpo Transitorio* estrea no teatro Galán de SANTIAGO o espectáculo *Dolorosa*.

MANUEL FIGUEIRAS

Até o 15 de Xuño, pódese ollar, na galería Citania, a mostra de pintura de Manuel Figueiras. Na Fundación Araguaney, está aberta a mostra de pintura de Antonio Moragón. E no Centro Comercial Compostela abre a mostra de fotografía de J. Martín Chamizo.

BERTA CÁCCAMO

A galería de arte contemporánea Trinta, acolle unha mostra de pintura e de

BUOXOS DE BERTA CÁCCAMO.

COLECCIÓN CAIXA GALICIA

Está aberta, na Sala Isaías Pardo do Auditório de Galiza, a mostra da Colección Caixa Galicia. Escolma de máis de sesenta obras de escultura e pintura.

GARCIA ALIX

Até finais deste mes abre, na galería Trinta, a mostra de fotografía de Alberto García-Alix.

ARTE XOVE

Na Facultade de Xeografía e História, pódese contemplar até o 11 de Xuño, a mostra de arte xove, organizada pola comisión de cultura da facultade, na que participan, Nandi Alonso, Cristina González, Eduardo Expósito, Dani Concordante, Manolo Ebra e Fuco Risos.

O CAMIÑO DE KUMANO

No Museu das Peregrinacións abre, até o 4 de Xuño, a mostra O Camiño de Kumano. A natureza divinizada. O camiño de peregrinación de Kumano, zona xeográfica ao Leste do Xapón, onde se orixinou unha peregrinación, desde tempos moi antigos, para a alabanza dos deuses sintoistas.

JOAN MIRÓ

Até Xullo está aberta, no Auditório de Galicia, unha mostra de pintura de Joan Miró, que leva por título *Camíño de estrelas*.

PATRICIA RIEGER

Na galería Sargadelos pódese ollar, até finais de mes, a mostra de escultura da americana Patricia Rieger.

TRANSPARÉNCIA

Até o 15 de Xuño, abre na galería Bacelos, a mostra de Paula Mariño titulada *Cosas Transparentes*.

PINTURA ESPAÑOLA E FLAMENCA

Na Casa das Artes, encontra-se unha exposición, *Pinturas antigas, españolas e fla-*

Mostra de arte xoven na Facultade de Xeografía e História compostelá. A carón, un collage de Manuel Ebra.

se utilizan materiais orgánicos.

MÚSICA

URBANO CABRERA

O canta-autor Urbano Cabrera dá un concerto, no pub Dado Dadá, o Sábado 12 ás 22 horas.

Vigo

EXPOSICIONES

SIMÓN PACHECO

Na sala do Colexio Oficial de Arquitectos, pódese contemplar, até finais de mes, a instalación de Simón Pacheco, concebida expresamente para este espacio.

EMBOCADURA

A galería Ad Hoc acolle, durante estes días, a mostra de fotografía de Manuel Vilariño.

PAULINA RIEGER

Na galería Sargadelos pódese ollar, até finais de mes, a mostra de escultura da americana Patricia Rieger.

TRANSPARÉNCIA

Até o 15 de Xuño, abre na galería Bacelos, a mostra de Paula Mariño titulada *Cosas Transparentes*.

PINTURA ESPAÑOLA E FLAMENCA

Na Casa das Artes, encontra-se unha exposición, *Pinturas antigas, españolas e fla-*

Anúncios de balde

- Gustariame coñecer xente galega falante que lle preocupe todo o relacionado coa Galiza, en especial o tema da lingua. María. Apartado 129. Lugo.
- Vendo casa de pedra con horta na Ribeira Sacra de Ourense. María Reyero. Teléfono 988 207 528.
- Alugáse apartamento en Carnota, ao carón da praia. Completamente equipado. Teléfono 981 761 144.
- O Sindicato de Oficios Varios da CNT de Vigo, informa que a partir de agora está abierto ao público o noso local sindical na rúa dos Povoadores 51 baixo. Tf/Fax: 986 221 310. Correspondencia no apdo. 5.156, c.p. 36.200 Vigo.
- Véndese Seat-600 PO-A, en bon estado. Teléfono 986 36 99 97.
- Curso intensivo de ioga en Santiago, a realizar no biocentro Eira, os días 12,13, 19 e 20 de Xuño, impartido polo profesor Kaila da Asociación de ioga Sanatana Dharma. Información nos telf. 981 573 971 ou 986 304 357.
- Artábría. Boletim de Información da Fundación "Artábría da Terra de Trasancos" con novo e amplio catálogo de material variado: libros de lingua e literatura, camisetas, banderas, insignias, autocollantes, etc. Envío gratuito a quien o desejar. Encomendas no apartado 570 de Ferrol.
- Alugáse, na zona de Beade, chalet, dous cuartos grandes, cociña, comedor, baño, todo novo. Temporada de verán ou estudiantes. Chamárla polas noites a Lourdes no telf. 986 201 608.
- Xoven de 29 anos deseja coñecer mozas e mozos para formar amizade e debater sobre Galiza. Xavier 981 248 053. Rue Marqués de Amboage 21, P-1, 7º D. 15.006 A Coruña.
- Persoa con experiencia oferécese, por horas, para traballos de limpeza, coñecido de persoas maiores ou nenos na zona de Santiago. Interesados chamar ao teléfono 981 576 026.
- Véndense mobles usados, cadeiras, mesas, camas e pezas soltas. Moi económico. Interesados chamar de 14,30 h, a 15,30 h, ao 986 294 183.
- Á venda do Nº 8 devo voceiro *Treme a terra*. Entrevistas a Nen@s da

Mostra de pinturas e gravados de Ortiz Alonso, Riba, na Nova Sala de Exposiciones de Caixavigo.

mencias. No mesmo lugar, no segundo andar, está aberta a mostra Colección Torras, que organiza o Concello.

MÓNICA ORTUZAR

Na galería Artefacto abre, até finais de mes, a mostra de escultura de Mónica Ortuzar González, que leva por título *Cortadillo*.

VÍCTOR REIS

A Casa Arines (Praza de Almeida), alberga a mostra do pintor portugués Víctor Reis baixo o título *Romántico, Gótico e Manuelino nos Caminhos de Santiago*.

TRES ESCULTORES EN PARIS

Julio González, Pablo Gargallo e Manolo Huégué mostran as súa esculturas na sala de exposicións do Centro Cultural Caixavigo. Na Nova Sala de Exposiciones abre a mostra de pintura de Diego de Oya, que será substituída, o 18 de Xuño, pola de Enrique Ortiz. Na Sala de Arte abre a mostra de pinturas de Marcela Santorum. E na Sala Temática permanece a mostra *Entorno e Futuro*, exposición sobre actuacións de protección de medio ambiente.

PAVEL HAVELKA

Até finais de mes, permanecerá, na librería a Caixa de Pandora, a mostra de fotografía do checo Pavel Havelka.

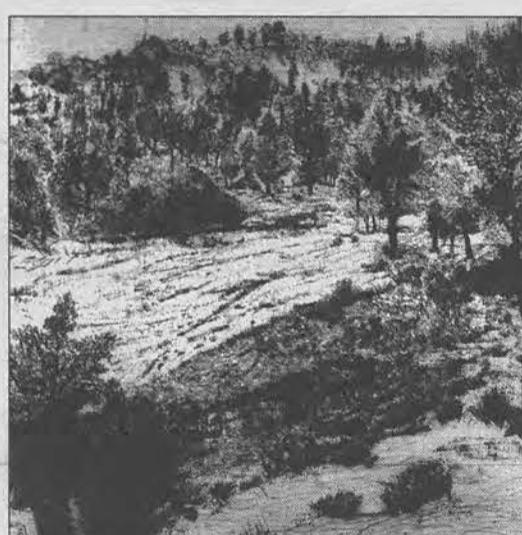
O CARTELISMO EN GALIZA

Até finais de mes pódese ollar na galería Caixa Galicia, a mostra de Cartelismo en Galiza. Análise da actividade cartelística galega, desde as suas orixes até o 36.

MÚSICA

KLUB

Formado por vellos componentes de Radio Futura, ofrecerán un concerto o Xoves 10 ás 22 h, na Iguana Club.

AMPARANOIA E MACACO

■ TEATRO

EL BUFÓN DEL REY

Do 12 ao 16, Moncho Boirrero apresenta no Caixavigo o espectáculo *El bufón del Rey*, ás 21 h, menos o Sábado 12 que será ás 22,30 h.♦

Para a inclusión de información nestas páginas do *LeCer* pregámos-vos nas fagadas chegar antes das Luns. Pódese facer a través do correo. Apdo. 1.371, 36200 Vigo; por Telf., 986 222 405, por Fax 986 223 101 ou correo electrónico antpcg@arrakis.es

Encrucillado

XOAN COSTA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

Horizontal

1) Dirixinme a un lugar ~ Torna feo. 2) En números romanos, nove ~ Impresión desagradable causada por algo que repugna. 3) Espacio próximo á casa utilizado para mellar os cereais ~ Un tipo de poema breve medieval. 4) Pelo da ovelha e doutros animais ~ Fileira, ringleira ~ Contracción de me e o. 5) Partido galeguista ~ Entrego algo a alguén. 6) Sesenta, en números romanos ~ Garbos, gallardo. 7) Letras de feal ~ Que ten propiedades magnéticas. 8) Proveito, beneficio que se consegue de algo ~ Órgao da planta enterrado no solo. 9) Empezo a mostrarme ~ Ao revés, carta da barralla.

Vertical

1) Leal ~ Lei da Función Pública. 2) Nome de mulleira ~ Arbusto de follas pegaientas, flores brancas, rosas ou amarelas e olor forte. 3) Ao revés, ten por costume. 4) Farrapo de roupa moi usada. 6) Lugar onde se reún persona para conversa. 7) Pronome demonstrativo ~ Segue co olfacto un cheiro. 8) Amplitude do arco de circulo do horizonte comprendido entre o punto cardeal sul e a intersección do semicírculo vertical do astro co plano do horizonte, no plural. 9) Cada unha das pezas do esqueleto ~ Antiga unidade de masa de moitos países, con valores diversos comprendidos entre 24 e 33 gramos.♦

Caldo de letras

Y	W	D	G	K	C	L	S	U	Y	R	T
O	H	H	A	L	L	E	N	D	E	I	Ç
J	C	W	A	S	T	U	R	I	A	S	C
E	I	X	A	O	S	Q	U	U	T	Q	E
L	B	X	A	T	L	I	L	L	T	N	F
L	I	B	Z	S	T	N	F	M	E	A	F
A	O	Ç	R	A	L	E	O	R	M	U	
V	Y	Ñ	O	B	K	H	M	N	T	L	E
O	I	N	C	A	Ç	C	Z	R	S	E	N
Q	U	Z	S	O	G	E	L	L	A	G	T
G	S	Z	E	R	I	M	A	R	M	C	E
L	N	V	U	M	V	L	V	X	E	I	S

Outros 14 escritores latino-americanos.

SOLUCIONES AO ENCRUCILLADO

6) FALADIORO. 7) ONZA. 8) EOS. 4) FARGLIO. 9) OSO
UXIA ~ XARA. 3) ESA ~ OMSA. 8)

NFILEL ~ LFP. 2) PROL ~ RAIZ. 9)

MO. 5) PG ~ DOU. 6) LX ~ APOSTO. 7)

LAI. 4) LA ~ REA ~ ASCO. 3) ERRA ~

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

FAL ~ IAG. 9) ONGUTAS. 9)

ASOMO ~ SA. PROL ~ IMAN. 8)

A NOSA TERRA

DIRECTOR: Alfonso Eiré López. EMPRESA XORNALÍSTICA EDITORA: Promocións Culturais Galegas S.A. PRESIDENTE: Cesáreo Sánchez Iglesias.
Príncipe, 22, planta baixa (36202) Vigo. Tel.: Administración, Subscriptions e Publicidade (986) 43 38 30. Redacción (986) 43 38 86 - 22 24 05. Fax (986) 22 31 01.

• 10 DE XUNO • 1999 • N° 886 • ANO XXII • IV XEIRA •

O 27 de Xuño inaugúrase o monumento de Silvério Rivas na Alameda tudense

Tui homenaxeia aos demócratas do 36 na víspera do plebiscito do Estatuto de Autonomía

• XAN CARBALLA

Logo de anos de traballo, a Comisión pola Verdade do 36 culmina un dos seus obxectivos arelados o vindeiro 27 de Xuño: inaugurar o monumento que lembrará ás xeracións vindeiras o sacrificio dos demócratas republicanos e gallegistas a prol da liberdade.

A data escollida para inaugurar o monumento de Silvério Rivas é especialmente simbólica: a víspera do dia do plebiscito estatutario de 1936. A Comisión organizadora confía nunha asistencia masiva á Alameda nun serán de Domingo, e van remitir un convite a unha manchea de persoas e organismos políticos, sociais e sindicais, para que o acto sexa un encontro de afirmación democrática, contra quen viu nas actividades da Comisión o fomento da división civil.

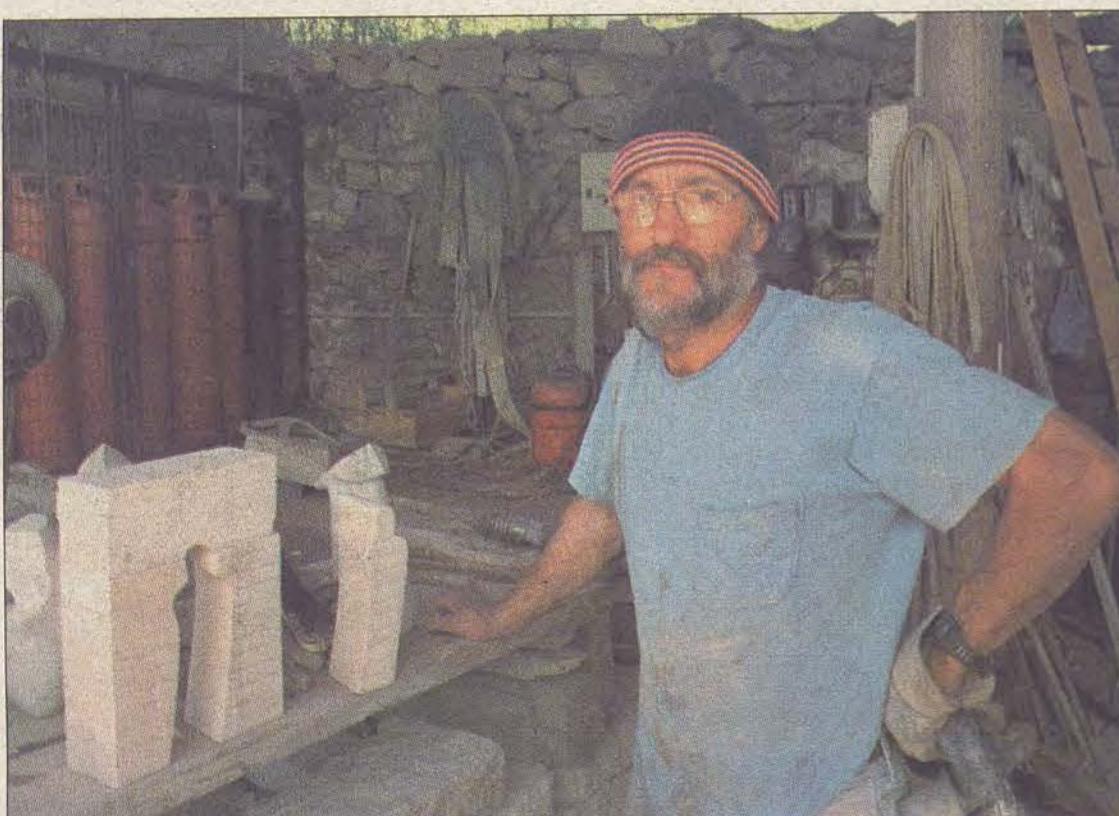
O monumento, realizado a meio dunha suscripción popular, é un conxunto formado por un arco do que foi tirada unha figura humana que se sitúa ao carón. Vai estar situada na Alameda de Tui, o mesmo sitio onde moita xente foi fusilada, na derradeira cidade galega en ser ocupada polos militares golpistas, o 25 de Xullo de 1936. Frente ao Miño e Portugal, sen coutar a paisaxe, as 23 toneladas de pedra marcarán un antes e despois no recoñecemento de Tui á sua memoria histórica.

Un longo camiño

Unha corrente imparable de comisiós cidadáns foi medrando desde hai anos por todo o país. O que ao principio era temor a remexer no pasado, acabou instalándose nas conciencias como unha necesidade de lembrar e reabilitar as figuras principais da democracia galega, no período esperanzador da República. A adicatória a Blanco Torres do Dia das Letras Galegas neste ano e a inauguración hai poucas semanas do monumento a Johán Carballera en Bueu, e tempo atrás do monumento a Bóveda en Poio, axudan a restaurar a dignidade nun país aferrolado polo medo na longa noite de pedra.

Hai dous anos un grupo de persoas do Baixo Miño organizábanse co obxectivo comun de pescudar no paso histórico detido en 1936. O nome deste organismo cidadá *Comisión pola Verdade do 36*, comezou a sonar, pésie a que ao pouco de aparecer na vida pública, nomeadamente en Tui, algúns sectores debedores da Ditadura iniciaron un ruxo-ruxo amezazador.

Conferencias, presentacións de libros e unha exposición de pin-

Silvério Rivas coa maqueta do seu monumento no obradoiro da sua casa en Tui.

A.N.T.

tura dada por unha estea de artistas galegos, foron algúns dos actos organizados na bisbarra. Se ao principio albiscábase un certo temor e escasa asistencia aos actos, a subasta de pintura demostrou que ainda que en baixa voz, reconociase un traballo necesario. Para sorpresa dos mesmos organizadores a posibilidade de autofinanciar a construción

dun grande monumento fixose realidade, e Silvério Rivas puidera xa comezar a traballar no boceto dun traballo que por primeira vez saía adiante co exclusivo apoio da cidadanía.

O goberno municipal de Tui, remiso en moitas ocasións mesmo a trocar nomes de franquistas nas ruas, decidiu finalmente ceder un espazo na Alameda,

o lugar máis simbólico da cidade no que atinxo ao drama do 1936, e correr os gastos de transporte e instalación da obra que Silvério Rivas e a Comisión entregan á propiedade pública municipal.

A cita para todos os demócratas, homes e mulleres de Galiza, é o 27 de Xuño. Ás 7 do serván, na Alameda de Tui.

Non enterrar os mortos. Esta terra non é un código incivil de enterramentos, lápidas, baldaquinos. Esta terra non é. Non é cinza o que temos, é fornalla de arrequecer os corpos para a vida.

Baixo das oliveiras e dos freixos, nas raíces do sotou non van mortos, é un coro estrepitoso que se abre nas fonteñas dos eidos, nos tremos, nos volcános se os houber. Se posa a pedra do mural da casa vas pondo a carne mineral dourada. Se posa o xabre por mallar na eira pos unha fronte pálida, un sorriso, pos unha pel na néboa doutro tempo. ¡Están tanto connosco! Están feridos do óxido da vella coitelada que a morte lle ofrendou, mais iluminan o único camiño que nos queda.

En que se asenta o pan senón nos dedos que se lufrón de espallar semente? O saibo vén dos corpos que se aníñan no corazón da terra.

Coma un froito. O zum que desprende o chuchamel vén dos labios da noiva amortillada. Tan viva no seu perfume cada primavera. Nesta terra non hai mortos como nas outras. Tan só hai devanceiros xente que nos percorre o tecido das veas, que se asoman no xesto, e perfígan a nosa face nun lizgairo carís do que eles foron, nun lizgairo modo de andar quezais. Todos se deitan con un amor tan grande nas entrañas para facer o firme desta terra. Con eles vai o cántico, a palabra labrada vén do fondo onde eles aran, cantan, labouren nesa restreva eterna que soergue as cúpulas da patria sempre viva.

Antón Avilés de Taramancos

Con Fraga,
o voto non é
secreto

G. LUCA DE TENA

O artigo 140 da Constitución do 78 establece que os concelleiros serán elixidos por sufragio universal, igual, libre, directo e secreto, pero o partido de Fraga reparte sobres de votación diferentes do oficial que permiten identificalo a primeira vista.

O distintivo do sobre do partido de Fraga varia para cada elección. Na denanterior convocatoria era doadoo discriminar os sobres do PP polo papel, más branco e gramado, coas bandas de engomado más anchas. Nestas municipais, todos os sobres son de papel contínuo agás o do PP, que ten tres bandas de engomado no reverso. A utilidade dun modelo único de sobre, que asegure a discrecionalidade do que se vota, resulta burlada con esta maña do PP.

A cidadanía ben se sabe defender deste e doutros abusos do caciquismo de Fraga, contra os que a Xunta Eleitoral non quer actuar. A Fraga reptúllalle o sufragio. Adicou a parte principal da súa carreira política a combater a democracia e a organizar referendos trucados a prol de Franco. A el corresponde ser más escrupuloso que ningún co secreto do voto, con semellante pasado político.

Pero se Fraga está orgulloso do seu pasado, o menos que se pode esperar del é a mentira, o engano e a demagoxia. Que diga que defende a liberdade de expresión e que practique a censura direita e estrutural; que presuma de ser pai da Constitución do 78 (despois de manifestarse contra o Estado autonómico), e procure burlar un direito fundamental como é o secreto no voto; que tire pola borda un cadáver político como Pepe Castro, condeado polos tribunais, e se apresente como azoute de caciques. El, que dirixe unha Administración autonómica que inventa todos os días dificultades aos administrados para obrigalos a pedir por favor caciquil o que lles corresponde por lei. ♦

VOLVER AO REGO

Din que os de direitas mítense en política para aproveitarse do posto. Pero non é isto o que pensa Hóracio Gómez, presidente do Celta e número dous do PP por Vigo. Nada máis anunciarase a sua candidatura empezaron a destapar os seus negócios familiares. Agora apenas participa na campaña e está convencido de que foi o seu segundo, Francisco Hernández, o que o mandou ao concello para situarse como próximo presidente do Celta. Ademais, parece que vai perder as eleccións. Hai dous meses pensaba no doblete, hoxe pensa en que pode quedar cunha man diante e outra detrás. ♦